

Stu G. Babeș

*Centru Fundației universității
Carol.*

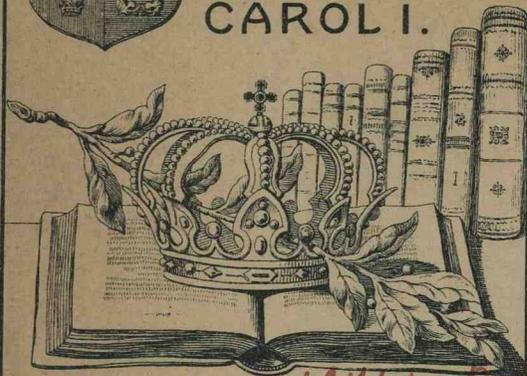
**ISTORIA
UNEI FRUNTARII**

ROMÂNIA

PE MALUL DREPT AL DUNAREI

BIBLIOTECA
FVNDATIVNEI
VNIVERSITARE
CAROL I.

Nr Inv. ~~1985~~ 12744 B.

Secțiunea XXX

Raftul 76 68604

6272048

Ino. 1985

ISTORIA UNEI FRUNTARII

ROMÂNIA

PE MALUL DREPT AL DUNAREI

DE

PRINCIPELE GHEORGHE BIBESCU

TRADUSA DIN LIMBA FRANCESA

de

ALEXANDRU EM. FLORESCU

107000

BUCURESCI

TIPOGRAFIA CURTHI REGALE, PROPR. F. GÖBL FII

12, PASAGIUL ROMAN, 12.

1883.

9/953

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
COTA 68 604

B.C.U. Bucuresti

C107000

RC19/04

Cu toate probele de înalt interes ce marile Puteri au dat României înainte și în timpul Congresului de la Berlin, cu toate lucrările conștiincioase și însemnate ale comisiunelor europene din 1878 și 1879, situațiunea făcută României pe malul drept al Dunărei, nu este dintr'acelea care se permită unei națiuni a lua în posesiune o bucată de pământ fără câință pentru trecut și fără temere pentru viitor.

Ni s'a părut interesant și folositor de a cerceta cauzele acestei situațiuni.

A resuma fazele prin care a trecut chestiunea română până astăzi, începând din momentul când s'au scris preliminările de pace, în ianuarie 1878, la Andrianopol, între Imperiul rus și Sublima-Poartă; a demonstra cu toată deferiința cuvenită intențiunilor reprezentanților Marilor Puteri și bărbatu-

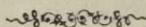
lui eminent care a prezidat la lucrările lor, că, marea operă de la Berlin a rămas incompletă în ceea ce privește pe România; a proba că rezultatul final nu răspunde nici cu spiritul nici cu litera tractatului din 1878, nici cu decisiunile luate de către comisiunile europene, de oare ce Congresul a crezut că putea să resolve importantul problem al delimitațiunei hotarului bulgaro-român fără a ține seamă de o chestiune esențială; a arăta în fine care ar trebui să fie această fruntarie ca România să o poată apăra și să poată păstra Dobrogea, eată scopul acestei lucrări.

Marile Puteri fi-vor ele pătrunse de giusteța considerațiunilor ce vor urma mai la vale și schimbava'și ele oare decisiunea, la ora apropiată poate, a unei noii reguleri a chestiunilor Orientului? O dorim aceasta cu ardoare.

Daca speranța noastră se va realiza, recunoașterea ce am făcut fruntariei noastre de la estul Silistrei, a peței Silistrei și a pozițiunilor sale dominante și îngrozitoare, consultând documentele diplomatice relative la această interesantă chestiune națională, și în fine, decidându-ne a publica aceste câte-va pagine chiar de astă-dzi, în prevederea viitorului, toate acestea nu le vom fi făcut numai în interesul unui simplu studiu teoretic.

Am fi dorit să resumăm la finele acestei lucrări, documentele diplomatice cele mai importante ale istoriei noastre, începând de la 1774, cu scopul de a pune pe cetitor în stare de a lega prezentul cu trecutul, de a'și da uo seamă mai esactă de evenimentele actuale, de a măsura viitorul cu uo mai mare prevedere și de a urma mersul țării noastre în laborioasele etapuri ce a străbătut pînă la a ei glorioasă înălțare, vîdînd'o trecînd, — în acest period de una-sută-opt ani, — de la vasalitate la independență.

Dar ne am temut de a nu distrage atențiunea de la chestiunea principală : fruntaria română de peste Dunăre ; și am preferat să întîrziem această publicațiune al căruî punct de plecare va fi tractatul de la Kaïnardgi, 1774. Această epocă este într'adevăr, pentru țeara românească, aurora reinvierei sale, precum este tractatul de la Berlin, ridicarea sa în plină lumină, între statele civilisate ale lumei.

PARTEA I

CONGRESUL DE LA BERLIN

R O M A N I A

LA SAN-STEFANO (1)

Independența Română stipulată fără condițiune îndată după armistițiū și în Preliminările de Pace. — Tractatul de la San-Stefano. — Articolele acestui tractat privitoare la România, la independența ei fără condițiune, la neutralitatea frontariei sale Danubiane, la garanția liberē navigațiunii pe Dunărea-de-gios, la tērimurile ce i s'aū adeogat ca despăgubire pentru cel ce ȳ se hrăpise. — Efectul tractatului de la San-Stefano asupra puterei otomane și ecuilibrului european. — Temerile cabinetului Englesū ș'ale cabinetelorū europeene. — Circulara Foreign-Oficiului. — Pro-Memoria cancelariei din Petersburg. — Cum s'aū motivat în acest din urmă document, proiectele Rusiei în privința României.

La 1878, Rusia eșia triumfătoare, — cu prețul unor silințe eroice, — din lupta sa în contra imperiului turcesc.

România, aliata Czarului în această campa-

(1) Acest studiū și citațiunile ce vor urma sînt trase din textu desbaterilor Congresului de la Berlin, publicat de guvernul francez, Paris, Imprimeria Națională, 1878.

nie pe care, glorioasa rezistență a lui Osman-Paşa ş'a armatei sale, o prelungise atât de mult şi o făcuse atât de sângeroasă, a reamintit prin preciosul concurs al vitejiei sale, vechia dicătoare : « Adesea cine-va are nevoie de un mai mică de cât sine. »

Indipendența Principatului trebuia naturalmente să fie una din consecințele victoriei. Intr'adevăr, în instrucțiunile relative la armistițiul și la preliminările de Pace trimise comandanților-șefi, și pe care A. S. Principele Gorciacow le comunica la 28 ianuarie 1878 D-lui General Le-Flô, Ambasadorul Franței la Petersburg, se hotărăște că, « Principatul României se va declara independent și va « priimi o despăgubire teritorială. (1) » Și, în preliminările de pace subscrise la 19/31 ianuarie 1878, în Andrianopol, de către Server-Paşa și Namic-Paşa de o parte, și de Marele Duce Nicolae de altă parte, se stipulează din nouă că : « Independența României va fi « recunoscută . . . și 'i se va asigura o despăgubire teritorială îndestulătoare. (2) »

Aceste preliminări, care nu explic pentru ce se acorda o despăgubire teritorială Romă-

(1) Depeșa generalului Le Flô către ministrul afacerilor străine, la Paris, pagina 5. textul Congresului de la Berlin.

(2) Ibidem.

niei, care, și dintr'alt punct de vedere încă, răsturna uo stare de lucruri stabilită prin tratatele din 1856 și 1871, pun pe Anglia pe gânduri și o decid să reclame intervențiunea marilor Puteri europene.

Dar înainte de a merge măi departe, este folositor a reproduce aici articolile din tratatul de la San-Stefano privitoare la România :

« Art. 5. Sublima Poartă recunoaște Independența României, care 'și va susține drepturile ei la uo despăgubire ce se va desbata între amânduoă părțile.

« Până la încheerea unui tractat direct între Turcia și România, supușii Români se vor bucura în Turcia, de toate drepturile garantate supușilor celor-l'alte Puteri europene. »

Cuvintele acestea : « care 'și va susține drepturile sale la uo despăgubire ce se va desbata între amânduoă părțile, » s'au șters de către Congresul de la Berlin.

« Art. 12. Toate cetățile de pe Dunăre se vor rade. Nu vor măi fi de aci înainte, pe marginile acestui fluviu, nici uo fortereță, nici bastimente de rebel în apele principatelor Bulgariei, României și Serbiei, afară de cele staționare întrebuintate pînă a-

nie pe care, glorioasa rezistență a lui Osman-Paşa ş'a armatei sale, o prelungise atât de mult și o făcuse atât de sângeroasă, a reamintit prin preciosul concurs al vitejiei sale, vechia dicătoare : « Adesea cine-va are nevoie de un mai mic de cât sine. »

Indipendența Principatului trebuia naturalmente să fie una din consecințele victoriei. Intr'adevăr, în instrucțiunile relative la armistițiū și la preliminările de Pace trimise comandanților-șefi, și pe care A. S. Principele Gorciacow le comunica la 28 ianuarie 1878 D-lui General Le-Flô, Ambasadorul Franței la Petersburg, se hotărăște că, « Principatul României se va declara independent și va « priimi o despăgubire teritorială. (1) » Și, în preliminările de pace subscribe la 19/31 ianuarie 1878, în Andrianopol, de către Server-Paşa și Namic-Paşa de uo parte, și de Marele Duce Nicolae de altă parte, se stipulează din nouă că : « Indipendența României va fi « recunoscută . . . și 'i se va asigura uo despăgubire teritorială îndestulătoare. (2) »

Aceste preliminări, care nu explic pentru ce se acorda uo despăgubire teritorială Româ-

(1) Depeșa generalului Le Flô către ministrul afacerilor străine, la Paris, pagina 5. textul Congresului de la Berlin.

(2) Ibidem.

niei, care, și dintr'alt punct de vedere încă, răsturna uo stare de lucruri stabilită prin tratatele din 1856 și 1871, pun pe Anglia pe gânduri și o decid să reclame intervențiunea marilor Puteri europene.

Dar înainte de a merge mai departe, este folositor a reproduce aici articolile din tratatul de la San-Stefano privitoare la România :

« Art. 5. Sublima Poartă recunoaște Independența României, care 'și va susține drepturile ei la uo despăgubire ce se va desbata între amânduoă părțile.

« Până la încheerea unui tractat direct între Turcia și România, supușii Români se vor bucura în Turcia, de toate drepturile garantate supușilor celor-l'alte Puteri europene. »

Cuvintele acestea : « care 'și va susține drepturile sale la uo despăgubire ce se va desbata între amânduoă părțile, » s'aū șters de către Congresul de la Berlin.

« Art. 12. Toate cetățile de pe Dunăre se vor rade. Nu vor mai fi de aci înainte, pe marginile acestui fluviu, nici uo fortereță, nici bastimente de rebel în apele principatelor Bulgariei, României și Serbiei, a-fără de cele staționare întrebuintate pînă a-

nie pe care, glorioasa rezistență a lui Osman-Paşa ş'a armatei sale, o prelungise atât de mult şi o făcuse atât de sângeroasă, a reamintit prin preciosul concurs al vitejiei sale, vechia dicătoare : « Adesea cine-va are nevoie de un mai mică de cât sine. »

Indipendența Principatului trebuia naturalmente să fie una din consecințele victoriei. Intr'adevăr, în instrucțiunile relative la armistițiū şi la preliminările de Pace trimise comandanților-şefi, şi pe care A. S. Principele Gorciacow le comunica la 28 ianuarie 1878 D-lui General Le-Flô, Ambasadorul Franței la Petersburg, se hotărăște că, « Principatul României se va declara independent şi va « priimi o despăgubire teritorială. (1) » Şi, în preliminările de pace subscribe la 19/31 ianuarie 1878, în Andrianopol, de către Server-Paşa şi Namic-Paşa de o parte, şi de Marele Duce Nicolae de altă parte, se stipulează din nouă că : « Independența României va fi « recunoscută . . . şi 'i se va asigura o despăgubire teritorială îndestulătoare. (2) »

Aceste preliminări, care nu explic pentru ce se acorda o despăgubire teritorială Româ-

(1) Depeşa generalului Le Flô către ministrul afacerilor străine, la Paris, pagina 5. textul Congresului de la Berlin.

(2) Ibidem.

niei, care, și dintr'alt punct de vedere încă, răsturna uo stare de lucruri stabilită prin tratatele din 1856 și 1871, pun pe Anglia pe gânduri și o decid să reclame intervențiunea marilor Puteri europene.

Dar înainte de a merge mai departe, este folositor a reproduce aici articolile din tratatul de la San-Stefano privitoare la România :

« Art. 5. Sublima Poartă recunoaște Independența României, care 'și va susține drepturile ei la uo despăgubire ce se va desbata între amânduoă părțile.

« Până la încheerea unui tractat direct între Turcia și România, supușii Români se vor bucura în Turcia, de toate drepturile garantate supușilor celor-l'alte Puteri europene. »

Cuvintele acestea : « care 'și va susține drepturile sale la uo despăgubire ce se va desbata între amânduoă părțile, » s'aū șters de către Congresul de la Berlin.

« Art. 12. Toate cetățile de pe Dunăre se vor rade. Nu vor mai fi de aci înainte, pe marginile acestui fluviu, nici uo fortereță, nici bastimente de rebel în apele principatelor Bulgariei, României și Serbiei, afară de cele staționare întrebuintate până a-

« cum, și bastimentele ușoare destinate la po-
 « liția fluvială și la serviciul vămilor.

« Drepturile, obligațiunile și prerogativele
 « Comisiunii internaționale de la Dunărea de
 « gios, sunt menținute intacte. »

Acest art. 12, se observăm în treacăt, e foarte
 limpede. El păstrează și dezvoltă, pentru apele
 Dunărei, regimul care poate să asigure mai
 bine neutralitatea lor indispensabilă comer-
 ciului și liniștei staturilor țermurene.

Articolul 19, paragraful al doilea, face e-
 numerățiunea următoare a țărimurilor ce ur-
 mează să rămâne României: « Sangeacul Tulcei,
 « adică, districtele (cazas) Kilia, Sulina, Mah-
 « mudie, Isaccea, Tulcea, Măcinu, Babadag,
 « Hirsova, Kiustenge și Medgidie, precum și
 « insulele Deltei și insula Șerpilor. » Și mai
 adaogă și acest paragraf atât de diplomatic în
 formă cât și explicit în fond: « Ne având do-
 « rință să și anexeze acest teritoriū (sangea-
 « cul Tulcei) și insulele Deltei, Rusia își re-
 « servă facultatea de a le schimba cu partea
 « din Basarabia deslipită prin tractatul de la
 « 1856, și limitată la miadă-dî cu talvegul
 « brațului Kiliei și gura Stari-Stambul.

« Chestiunea împărțirei apelor ș'a pescării-
 « lor va urma să fie regulată printr'uo comi-

« siune Ruso-română în spațiul de un an de
« la ratificarea tractatului de pace. »

Tractatul de la San-Stefano, ⁽¹⁾ conceput cu uo dibăcie extremă, executat cu uo rară iuteală, arunca pe Poartă fără apărare, în voea teribilei sale rivale. Indată ce plenipotenciarii ei ratificară aceste grele și definitive concesiuni, Turcia perdu tot dreptul de a mai pune înainte în favoarea sa, vre una din gravele considerațiuni privitoare la ecuilibrul european.

Țiua de 3 martie 1878 e țiua în care Sublima Poartă fu constrinsă a subscri această mare și decisivă abdicățiune.

Când Congresul de la Berlin se deschise, nuoul tractat nu putea să mai fie alt-ceva de cât omologarea, de către Europa, a stipulaționelor de la San-Stefano.

În momentul când isbucnea această crisă, axul puterei în Europa se strămutase, și Staturile fură constrinse a suferi acea perturba-

(1) Tractatul de la San-Stefano se compune din duoă-șeci și nuoă articole. El a fost încheiat la 19 februarie (3 martie) 1878, și poartă pe dēnsul semnățturele urmățoare : Pentru Rusia, a Comitelui N. Ignatief, adjutant general al Majestăței Sale Imperiale, și a lui Melidow, șambelanul curței imperiale; pentru Poarta Otomană, a lui Savfet-Pașa, ministrul afacerilor streine și a lui Sadullah, ambasadorul M. S. Sultanului pe lēngă curtea imperială a Germaniei.

țiune ce urmează în tot-d'a-una după, orî care strămutare de ecuilibru. Nici Franța, nici Italia nu erau în pozițiune, pentru diferite cuvinte, de a face să se ea în seamă într'un mod eficaciu interesele saū simpatiele ce puteaū să aibă în chestiunea orientală; Austro-Hungaria și Germania n'aveaū intențiunea să împedice acțiunea politicei rusestî, pe care se gândaū a o face să serve proiectelor ce aveaū pentru viitor; Anglia singură se afla în posesiunea forței ș'a libertăței sale. « Interesele generale și acelea ale Marei-Britaniî putend « să fie sdrunginate prin arangiamentele Rusiei » (1) Anglia interveni îndată ce politica cabinetului de la San-Petersburg se dete pe față prin tractatul de la San-Stefano. Principallul secretar de Stat al Foreign-Oficiului adresă agenților diplomatici ai Marei Britaniî uo circulară, cu data de la 1 aprilie 1878. Acest act diplomatic face să răsare întinderea, importanța, pericolul stipulațiunelor ș'al exigențelor Rusiei la San-Stefano, și conchide cu necesitatea de a se aduna un congres, (2) ceea ce se și priimise încă de mai nainte de toată Europa; uo singură cugetare de interes general

1) A se vedea Nota Lordului Lyons, ambasadorul Angliei la Paris, 30 ianuarie, pagina 7 din Congres : de la Berlin.

2) Congres : Berlin, p. 31—41.

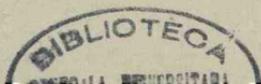
impinsese într'adevăr, pe Puterile semnătoare tractatului de la 30 martie 1856 să examineze împreună situațiunea ce resulta în Orient din cele din urmă evenimente.

După schimbarea unor numeroase depeșe între diferitele cabinete și oare-care nehotăriri asupra alegerei asediului întrunirii diplomatice, — Viena și Bad fură propuse una după alta, — se deciseră pentru Berlin. ¹⁾ Scrisoarea ambasadorului Franței, care anunță această nuoutate, cu data de la 5 martie, vorbește « despre dorința curței de la « Berlin de a da cabinetelor interesate uo « dovadă de amicie, și a contribui la menți- « nerea păcei; » ea adaugă : « în acelaș scop « de pacificare, principele de Bismarc va con- « simți să prezideze. » ⁽²⁾

Cu toate acestea, circulara engleză produsese în Europa uo mare impresiune. Rusia nu credu că trebuia să o lase fără răspuns în ajunul întrunirii congresului, și 'i se păru chiar necesariu de a'î micșora efectul. Într'un memoriu foarte bine studiatu, coprin- dând în sine un spirit politic subtil și viguros

⁽¹⁾ Congresul de la Berlin, p. 8—13.

⁽²⁾ Scrisoarea comitelui de Saint-Vallier, ambasadorul Franței la Berlin, către ministrul afacerilor streine la Paris, cu data din Berlin, 5 martie 1878, p. 13 din Congres.

= C167000 -

și în care se vedea orî și cum, uo nuanță de ironie, cabinetul din Petersburg își impuse datoria de a combate toate acușiunile din circulara englesă.

Pro-memoria, ⁽¹⁾ — acesta e titlul documentului rusesc, — trece în revistă mai toate stipulațiunile tractatului de la San-Stefano. Noi vom da aci exclusiv atențiune numai acelor care se ating de România.

După ce se respinge acușiunea adusă Rusiei de a voi să facă din Bulgaria uo anexiune prin care imperiul rusesc s'ar întinde de la marea Neagră pînă la marea Egee, întorcând ast-fel Strimtorile pe la spate; după ce se arată cu dibăcie că, « teritoriul Bulgariei va rămânea separat de Rusia, în eventualitatea « prevădută de uo cesiune a Dobrogelei către « România, » autorul *Pro-Memoriului* se explică asupra « retrocedării Basarabiei: »

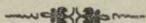
« Retrocedarea Basarabiei române, se dice « în No. 8 alu manifestului cancelariei din St. « Petersburg, nu va fi de cât uo reintoarcere « la un ordin de lucruri modificat cu duoë- « decă și duoă de ană mai înainte, pentru mo- « tive care nu mai aū nică cuvânt de a fi, nică « titlu legal, nică chiar vre un pretext, de

(1) A se vedea pagina 43—49, din Congresul de la Berlin, documentul se găsește coprins acolo fără dată.

« când libertatea navigațiunei Dunării s'a pus
« sub controlul și garanția unei comisiuni in-
« ternaționale, și mai cu seamă, din momentul
« când România își proclamă independența și
« Europa se arată dispusă a'i o recunoaște.

« Trebuie a se observa afară de aceasta că,
« ținând seama de retrocesiune nu coprinde toată partea
« Basarabiei cedată în 1856. Delta Dunărei
« este scoasă afară, și proiectul guvernului ru-
« sesc este de a o întoarce României, de la
« care se reluase în 1857. » Această circum-
« stanță, din punctul de vedere al influenței
« asupra gurelor Dunărei, micșorează foarte
« mult importanța retrocesiunii cerute. »

Aseastă luptă între circulara Foreign-Ofi-
ciului și *Pro-Memoria* cabinetului din Pe-
tersburg, ocupă foarte viu atențiunea în tot
timpul ce trece de la tractatul de la San-Ste-
fano până la Congresul ce trebuia să se adune
la Berlin.

ROMANIA

LA CONGRESUL DE LA BERLIN.

Compunerea și constituirea Congresului. — Chestiunea română este introdusă pe neașteptate. — Discuțiune asupra cererii de admitere a delegaților români. — Prima condițiune pusă pentru recunoașterea independenței României : consimțirea ei la retrocesiunea Basarabiei. — Cuvinte remarcabile a le primului plenipoteciar al Marei-Britanii, lordul Beaconsfield : interesul libertății Dunărei interzice retrocesiunea Basarabiei. — Răspunsuri ale plenipoteciarilor ruși, principele Gortschakow și comitele Schuvalof; ei se silesc să probeze că România este de daunată de retrocesiunea Basarabiei, și că libertatea Dunărei nu este amenințată prin această retrocesiune. — Previsiuni amenințătoare ale plenipoteciarilor Rusiei și Germaniei în caș de ne retrocesiune a Basarabiei. — Introducerea delegaților români, memoriul d-lui Cogălniceanu și declarațiunea d-lui Brătianu. — Altă condițiune pusă la recunoașterea independenței României : egalitatea civilă și politică a Israeliiților din Principat. — Chestiunea retrocesiunii Basarabiei revine în discuțiune subț no altă formă : stăruință pentru ca România să accepte formal Dobrogea în schimb cu Basarabia; aceasta e încă o condițiune la care este subordonată independența nuoului Stat. — Dispozițiuni fățișe ale Congresului, favorabile pentru România; cei doi plenipoteciarți, ai Franței și Italiei, d-nii Waddington și Corti, cer pentru România o linie de fruntarie pe Dunăre, coprinșând Silistra și Mangalia. — Concesiuni făcute de plenipoteciarii Rusiei. — Reflecțiuni asupra nesuficienței acestor concesiuni și asupra seriei de condițiuni făcute independenței României. —

Diversitatea subiectelor tractate la Congres. — Propunerea Comisiunii de Delimitațiune, prezidată de principele de Hohenlohe, relativă la fruntaria României pe Dunăre : *o linie nestrategică*. — *Vot în consecință pentru traseul acestei fruntariî pe Dunăre.* — *Reflecțiuni asupra Tractatului de la Berlin.*

La 3 iunie 1878 ambasadorele Germaniei la Paris, adresă comunicațiunea următoare guvernelor semnatare trectatelor din 1856 și din 1871 :

« In conformitate cu inițiativa luată de ca-
« binetul Austro-Ungar, guvernul M. S. Im-
« peratorului Germaniei are onoare a pro-
« pune Puterilor semnatare ale tractatelor din
« 1856 și din 1871 de a bine-voi să se intru-
« nească în Congres, la Berlin, spre a discuta
« stipulațiunile tractatului preliminar de la
« San Stefano încheiat între Rusia și Turcia...

« La cădū de consimțiment din partea tu-
« tor Puterilor invitate, guvernul Majestăței
« Sale propune de a fixa întrunirea congre-
« sului la 13 iunie viitor. ⁽¹⁾ »

La 13 Iunie, la două ore după amiazi, represintanții marilor Puteri se aflară întruniți la Berlin. De la începutul ședinței, principele de Bismark este aclamat președinte. Principele pronunță un discurs pe care 'l termină prin aceste cuvinte : « Este vorba de a asigura,

(1) Congresul de la Berlin, p. 52 și 53.

« printr'uo înțelegere comună, și pe baza unor
 « noii garanții, pacea de care Europa are a-
 « tîta nevoie ; » apoi, el compune biuroul, se-
 cretariatul, numește archivistul, așiadă starea
 de rezolvat a chestiunei, o circonscrie, regu-
 lează ordinea lucrărilor, și chiar a materiilor
 de pus în deliberațiune. ⁽¹⁾

Se vede că afacerile României, care în con-

(1) La această primă ședință erau prezinți :

Pentru Germania : *principele de Bismark*, cancelar al Impe-
 riului ; *d. de Bulow*, secretar de Stat la departamentul Afacerilor
 streine ; *principele de Hohentlohe-Schillingsfürst*, ambasadorele
 Germaniei la Paris.

Pentru Austro-Ungaria : *comitele Andrassy*, ministrul Aface-
 rilor streine și al Casei Imperatorului ; *comitele Karolyi*, ambasa-
 dorele Austro-Ungariei la Berlin, *baronul de Haymerle*, ambasa-
 dorele Austro-Ungariei la Roma.

Pentru Franca : *Waddington*, ministrul Afacerilor streine ; *co-
 mitele de Saint-Vallier*, ambasadorele Franței la Berlin ; *d. Des-
 prez*, ministru plenipotențiar de prima clasă, însărcinat cu direc-
 țiunea Afacerilor politice la ministerul Afacerilor streine la Paris.

Pentru Marea-Britanie : *the earl of Beaconsfield*, primul lord
 al tesaureriei și primul ministru al Maiestății Sale Britanice ; *the
 marquess de Salisbury*, ministru afacerilor streine al Maiestății
 Sale Britanice *lord Odo Russell*, ambasadorele Angliei la Berlin.

Pentru Italia : *comitele Corti*, ministru Afacerilor streine ; *co-
 mitele de Launay*, ambasadorele Italiei la Berlin.

Pentru Rusia : *principele Gortchacow*, cancelarul imperiului
 Rusiei ; *comitele Schouvalof*, ambasadorele Rusiei la London ; *d.
 d' Oubril*, ambasadorele Rusiei la Berlin.

Pentru Turcia *Sadoullah-Bey*, ambasadorele Turciei la Berlin,
 cu care se întruniră, de la a doua ședință, *Alexandru Carathéo-
 dory Pacha*, prim plenipotențiar, și *Mehemet-Ali*, al doilea pleni-
 potențiar.

gres erau să fie discutate nu fără oare-care iritațiunii secrete, ar fi fost amânate la o dată cât se poate mai depărtată dacă nu s'ar fi ivit un incident în a cincea ședință, la 24 iunie 1878. Se ocupa de Bulgaria, și se discuta timpul ce trebuia să se acorde armatelor ruse pentru deșertarea acestei țări. Primul plenipotențiar austro-ungar, care avea cuvântul, — cetind un amandament asupra ocupațiunii ruse, făcu o deșteptare asupra articolului prin care Rusia își reserva « dreptul de trecere prin « România în timpul duratei ocupațiunii Bulgariei ». Comitele Andrassy observă foarte nenerit că, « dacă ocupațiunea ar rămâne ne-definită sau dacă ar fi prelungită la două ani, « acest Principat s'ar crede lipsit de folosința « independenței ce 'i-ar fi recunoscută de Europa, și ar suferi ca de o suspensiune sau « mărginire a drepturilor sale ».

O discuțiune se încinse asupra acestei chestiuni; dar principele de Bismarck interveni, și în urma concesiunilor făcute de comitele Schuvaloff, Adunarea se învoi a admite termenenele următoare : « nouă luni pentru deșertarea Rumeliei și Bulgariei, și un an pentru « România. » (1)

(1) Protocolul No. V, p. 104 până la 109 a Congresului.

În a opta ședință, la 28 iunie 1878⁽¹⁾, admiterea delegaților greci înaintea Congresului, puse pe tapet, pe neașteptate, chestiunea de a se ști « dacă România n'are să fie de asemenea admisă a pleda cauza ei înaintea « înaltei Adunări. » De astă dată, chestiunea fu pusă în favoarea Românilor de către plenipotenciarii Engliterei și Italiei. Amânată la ședința următoare de la 29 iunie 1878, chestiunea se ridică de lordul Salisbury. Și fiind că delegații greci rostiseră înaintea Congresului niște cereri îndestul de stăruitoare, nobilul lord, făcând alusiune la ele, adresă colegilor săi această înțepătoare observațiune : « Înalta « Adunare, după ce a ascultat pe delegații u- « neî națiunii care reclamă provinciile streine, « ar urma în mod ecuitabil dacă ar asculta și « pe reprezentanții unei țări care cere să pă- « treze niște ținuturi *ce 'i aparțin* ⁽²⁾. »

Totuși, admiterea reprezentanților români, cu toate dispozițiunile favorabile ale majorității Congresului, n'a fost rezolvată fără desbateri, și poate ver-cine, cetind această pagină a *Congresului de la Berlin*, interesantă pentru România⁽³⁾, să ghicească sub termenii negreșit

(1) Protocolul No. VIII, p. 146.

(2) Protocolul No. IX, p. 155.

(3) Protocolul No. IX, paginile 155, 156.

indulciți ai redacțiunei, gradul de aprindere la care a trebuit să ajungă discuțiunea.

Aprobată de Italia, Franța, Austro-Ungaria și Sublima-Poartă, propunerea lordului Salisbury fu priimită cu răceală de principele de Bismark și combătută de plenipotenciarii Rusiei. « Alteța Sa Serenisimă (principele de Bismark), citim în protocol, se sfiește a gândi « că ar fi nemerit să se mai adaoge greutatea « sarcinei de împăcare incredințată Inaltei Adunări, introducând pe delegații români, « ale căror reclamațiuni, cunoscute dinainte, « nu se pară de natură a înlesni buna înțele-
« gere. »

« Principele Gortchacow socotește că pre-
« sința represintanților români este de natură
« a provoca discuțiunii aprinse; » și comitele Schouvaloff, observând la rîndul său « că la
« ochii guvernului său observațiunile delega-
« ților români nu pot de cât a spori greută-
« țile discuțiunei, » adaogă : « căci negreșit
« Rusia nu se va lăsa să fie acuzată fără a se
« apăra. »

Cu toate acestea, președintele supunând ches-
tiunea la decisiunea colegilor săi, și majorita-
tea Congresului rostindu-se pentru admitere,
plenipotenciarii ruși nu se mai opuseră la pro-
punerea lordului Salisbury, și se hotărîră să

asculte pe reprezentanții români în ședința din luna următoare.

După emiterea acestui vot se luă în discuțiune articolile din tractatul de la San-Stefano relative la România :

Poate că este de regretat că nu s'a oprit ver-ce examinare a afacerilor române pină la sosirea reprezentanților unui Principat care, în fapt, probase că merita oare care stimă și oare care condescendență.

Dar ne mai erau rezervate și alte surprinderi.

Indată după cetirea primului alineat de la articolul V, ast-fel conceput : «Sublima Poartă
« recunoaște independența României, care își
« va susține drepturile ei la uo indemnitate
« de desbătut între ambele părți, (1) » preșe-
« ședintele întreabă «daca Congresul este dis-
« pus să mănție *fără condițiuni* principiul
« așiedat în acest alineat sau dacă 'l subor-
« donă la acceptarea de către România, a pre-
« facerilor teritoriale *pe care ea se pare că*
« *voește a le respinge*. Alteța Sa Serenisimă
« nu are părere personală asupra acestui punct
« dar dorește a ști daca reprezentanții altor
« puteri consider că independența României

(1) Protocolul No. IX, paginile 157 și următoarele din *Congres*.

« este legată de recunoaşterea, de către acest
 « Pincipat, a totalităţii tractatului de la San-
 « Stefano, şi dacă nu privesc prin urmare, ca
 « conexe, cele două chestiuni, a independin-
 « ţei şi a schimbărilor teritoriale. »

A pune ast-fel chestiunea nu era oare a'î
 însemna, de la început, un mers conform do-
 rinţelor Rusiei? şi marele cancelar al impe-
 riului German, lăsând ast-fel a se prejudeca
 opiniunea sa, nu se abătea oare de la nepăr-
 tinirea ce era un atribut al înaltului său ca-
 racter?

Cu toate acestea, ântâiul plenipoteciar al
 Italiei protestă :

Comitele Corti făcu să se observe într'ade-
 văr că nu era ecuitabil de a face să atîrne in-
 dipendenţa României de adesiunea sa la stipu-
 laţiunile ce o priveau, de oare ce ea nu luase
 parte la dênsele.

La acest limbagiū limpede, comitele Schou-
 valoff răspunse prin nişte observaţiuni care
 făcură de îndată pe primul plenipoteciar al
 Marei Britanii să ea cuvântul. Intr'uo vorbire
 de uo superioritate remarcabilă de vederi, (1)
 lordul Beaconsfield exprimă părerea sa de rău
 cea măi vie în privinţa stipulaţiunilor de la

(1) Protocolul No. IX, paginile 157 până la 160.

artieleul XIX al tractatului de la San-Stefano relativ la Basarabia. Subt acțiunea cuvântărei sale, desbaterea se înalță de uodată ; el dete totul pe față și se ținu pînă la sfârșitul ședinței la aceeași înălțime.

Dar eată întreagă această parte a protocolului; ea este de cel mai mare interes pentru istoria României, și ținem a nu înlătura o linie măcar dintr'ênsa.

« Lordul Beaconsfield a vëđut cu cea mai
« mare părere de rău stipulațiunile articolului
« 19 din Tractatul de la San-Stefano relative la
« Basarabia. Mai ântêiũ, această combinațiune
« este un amestec în Tractatul de la 1856, și
« numai uo extremă necesitate ar fi putut auto-
« risa uo preschimbare într'un Act atit de so-
« lemn; dar această necesitate nicı c'a fost pusă
« înainte. Apoi, ar fi la ochii Escelenței Sale
« uo eroare gravă de a considera această stipu-
« lațiune ca un simplu schimb de teritoriũ în-
« tre duoë State. Articollile 4 și 20 din Trac-
« tatul de la Paris constituesc uo legătură luată
« între Puterile europeene și Rusia, cu scopul
« de a asigura libertatea navigațiunei Dunărei
« și Escelența Sa nu găsește nicı uo garanție
« pentru această libertate în Tractatul de la
« San-Stefano. In articolul 4 din Tractatul de
« la 1856, Puterile aliate s'aũ îndatorat a res-

« titui imperatorului Rusiei toate teritoriile o-
« cupate de trupele lor, dar sub condițiunea,
« arătată în articolul 20, ca o rectificare a frun-
« tării ruse să se facă în Basarabia, spre a
« asigura mai bine libertatea navigațiunei
« Dunărei. Acesta era un angajament luat
« către Europa. Astăzi însă guvernul rus își
« propune de a reține teritoriile restituite,
« fără a îndeplini condițiunile sub care ele erau
« restituite. Primul plenipoteciar al Engliterei
« chiamă asupra unei situațiuni atît de gravă
« toată solitudinea înaltei Adunări. Lord Bea-
« consfield deplânge această ingerință în Trac-
« tatul de la Paris, și protestă contra ei fără chiar
« a se mai preocupa dacă schimbul de care
« este vorba a fost sau nu sancționat de pose-
« soarele actual. Cei-l'alți semnatari ai Tractatu-
« lui de la Paris declinând ver ce intervențiune
« în această afacere, primul plenipoteciar al
« Marei Britanii n'are să sfătuească pe guvernul
« Reginei de a întrebuița forța pentru a măn-
« ține stipulațiunile acestui tractat; dar el pro-
« testă contra acestei preschimbări, și așteaptă
« explicațiunile ce colegii săi din partea Rusiei
« vor fi în măsură să dea asupra îndatoririlor
« ce suveranul lor ar avea de gând se ea asu-
« pră și pentru garanția libertății Dunărei. »

Ast-fel chestiunea era apucată din sus și din

față; și cu toate acestea primul plenipotenciar al Mării Britanii înlăturase din cuvintele sale ver-
ce caracter amerințător prin această declarați-
une, — că Englitera n'ar întrebuița forța pen-
tru a face a se respecta libertatea navigațiunei
Dunărei, — totuși falnica atitudine a nobilelu
lord mișcă pe plenipotenciarii Rusiei; de a-
ceea și ei își puseră silințele a demonstra că
libertatea navigațiunei Dunărei n'are să fie
compromisă prin « retrocesiunea Basarabiei. »
Principele Gortchacoff luă întâi cuvântul.

Principele, ȳice protocolul, « socotește, ca
« și lordul Beaconsfield, că libera navigațiune
« a Dunărei este un interes european; dar Al-
« teța Sa Serenisimă nu vede ce influință poate
« să esercitese chestiunea Basarabiei asupra li-
« berei navigațiunii a Dunărei. România, în-
« tr'adevăr, n'are aface intru nimic cu imbu-
« nătășirile aduse curgerei fluviului; fără în-
« duoală, Tractatul de la Paris a dat Moldo-
« veii uo parte din Basarabia și delta Dunărei;
« dar, în 1857, aceleași Puteri au restituit
« delta Turcilor, și au făcut ast-fel un serviciu
« Moldovei, care nu era în stare de a esecuta
« lucrările trebuitoare pentru liberul acces al
« gurei de la Sulina. Și de atunci comisiunea
« Europeană a Dunărei a esecutat lucrările cele

« mari din care aŭ rezultat avantaje atît de
« însemnate pentru comerciul lumii. »

Alteța Sa Serenisimă, apucând chestiunea
dintr'un alt punct de vedere, amintește că « în
« 1856 Basarabia nu a fost alipită de cât nu-
« maî de Moldova, la uo epocă când Principa-
« tele trebuiau să rămână despărțite. Maî târ-
« ăiŭ Valachia și Moldova s'aŭ întrunit, cu tot
« Tractatul de la Paris, și cu toată opozițiunea
« cabinetelor europeene; Principatele-Unite aŭ
« ales un principe strein, pentru care, de alt-
« minterea, Alteța Sa Serenisimă profesează cel
« maî mare respect; situațiunea așa dar nu maî
« este tot aceeași ca odinioară. Principele Gort-
« chacoff declară, de altminterea, că guvernul
« s'eu n'are să se dea înapoi în această chestiune
« și speră că lordul Beaconsfield nu va stărui în
« obiecțiunile sale când Escelența Sa va fi re-
« recunoscut că libertatea Dunărei nu va avea
« a suferi nimic din chestiunea Basarabiei. »

Tot ast-fel comitele Schuwaloff credu că e
nevoia a stărui și a întrebuița tot talentul s'eu
spre a învinge niște rezistențe pe care le sim-
țea că staŭ încă în picere. Daca a înțeles bine
« observațiunile primului plenipotenciar al En-
« gliterii », adaogă el, « nobilele lord a regre-
« tat că Tractatul de la San-Stefano constitue
« un amestec în Tractatul de la 1856, prin

« care Rusia a contractat angagiamente către
« Europa. D. plenipoteciar al Rusiei se crede
« dator a aminti că Tractatul de la San-Ste-
« fano este o convențiune preliminară, ne-
« având putere obligatorie de cât între cele
« două părți contractante, și prin care Rusia
« a căutat să facă cunoscute dinainte guvernu-
« lui turc, cererile ce ar formula mai târziu
« înaintea Europei.

« Cu această intențiune Rusia a venit la Con-
« gres în urma unui resbel lung și victorios.
« Nobilele lord a adeogat că nu socotește re-
« trocesiunea Basarabiei ca necesară. Comitele
« Schouvaloff crede că lordul Beaconsfield n'o
« să poată a nu recunoaște că, atunci când uo
« națiune a reintrat în posesiunea unei părți de
« teritoriū pe care un resbel precedent a fă-
« cut' o s'el peardă, este cu greu de a face pe a-
« ceastă națiune să se lipsească de teritoriul ce
« ea a recucerit. Intru cât privește libera navi-
« gațiune a Dunărei, d. plenipoteciar al Ru-
« siei va presinta câte-va esplicațiuni care 'i se
« par de fire a satisface pe lordul Beaconsfield.
« Chestiunea Basarabiei putea fi privită de Ru-
« sia ca uo chestiune de ambițiune și de interes
« său ca uo chestiune de onoare : Rusia a voit a o
« reduce la uo chestiune de onoare, și de aceea
« ea nu cere înapoi părțile de teritoriū a căror

« posesiune ar fi putut constitui o amenințare
 « sau cel puțin o ingerință în libera naviga-
 « țione a fluviului. În fine, ea oferă în loc, Ro-
 « mânia, un teritoriu mai întins, cucerit cu
 « precizia sângelui său, și care trebuie să fie
 « considerat ca bine luat. Comitele Schouva-
 « loff are convicțiunea că România nu pierde
 « nimic din acest schimb. Cât despre princi-
 « piul integrității și independenței României,
 « Escelenta Sa socotește, împreună cu lordul
 « Beaconsfield, că asemenea principii nu tre-
 « buesc numai să fie exprimate prin cuvinte
 « dar trebuie să fie o realitate. Așa fiind,
 « România n'ar putea să-și păstreze cu sigu-
 « ranță în realitate independența și integrita-
 « tea sa, pe cât timp ea ar stăruia să trăiească pe des-
 « poarea unui mare imperiu, care se crede în
 « drept să revendice o fâșie din vechiul său te-
 « ritoriu. Comitele Schouvaloff este tare în-
 « credințat că România, chiar ea, că Europa
 « întreagă este interesată ca această chestiune
 « să fie rezolvată în sensul aspirațiilor legi-
 « time ale Rusiei. »

Cu toată amenințarea fățișă ce coprinde acest
 discurs, înalta Adunare nu era încă convinsă,
 de pre cât se vedea. Principele Gortchacoff
 socoti că mai trebuia o opintire. El reluă
 chestiunea d'a capo spre a învedera și mai bine

« valoarea schimbului » oferit de Rusia. Principele observă că « România nu va obține, în « urma resbelului la care a luat parte, numai « recunoașterea independenței sale și *derâma- « rea fortărețelor care amenințau sigu- « ranța sa*. S'aũ stipulat în favoarea ei ane- « xiuni eventuale care vor spori teritoriul sãu « în proporțiunea de 3,500 kilometre pătrate « în întindere, de 80,000 suflete ca popula- « țione, comparativ cu ce ar ceda, și care 'i « ar asigura pe lângă acestea, delta Dunărei, ce « 'i-a luat'o Europa în 1857, niște județe ro- « ditoare ca Babadagul, un port bun de co- « merciũ pe marea Neagră.

« Guvernul imperial al Rusiei are așa dar « convicțiunea, nu numai de a mântine un « drept, dar de a se pune pe un tãrãm de e- « cuitate regulând pe base mutualmente avan- « tagioase cu Guvernul român, uo chestiune « *fõrã a cãrei soluțiune ar fi imposibil de « a stabili între Rusia și România bunele « raporturi necesariĩ la consolidarea pãcei « în Orient*.

« Alteța Sa Serenisimã considerã că aceste « indicațiuni demonstrez în destul că Rusia « nu cere mãi mult de cât dã.

« Principele Gortchacoff voește pe lângã a- « ceasta sã reaminteascã că, în realitate, toate

« drepturile și privilegiile României, 'i-au fost
 « asigurate cu preciiul sângelui rus. Nu este
 « nici un tractat încheat de Rusia cu Turcia,
 « de un secol, care să nu conțină stipulațiuni
 « favorabile Românilor.

« Alțeta Sa Serenisimă dorește a adeoga uo
 « observațiune psihologică și 'i pare rău că are
 « a constata că, dacă în viața privată, se în-
 « timplă adese că, făcând un serviciu unui
 « amic, s'el prefacă în adversar, acest adevăr
 « este încă și mă aplicabil în politică. Princi-
 « pele Gortchacoff se mărginește a cita exem-
 « plul Românilor, și crede că, observațiunea
 « sa e de natură a asigura pe deplin pe cei ce
 « se par a se teme prea mult ca nu Rusia se
 « capete devotamentul absolut al populațiuni-
 « lor pentru care ea 'și-a impus cele mă mari
 « sacrificii. »

De îndată ce termină principele Gortcha-
 coff, președintele rezumă chestiunea din punc-
 tul său de vedere, și 'și dete opiniunea pe care
 o cităm aci textual :

« Principele de Bismark declară că, întru
 « cât privește necesitatea de a asigura libera
 « navigațiune a Dunărei, el împărtășește cu
 « totul ideele D-lui prim represintant al En-
 « gliterei; dar el nu vede de fel conexitate
 « între libertatea Dunărei și retrocesiunea Ba-

« sarabiei. El se asociază, întru cât privește
« Basarabia, cu opiniunea plenipoteciarilor
« ruși, punându-se mai puțin în punctul de
« vedere al intereselor Rusiei de cât în acela al
« păcii durabile a Europei. Alteța Sa Sereni-
« simă crede, în adevăr, că Tractatul de la
« Paris ar fi fost mai traîníc dacã s'ar fi înlătu-
« rat această chestiune de amor-propriũ, această
« imputinare de teritoriũ, care, de altminte-
« rea, nu jignea întru nimic forța unui impe-
« riũ atât de mare. Principele de Bismark
« este de părere că opera Congresului ar fi ne-
« completă dacã înalta Adunare ar lăsa să
« subsiste uo dispozițiune la care s'ar agăța pen-
« tru viitor uo amintire truditoare pentru națiu-
« nea rusă, pe când interesele României nu se
« par contrarii schimbului propus. El se teme
« că Congresul, refusând de a satisface simți-
« mântul istoric al Rusiei, se nu slăbească sor-
« ții de durată ai operei sale. »

Cetitorul va aprețui acest limbagia, și va remânea negreșit această impresiune, adică, că protestațiunile energice ale lordului Beaconsfield au trebuit să producă asupra colegilor săi un efect foarte adânc, de oare ce președintele, luând cuvântul după reprezentanții Rusiei și « asociindu-se, întru cât privește Ba-
« sarabia, cu opiniunea plenipoteciarilor

« ruși », a crezut de trebuință să stăruască așa de tare asupra alusiunelor comitelui Schouvaloff și ale principelui Gortchacoff, cu privire la mănținerea păcii, alusiuni din dosul cărora se simțea ca o amerințare : Nu retrocedați Basarabia, apoi atunci Rusia este ofensată, pacea nesigură, resbelul în curând.

Se amână urmarea discuțiunei pentru ședința următoare, în care represintanții români avea să fie ascultați.

Luni, 1 iuliu 1878, dd. Brătianu și Coșălniceanu sunt introduși înaintea Congresului și invitați a lua cuvântul pentru a explica opiniunile și aprecierile Guvernului lor asupra punctelor din tractatul de la San-Stefano care privesc pe Români.

Ar fi cutezător de a pretinde că represintanți României ar fi obținut de la Congres ceea ce ei cereau dacă ar fi fost admiși la deschiderea ședinței precedente ; dar este sigur că, sosind a doua-zi după desbaterile importante ce reproduserăm mai sus, ei nu mai puteau fi de cât apărătorii unei cauze asupra căreia Congresul se și rostise.

Comunicările ambilor represintanți români constituiesc totuș, documente remarcabile și de o serioasă însemnătate istorică. (1)

(1) A se vedea textul lor întreg la Apendice.

De îndată ce s'au retras dd. Brătianu și Cogălniceanu, președintele puse Congresului chestiunea « de a ști dacă Puterile aveau de
« gând a recunoaște independența Romă-
« niei și de a supune această recunoaștere
« la condițiunile ce se stabiliseră pentru Ser-
« bia. »

Dar care erau aceste condițiuni? Recunoașterea libertății religioase și a egalității civile, adică, acordarea drepturilor civile și politice tuturor indivizilor fără osebire de cult. Principele Gortchacoff, de și aderează la libertatea religioasă, ce asigură că pururea a fost aplicată în Rusia, totuși declară că nu poate admite ca drepturile civile și politice să fie acordate Israelitilor din România; el cere a nu
« confunda pe Israeliti din Berlin, Paris,
« Londra sau Viena, căror de sigur n'ar pu-
« tea să se refuze nici un drept politic și civil,
« cu jidovii din Serbia, din România și din
« câte-va provincii ruse, care sunt, de pe a sa
« părere, un adevărat flagel pentru populațiu-
« nile pământene. » Primul plenipoteciar al Franței insistă: « România, dise el, cerând să
« intre în marea familie europeană, trebuia
« să priimească sarcinile și chiar neagiunsu-
« rile situațiunei al cărei beneficiu ea îl re-

« clamă (1). » Congresul păși înainte și adoptă propunerea făcută de președintele său și sprijinită de plenipotenciarul Franței.

Și aci este locul a adauga că, s'ar fi putut a nu se vorbi în numele toleranței religioase și în al libertății cultelor, căci era de notorietate publică, în Oriinte cel puțin, că România avusese pururea, religiunea acestei toleranțe și a acestei libertăți. Și istoria nu'și va putea da seamă cum Europa din 1878 a putut să supună la această condițiune independența unor State mici, sub pretestul că « cerând să intre « în familia europeană, ele trebuieau mai 'na- « inte să 'i recunoască principiile, și că aceste « principii erau baza organizațiunei sociale în « toate Statele Europei », pe când unul din membrii cei mai însemnați din această mare familie declara sus și tare, că nu admite în țeara sa principiile în chestiune.

Concesiunile cerute de la România nu aveaă să se oprească aci; un nou sacrificiū avea să 'i fie impus ca preț al independenței sale. Comitele Schouvaloff vorbi iar despre recunoașterea independenței României, și duse că, « era « cu toate acestea, subordonată la primirea de « către Principat, a retrocesiunei Basarabiei

(1) Protocolul No. X, p. 167 din *Congresul de la Berlin*.

« reclamată de Guvernul rus. » Președintele resumend această parte a discuțiunei, constată, dice protocolul, « că Congresul era unanim a nu « acorda independența României de cât sub « aceleași condițiuni puse Serbiei. Dar Alteța « Sa Serenisimă chiemă atențiunea colegilor « săi asupra rezervei ce formulase comitele « Schouvaloff, și dupe care, recunoașterea in- « dipendinței române n'ar fi în unanimitate « consimțită de Congres, de cât sub condițiu- « nea ca România să admită schimbul de teri- « toriū stipulat în articolul XIX (1). » Acest ar- ticol din Tractatul de la San Stefano sună ast- fel : « Rusia își rezervă *facultatea* de a schimba « sandjakul Tulcea, insulele din delta și in- « sula Șerpilor, contra părții din Basarabia « deslipită prin Tractatul din 1856. »

Această stăruință a Guvernului rus de a cere Basarabia, cu toate explicațiunile foarte aprinse schimbate în ședința de la 29 iuniū 1878 între lordul Beaconsfield și plenipotenciarii ruși, și când condițiunile ce se impuseseră României puteau să pare indestulătoare, deșteptă oare- care simpatii în favoarea națiunei române. Tra- dițiunile istorice ale acestei națiuni viteze deș- tepta-taū ele oare amintirile vre-unora dintre

(1) Protocolul No. X, p. 167 și 168.

plenipotenciară? Aceștia întrebându-său oare dacă, în fapt și în drept, această independență ce li se precupețea, Româniî nu o cuceriseră prin perderile și sacrificiile considerabile ce 'și impuseseră cooperând la victoriile armatelor ruse? Fost-au ei oare isbiți de situațiunea stranie făcută de Puterile cele mari acestei țări a cărei independență Sublima-Poartă însăși ea o recunoscuse? Ori cum ar fi, d. Waddington, în urma comunicării principelui de Bismark, luă cuvântul spre a dice « că el « consideră pe Români că au fost tratați puțin « *cam aspru*, și că, compensațiunea ce li se « oferează nu este îndestulătoare. Apoi d. Waddington « face apel la simțimintele ecuitabile « ale Rusiei, și termină exprimând dorința de « a se acorda Principatului, la miază-di de « Dobrogea, uo sporire de teritoriū care va « *coprinde Silistra și Mangalia.* »

După densusul, comitele Andrassy « mani- « festează asemenea dorința ca Congresul să « pronuncie anexiunea Dobrogelei la România « și, tot-uodată, conform cu opiniunea espi- « mată de d. Waddington *să fie în măsură* de « a acorda uo sporire de fruntarie a Dobrogelei « *intre Silistra și marea Neagră.* »

Comitele Corti « unește apelul Italiei cu cel « ce au rostit plenipotenciarii francezi. » Și el

« se adresează la ecuitatea Congresului, dar se
« pronunță pentru propunerea D-lui Wad-
« dington de a cuprinde și Silistra într'uo mă
« mare sporire de fruntarii « meridionale ale
« Dobrogelei. »

Intru acestea, principele Gortchacow, miș-
cat de apelul făcut la generositatea Rusiei,
dăce că, cu greu își esplică în ce sențu s'ar pu-
tea esercita această generositate, și ar dori să
cunoască « ce teritoriū s'ar avea în vedere. »

La acest moment, președintele întrebă
daca Inalta Adunare este de părere ca discu-
țiunea liniei ce se va trage să aibă loc în șe-
dință plenară.

Principele Gortchacoff respinge ideea unei
comisiuni; el se teme foarte de întârzieri, și
adaogă « că este mai bine a se decide numai
« de cât, chiar cu prețul vre unui act de gene-
« rositate din partea Rusiei (1). » Se pare că
primul plenipoteciar rus ar fi fost dispus a
adera la propunerea Waddington și Corti; ca-
racterul cavaleresc al principelui autoriză acea-
stă presupunere. Dar interveni comitele Schu-
waloff.

Declarațiunea ce urmează are uo mare în-
semnătate. Cu acea francheță care este atributul

(1) Protocolul X, p. 168 și 169.

oamenilor de Stat în adevăr luminați, al duoelea plenipotenciar rus recunoaște unanimitatea Europei pentru a sprijini propunerea d-lui Waddington, « Comitele, dize protocolul, ca « respuns la cererea unei concesiuni mai largi « care a fost adresată Guvernului de d. prim- « plenipotenciar al Franței, în *acord* cu colegii « săi, al *Austro-Ungariei* și al *Italiei*, și *sprî- « jinită de restul Europei*, crede de datorie « a declara, că Rusia s'a purtat într'un mod « larg oferind uo provincie care întrece cu 3500 « kilometre pătrate întinderea Basarabiei, și « care, mai mult, presintă una suta cincî-deci « kilometre de țerm pe Dunăre și un litoral « important pe marea Neagră. Dacă cu toate a- « cesteia România dorește a obține încă nisca- « reva localități unde s'ar găsi elementul ro- « măn, de nu în majoritate, cel puțin îndestul « de compact, apoi plenipotenciarii Rusiei aū « oare-care latitudine pentru uo asemenea « combinațiune. De la Răsova la *Silistra*, este « uo fâșie de pământ unde populațiunea ro- « mână este îndestul de numeroasă, și Esce- « lența Sa socotesce că, într'un triumhiu por- « nind de la *est* de *Silistra* și agiungând la « fruntaria actuală, oare-care sporire de terito- « riū s'ar putea consimți de Guvernul său (1).»

(1) Protocolul X, p. 169.

Presintată sub această formă, chestiunea încetează de a mai sta pe tărîmul pe care o pusesse plenipoteciarul frances la începutul discuțiunei. Scopul comitelui Schuwaloff este învederat de a nu lăsa ca Silistra să fie coprinsă în fruntaria română. Dar această opozițiune nu isbutește a sdruncina convincțiunea d-lui Waddington, care, în urmarea desbaterei, rămâne credincios conclusiunelor sale, nici de a împedica pe comitele Corti de a re'nuoi espre-sinnea « dorinței sale de a vedea Silistra a-partinînd Românilor ⁽¹⁾. »

« Se încinge uo discuțiune, dice protocolul, « între plenipoteciară asupra traseului liniei. » Care sunt termenii acestei discuțiuni? Care sunt argumentele invocate de guvernul rus ca să determine pe Congres a împărțesi opiniunea sa? Aceasta probabil că nu o vom ști nici uo dată. Dar constatăm, nu fôră părere de rău, că voința așa de stăruitoare a plenipoteciarilor Rusiei triumfă până în fine. Comitele Schouvaloff supune colegilor săi propunerea următoare, și Congresul o adoptează :

« Avênd în vedere presința de elemente române, plenipoteciarăi ruși consimt a pre-lungi fruntaria României d'a lungul Dunărei,

(1) Protocolul X, p. 169.

« pornind de la Rasova *în direcțiunea Silis-trei*. Punctul de frontieră pe marea Neagră « n'ar trebui să treacă de Mangalia. »

Acest text implică că Mangalia este aşezată dincoşa de frontaria Română.

Vom demonstra mai departe cât de mult Congresul, adoptând această soluțiune, s'a abătut de la ținta ce părea a'și fi propus în privința României, și până la ce punct el a compromis securitatea și esistența regatului român pe malul drept al Dunărei.

În urma concesiunii insulei Șerpilor, concesiune făcută României asupra cererei lordului Salisbury, președintele resumă rezultatele discuțiunii.

« El constată că unanimitatea Inaltei Adu-nări recunoaște independența României sub « condițiunile analoge cu cele impuse Ser-biei, și pe lângă aceasta *sub condițiunea ca România să accepte în schimbul Ba-sarabiei, Dobrovia* sporită cu linia al cărei « trașeu s'a determinat (1). »

Până a nu pași mai departe, să facem două observațiuni în privința acestui resumat care închise discuțiunea.

Mai întâi este de însemnat că retrocesiunea

(1) Protocol X, p. 170.

Basarabiei a fost în mai multe rânduri obiectul unor discuțiuni foarte aprinse, foarte mișcătoare. Fie-care simțea că aci era o chestiune de o gravitate excepțională; și s'ar putea afirma, fără prea mare cutezanță, că ea a dat loc la serioase codiri și că aceste codiri erau toate în favoarea concesiunelor ce reclama siguranța fruntariei române pe Dunăre. Adevărul este că, în nici un protocol nu se găsește urmă despre acest fapt, adică, ca Adunarea să fi fost chemată să rostească o decisiune formală asupra acestei chestiuni.

Apoi, nu poate să nu fie cine-va isbit de iugreunarea graduală a condițiilor făcute succesiv României. Un articol din Tractatul de la San-Stefano dice că : « Sublima-Poartă recunoaște independența României⁽¹⁾. » Nici o condițiune nu-î este impusă ca precii al acestei recunoașteri.

Dar, încă din ședința de la 29 iuniu 1878, fusese vorba de a supune această independență la consimțirea din partea Principatului la *retrocesiunea* Basarabiei. Energica opozițiune a lordului Beaconsfield este un obstacol pentru a se lua o hotărîre; totuși chestiunea este numai amenantă. ⁽²⁾ Comitele Schouvaloff re-

(1) Tractatul de la San-Stefano, *Congresul de la Berlin*, p. 24.

(2) Protocolul No. IX, p. 157.

vine asupra ei în sesiunea următoare, și subordonă din nou independența României la « acceptarea retrocesiunii reclamată de guvernul rus. »

Apoi, mai e încă o nouă condițiune care este impusă României: ea va trebui să admită la drepturile civile și politice pe toți indivizii fărăosebire de cult.

În fine, în resumatul discuțiunii ce face președintele, nu este vorba numai de a acorda României independența în *schimbul retrocesiunii*, dar încă, de a o constringe la *acceptarea Dobrogelei* în schimbul Basarabiei. În zadar vom căuta în protocol o urmă măcar de un vot ast-fel exprimat.

Așia fiind, nu suntem oare autorizați a repeta, dinpreună cu unul din membrii înaltei Adunări, martor nepărtinitor la lucrările sale: — « Congresul a fost aspru pentru România. »

Am consacrat într'adins paginile ce preced la dezvoltările chestiunii privitoare la independența României. Aceste dezvoltări nu sunt o digresiune; chestiunea independenței, în adevăr, se leagă imediat, dominându'l, cu obiec-

tul special studiului nostru. Suntem încredințați că paginile ce preced vor servi cititorilor ca puncte luminoase menite a desluși mai bine subiectul principal.

Europa la Berlin nu s'a ocupat de România numai din punctul de vedere al independenței sale; ea a discutat și alte subiecte ce o interesează; ast-fel, pe rând, ea a pus și rezolvat chestiunile privitoare la :

1° Indemnătățile reclamate de la România de Sublima Poartă ;

2° Neînțelegerile relative la Sântele Locașuri, la mănăstiri și la bunurile închinat ;⁽¹⁾

3° Dreptul politic al Jidovilor ;

4° Neutralitatea Dunărei⁽²⁾.

Din aceste chestiuni, două sunt mai cu osebite, de o foarte mare însemnătate pentru națiunea română : chestiunea Jidovilor și aceea a Dunărei; dar, fiind-că ele se abat cu totul de la ținta acestui studiu, facem dintr'ensele obiectul unor note speciale la Apendice.

(1) Vezi: „Quelques mots sur la sécularisation des biens conventuels en Roumanie“ de un deputat român, 1864. La Dentu, librar-editor, Palais-Royal, Paris. Acest studiu, foarte bine făcut, se datorește penei unui vechi consilier de Stat, d. A. E. Florescu.

(2) Vezi discursurile remarcabile rostite în Camera Deputaților de d. Lahovary la 26 mai 1881 și de d. Cogălniceanu și Vernescu, la 27 mai 1882. A se citi debaterile Camerilor române asupra acestei chestiuni a Dunărei.

Ne grăbim a intra în inima subiectului nostru și a trata chestiunea delimitărei fruntariei din apropierea Silistrei. Se mai făcuse vorbă despre dânsa în mod pieziș în ședința de la 1 iuliu 1878 ⁽¹⁾; dar n'a fost pusă în discuțiune decât în ședința din 8 iuliu, în urma raportului pe care președintele comisiunii de delimitare, principele de Hohenlohe, a fost invitat a'lă citi.

Să lăsăm să vorbească protocolul.

« Principele de Hohenlohe, președintele comisiunii, arată mai întâi traseul nord al principatului Bulgariei, care urmează marginea dreaptă a Dunărei, de la vechia fruntarie a Serbiei, până la linia determinată de Congres într'uo ședință precedentă, și care pornește dintr'un punct la est de Silistra ca să ajungă la Mangalia pe marea Neagră. Punctul la est de Silistra nu este încă hotărît; *dar nu este vorba de uo linie strategică, aceasta este uo concesiune făcută României, și traseul exact al acestei concesiuni rămâne rezervat.* »

Aceste cuvinte de fruntarie *ne strategică*, deșteaptă de îndată atențiunea plenipoteciarului al doilea al Rusiei, comitele Schouvaloff,

(1) *Congresul de la Berlin*, paginile 168—171.

care se grăbește a lua act de această declarațiune și a repeta « că în adevăr *nu este vorba aci de o linie strategică*. Plenipotenciarii « ruși au sporit teritoriul destinat României; « s'a decis ca o linie, pornind de la est de « Silistra, să ajungă la Mangalia, care să fie « cuprinsă în teritoriul român. Aceasta este o « chestiune de bună credință; punctul de că- « peteniă fiind numărul de elemente române « ce vor face parte din Bulgaria, această linie « trebuie trasă cu îngrijire și ar putea fi încre- « dintată unei comisiuni europene. »

Din aceste cuvinte cam nehotărâte, se vede curat cel puțin că represintantele Rusiei țin să repete « că nu este vorba aci de linie strategică. »

Pentru Inalta adunare faptul se pare stabilit, căci în urmarea desbaterei nu se mai face vorbă de cât despre puncte de amănunțimă. Ast-fel comitele Andrassy cere ca amănunțimile traseului între Silistra și Mangalia să se trimită la o comisiune. Apoi principele de Hohenlohe observă că punctul de legare despre partea Silistrei, indicat de comisiune « tre- « bue să fie un loc unde un pod ar putea fi sta- « bilit pe Dunăre, la est de Silistra, și care ar « lega cele două țărături române ale fluviului.

« În fine comitele Schouvaloff, admitând că

« un pod reunind cele două țărmuri a le Du-
 « nării era necesar, și baronul Haymerle a-
 « deogând că, după avisul experților, un sin-
 « gur punct în preajme era priincios la con-
 « struirea unui pod, președintele întreabă dca
 « Congresul primește.

« 1° Linia de frontieră de la nordul Bul-
 « gariiei ;

« 2° Linia de la Silistra la Mangalia ;

« 3° Atribuirea amănunțimilor la studiul
 « unei comisii europene.

« Inalta Adunare se învoește la aceste pro-
 « puneri. »

Aci se opresc decisiunile Congresului cu privire la frontaria bulgaro-romană. Noi vom urmări în lucrarea sa pe această Comisie Europeană « care e datoare să fixeze *la față* « *locului* » traseul pentru frontieră.

Un cuvânt încă asupra acestui tractat de la Berlin care nu este poate, numai cel după urmă act ce se raportează la o veche chestiune cu totul proprie Europei, dar care ar putea foarte bine să devie și ca un început al unei situații cu mult mai serioase în care Europa și Asia s'ar afla angajate.

Acest mare act diplomatic, de pre cum s'a putut constata, n'a avut pentru România re-

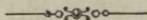
zultatele ce ea era, poate, în drept să ascepte de la cooperarea sa la succesele armatelor ruse și de la sacrificiele ce 'și impusese. Avem de datorie a aminti că armata sa a lăsat în giurul Plevnei uo treime din efectivul său, 10,000 oameni; și că ea fusese ridicată la 70,000 soldați. Pentru 'n Stat mic, multe cheltueli s'aă făcut, mult sânge s'a vërsat. Nu vom fi așa dar acusați de exagerare dacă vom adeoga că, dintre toate națiunile de care s'a ocupat Inalta Adunare de la Berlin, nu este nici una care să fi fost mai puțin favorizată. Pentru dënса, Congresul de la Berlin a fost uo ispită; ea a îndurat'o voiniceste.

În orî care punct de vedere s'ar pune cineva, Tractatul de la Berlin⁽¹⁾ apare ca uo operă diplomatică de primul ordin, condusă cu uo minunată pricepere de afaceri și cu uo repedi-

(1) Incepute la 13 iuniu 1878 și terminate la 13 din luna următoare, lucrările Congresului de la Berlin s'aă terminat în duoă țeci de ședințe. — Articoli care, în Tractatele de la Berlin, se ating de România sunt următorii : Articolul XLIII, Chestiunea Independenței. — Articolul XLIV, Chestiunea Jidovilor, s. c. I. — Articolul XLV, Chestiunea Basarabiei. — Articolul XLVI, Chestiunea Dobrogelei. — Articolul XLVII, Chestiunea apelor și pescuilor. — Articolul XLVIII, Chestiunea transitului. — Articoli XLIX și L, Chestiunea consulilor. — Articolul LI, Chestiunea substituiri României la drepturile și obligațiunile Porței pentru teritoriul cedat. — Articolul LII, Chestiunea Dunărei și fortărețelor sale. — Chestiunea Dunărei și a navigațiunii sale.

ciune ne măi pomenită în analele diplomației; onoarea se cuvine măi ales omului eminent care a presidat Inalta Adunare. A împărți lucrarea, a dirige desbaterile, a pre'ntempina discuțiunile aprindătoare, a face să înceteze divergențele, a conduce în fine, Congresul cu uo mână sigură spre opera împăciuirii, aceasta este sarcina îndeplinită de marele cancelar al Imperiului German, principele de Bismark.

Cu toate acestea studiul Tractatului de la Berlin nu lasă același simțimânt de linistire pentru pacea Europei ca Tractatul de la Westfalia, de exemplu, saū chiar ca cel de la Paris. Nu ne putem apăra de înduoelile ce ne cuprind asupra duratei operei; și ca să spunem tot ce gândim, neastempărul ce resimte cineva, cu toată admirațiunea ce se impune, vine din impresiunea ce ne rămâne că s'a făcut uo prea mare parte unor interese puternice, și că Congresul a arėtat măi multă grabă a consolida un present plin de amerințeri de cât de a asigura viitorul.

PARTEA II

COMISIUNELE

MEDIAȚIUNEA DE LA VIENA

I

COMISIUNEA EUROPEANA
DE DELIMITARE
— — —
PRIMA SESIUNE

(23 octobree—23 decembrie 1878) ⁽¹⁾

Comisiunea Europeană de Delimitare : instituirea ei, convocarea ei, membri cari o compun. Atitudinea comisarului rus; propunerea sa.—Sosirea delegaților români; propunerea lor; lauda ce se face acestei propunerii, impresiunea ce ea a produs.—Verificare la fața locului a ambelor propunerii rusă și română.—Propunerea română este adoptată.—Reflecțiunea comisarului italian asupra necesității de a coprinde Silistra în fruntaria română; altă observațiune a sa, asupra dispozițiilor în favoarea României din partea Musulmanilor care locuiesc acolo.

Tractatul de la Berlin la articolul XLVI,
§ 2, în privința fruntariei ce trebuie a se sta-

(1) Pentru această parte a opului nostru am consultat Cartea Verde italiană, așa de conștiincioasă și completă în cât n'am regretat nici uo dată că n'am avut a mai consulta vre un alt isvor de informațiuni oficiale. Caetul cu care ne servim este fascicula No. 2, unul dintre „documentele diplomatice presintate Camerei Deputaților a Italiei, în sesiunea sa din 1880,” și care coprinde delimitările fruntariilor Serbiei, Bulgariei, Rumeliei și Muntenegrului.

bili, în urma anexiunii Dobrogelei la România, sună ast-fel :

« Traseul fruntariei va fi hotărît la fața locu-
« lui de Comisiunea Europeană instituită ⁽¹⁾
« pentru delimitarea Bulgariei. »

Comisiunea Europeană, întrunită la Constantinopole la 23 octobree 1878, se compunea : pentru Germania, de comitele Karl von Wedel, maior de Stat maior ; pentru Austro-Ungaria de colonelul de Stat maior, baronul de Ripp ; pentru Franța, de capul de Stat maior Lemoyne ; pentru marea Britanie de maiorul din corpul de geniū, colonel Robert Home ; pentru Italia de locotenent-colonel de Stat maior, Pal.-Alex. Orero ; pentru Rusia, de colonelul de Stat maior, A. Bogulubow ; pentru Turcia, de generalul de brigadă de Stat maior, Mehmet Tahir. Președenția Comisiunii se dete comisarului turec.

Maî nainte de ver ce operațiune, și de la întelele convorbiri, delegatul rus causă mirare mare prin dispozițiunile sale puțin împăciuitoare. El era « în neînțelegere cu toți colegii « săi » dice delegatul italian ⁽²⁾. Dar când co-

(1) Prin articolul XI din Tractat.

(2) „ In disaccordo con tutti gli altri commissari. “ Scrisoarea colonelului Orero la ministru afacerilor streine al Italiei, datată din Constantinopole, 4 octobree 1878.

misarii se aflară la fața locului, la Silistra, lucrul fu încă și mai straniu. El scoase atunci din norul amerințator în care se învêluea, un sistem întreg de considerațiuni etnografice, economice și topografice, agiungând la această conclusiune : « Nuoua fruntarie bulgaro-română trebuie să pornească de la uo localitate vecină cu Dekizeui, la 21 kilometre la Est de Silistra. »

« Această conclusiune, adaogă comisarul italian, redactată cu oare-care iscusință, se abate în mod simțitor de la litera și spiritul tratatului de la Berlin, precum și de la protocoalele Congresului; ea provocă împotriviri din partea tuturor celor-l'altți comisari » (1).

Cu toate acestea n'a urmat votare; și astfel nu se presintă încă ocasiune de a se respinge această propunere.

Se ținea a treia ședință, de la 2 noembrie 1878. A doua zi, delegații români fură admiși; aceștia erau deputatul Mihail Ferikidi, și coloneli Fălcoianu, Arion și Slăniceanu, care, de cum sosiră, fură în măsură de a demonstra că « punctul de pornire al nuouiei fruntarii, era la câte-va sutimi de metre din înprejmuirea

(1) Scrisoarea colonelului Orero la ministrul afacerilor streine al Italiei, datată din Silistra, 6 noembrie 1878.

« de la Est a Silistrei. » « Alegerea acestei lo-
« calităţi, » dice colonelul Orero, « delegaţiei
« români au sprijinit'o pe consideraţiuni de uo
« valoare nediscutabilă » (1).

Dintre aceste consideraţiuni, trei sunt prin-
cipale :

1° « In dreptul Silistrei s'au mănţinut în
« tot-d'auna, din timpurile cele mai depăr-
« tate, comunicaţiunile între România şi Do-
« brogea ;

2° « Braţul Dunărei dis Borcia, care se des-
« lipeste de malul sting în faţa Silistrei, stabi-
« leşte şi determină chiar el, această linie
« de comunicaţiune, într'un mod natural şi
« propriu nemutabilei stări de lucruri.

3° « Podul pe Dunăre de care este chestiune
« în protocoalele Congresului de la Berlin, ca
« de una din bazele pentru decisiunile noastre,
« ar găsi ast-fel, în indicaţiunea făcută de de-
« legaţiei români, uo inlesnire relativă de aşe-
« dare care s'ar căuta în zadar mai în gios,
« afară numai de a coborî pe Dunăre pînă la
« 100 kilometre aproape » (2).

Aceste argumente şi altele înăă , făcură uo
impresiune mare asupra comisarilor.

(1) „ Di un valoare indiscutabile. “

(2) Scrisoare din 4 noembrie 1878.

În urma celor două propuneri, emanând, cea d'ânteiu de la comisarul rus, cea de a doua de la delegații români și după recunoașteri făcute pe fața locului, la 4 și 5 noembrie 1878, care permisă de a se face verificările necesari, comisiunea luă, la 6, prima sa decisiune asupra punctului de pornire a podului: ea respinse propunerea rusă ⁽¹⁾ și admise ca acest punct de pornire să fie ficsat la 800 metre din giosul Silistreî. Alegerea acestui loc întruni toate vorturile, afară de al comisarului Rusieî.

În darea de seamă din care raportarăm câteva fragmente, găsim aceste două remarcabile observațiuni:

« Pentru a complecta aceste informațiuni, « dices delegatul italian, nu pot face alt-fel de « cât să adaog, că majoritatea comisiunei, — « Comisiunea întreagă poate, afară de represin- « tantele Rusieî,—se unește spre a recunoaște « că, pentru a stabili într'un mod dăinuitor « nuoua fruntarie romano-bulgară, ar fi de do- « rit ca uo propunere să fi fost adoptată de Con- « gresul de la Berlin, și această propunere este

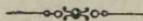
(1) Colonelul Orero ne spune. într'o scrisoare datată de la 4 noembrie 1878, pagina 459 din Cartea Verde, că comisarul rus a stăruit din nou ca să se ea în considerațiune proiectul său; și dă cuvintele topografice care au făcut să se respingă acest proiect.

« acea a comitelui Corti și a d-lui Waddington
« cerënd anexiunea Silistrei la România. »

Cea-l-altă observațiune, asupra căreia cată să chiemăm atențiunea, este privitoare la dispozițiunile populațiunilor romane, bulgare, mahometane, în mijlocul cărora operează Comisiunea. Pe când Români și Bulgari cer strămutări de fruntari de pe cum le convin, « pe atunci Mahometani, dice colonelul Orero, « care sunt în majoritate în districtul Silistrei, « exprimă dorința de a face parte din România, și nu pot să se înduplece a trece sub « dominațiunea bulgară » (1).

Opozițiunea comisarului rus, care mai au iar ocaziune a se exercita, n'a împedicat pe Comisiunea Europeană de a săvârși uo primă lucrare de delimitare. Acest traseu se va vedea la sfirșitul volumului (2).

Comisiunea Europeană suspendă lucrările sale în luna lui decembre 1878, din cauza timpului, și se amână la primăvara anului următor.

(1) „Non possono rassegnarsi di passare sotto i Bulgari.“ Scrisoarea colonelului Orero la ministrul afacerilor streine al Italiei, Silistra 6 noembre 1878. Paginele 456—458 din Cartea Verde citată mai sus.

(2) Vezi Apendice.

SESIUNEA A DUOA

(20 Aprilie — 23 Septembrie 1879).

Opozițiunea guvernului rus la decisiunea Comisiunei privitoare la fixarea frontariei bulgaro-romane. — Nuoți membri ai Comisiunei; reluarea lucrărilor sale; ea agiunge la o conclusiune pentru toate frontariile, și numai asupra frontariei care trebuie să despartă Bulgaria de România ea nu isbuteste. — Planul opozițiunei ruse; scopul la care voește să agiungă. — Puterile co-semnatare mai ânteiu contrarii intențiunilor cabinetului rus. — Instrucțiuni remarcabile ale cabinetului italian. — Comisarul rus rămâne neapropiat, rezistă la avansele ce'i se fac și nu priimește nici o învoială. — Descuragiarea comisiunei de delimitare, care se simte părăsită de guvern. — Altă comisiune aproape de a o înlocui în urma reclamațiunelor Rusiei. — Puterile co-semnatare se înduplec la opozițiunea cabinetului de la Petersburg. — Intervențiunea cabinetului din Viena. — Sfirșitul lucrărilor comisiunei de delimitare. — Insulele romane ale Dunărei conservate României, mulțumită inițiativei comisarului italian. — Incidentul ocupațiunei Arab-Tabiei de către trupele romane.

Dar multe frământări așteptau pe Comisiunea Europeană la întoarcerea sa pe malurile Dunărei, pe această frontieră încă nehotărîtă a

Romăniei și a Bulgariei. Ea întâmpinase, ea avea să întâmpine încă, multe greutăți în determinarea fruntariilor bulgare la confiniile lor sârbe, rumeliote, turce; dar, la confiniile romane, ea avea să se isbească de un obstacol de care nu era în puterea ei să triumfe.

În aprilie 1879, noi găsim pe delegatul italian la Constantinopole, unde primește, la 21, instrucțiunile de la ministrul afacerilor streine al țării sale. Comisiunea era întrunită încă de la 20 aprilie. Ea își dă un alt președinte: comandantele Lemoyne din Statul maior francez înlocuiește pe comisarul turc, generalul Mehmed Tahir; afară de acestia, maiorul de Stat maior comitele Karl de Wedel, pentru Germania, Edward Bruce Stamley pentru Engiltera, sunt înlocuiți prin colonelul Schreff și colonelul Robert Home. Comisiunea își urmează cu energie cursul lucrărilor sale. În treizeci și trei de zile ea ficează 340 kilometre de fruntariî între Bulgaria și Rumelia; îi mai rămâne încă 170 kilometre a ficsa pe fruntaria bulgaro-turcă și 110 kilometre pe fruntaria bulgaro-romană, de la Valea Verbizi la marea Neagră. Pentru această mare lucrare ea se desparte la 22 iuniu în două Comisiuni, din care una pleacă spre Est și cea-l'altă spre Uest. Uo lună în urmă, la 22 iuliu, cele două sub-co-

misiuni se întorc la Constantinople ca să ea în şedinţă plenară decisiunile pentru care culeseră elementele necesari.

Tot atunci fu pusă în discuţiune şi fruntaria nord a Bulgariei. Dar aci comisarul rus, care, de la reluarea lucrărilor nu încetase de a fi un colaborator folositor şi bine-voitor, pentru toate cele-l'alte fruntari, îşi schimbă de uodată atitudinea şi se puse într'uo rezervă ne'nduplecată. Aci era obstacolul ce se ridica.

Era evident că guvernul rus se căea de concesiunile ce plenipotenciarii săi socotiseră prudent a face, în a cincî-spre-decea şedinţă a Congresului de la Berlin; el le găsea covârşitoare şi căuta a le reduce. De aceea şi diplomaţia sa ridicase uo chestiune neaşteptată. În general comisiunile sunt ținute a căuta unanimitatea; dar, afară numai dacă nu există vre uo clausă prealabilă contrarie, decisiunile lor, luate cu majoritate, sunt în tot-d'a-una valabile. Aşa, diplomaţia rusă ceru ca decisiunile pe care Comisiunea Europeană nu le ar lua în unanimitate, să nu fie recunoscute. Ea era foarte sigură că delegatul rus nu va face parte din această unanimitate ver de câte orî 'i-ar fi convenit aceasta. Dar atunci, cine trebuia să decidă în mod definitiv chestiunile asupra cărorora ar fi fost în Comisiune unanimitate mai

puțin un vot? — Cabinetele de-a dreptul, a-deoga diplomația rusă. Apoi, în modul acesta, se înlătura voința Congresului care, pentru toate chestiunile de amănunțimă relative la delimitarea nuodelor State, voise espres a se raporta la ceea ce va decide comisiunea Europeană. În realitate, Guvernul rus nu pretindea nici măi mult, nici măi puțin, de cât de a constrînge pe Puterile co-semnatoare ale Tractatului de la Berlin, să revie asupra decisiunei consemnată de dinsele în protocoale și în litera Tractatului. Așia dar, corespondențele între cabinete, aveaū să înlocuească stipulațiunī solemne hotărîte într'uo înaltă adunare diplomatică întrunită în Congres. Aceasta era un ce cu totul neobicinuit și contrariū dreptului tractatelor.

Această pretențiune, firește, nu obținu adesiunea nici uneea din Puterile co-semnatare; toate, fără esceptiune, refuseră măi ânteiū de a o admite: Englitera fâțiș, cele-l'alte cabinete rezervându'și, măi mult saū măi puțin, responsul lor. Oponerea guvernului italian este măi ales remarcabilă. Vom vedea cum, fără să se depărteze de la prudenta și de la circospecțiunea sa obicinuită, ministrul afacerilor streine al Italiei se exprimă în privința aceasta în instrucțiunile sale către colonelul Orero, care se

afla atunci la Constantinopole pentru reinceperea lucrărilor. Aceste instrucțiuni sunt de la 13 aprilie; și tocmai în intervalul celor două sesiuni ale comisiunii europene, arhicanțelarul Rusiei născocise distincțiunea prea ingenioasă despre care vorbirăm, asupra majorității și unanimității în comisiuni, și teoria sa, nu mai puțin ingenioasă, a chestiunilor de *principiū* și de *fapt* pe fruntarii, așiedând Silistra mai întâi de toate, printre chestiunile de *principiū* pe care numai cabinetele între ele puteau să le resolve. Nu raportăm din instrucțiunile D-lui Depretis de cât partea cu privire, bine înțeles, la fruntaria de nord a Bulgariei.

Roma, 13 Aprilie 1879 (1).

Domnule Colonel,

.....

 « N'am nevoie de a reproduce aci elementele de fapt ale chestiunei relativă la frunta-

(1) Scrisoarea D-lui Depretis, ministrul afacerilor streine, către regesul delegat pe lângă comisiunea pentru delimitarea Bulgariei.—Dăm mai sus numai No. 2 din această scrisoare, *Chestiunea fruntariei despre Silistra*. "Questione del confine verso Silistra."—Cartea Verde, No. CCLXXXVI. paginile 473—474.

« ria bulgaro-română de la est de Silistra. Opi-
« niunea noastră, care vă este cunoscută, se
« bazează pe cuprinsul literal și explicit al ac-
« telor de la Berlin. Primiș comisarî desemnați
« chiar de Congres și al căror președinte era
« principele Hohenlohe, au asigurat că nu era
« de cât un punct, în apropiere de Silistra, pro-
« priu la construcțiunea unui pod, și aceasta a
« fost repetată de unul din plenipotenciariî au-
« stro-ungari, baronnul de Haymerle, în ședința
« plenară (Protocolul XV), fără ca, din nici
« uo parte, să se fi ivit vre-uo contradicere,
« vre-uo enunțiere de uo înduoeală oare-care.
« Și mai mult încă, acordul unanim s'a putut
« face între plenipotenciariî, mulțumită tocmai
« plenipotenciarului rus, comitele Schouvaloff
« venind el însuși, să adere la această declara-
« țione că, adică, conform cu avisul primei co-
« misiunii de delimitare, fruntaria trebuia să
« pornească de la Dunăre și din punctul cel
« mai cuviincios, pentru construirea unui pod.
« Ni s'a părut că uo conclusiune atit de espli-
« cită trebuia de acum 'nainte să escludă ver-
« ce înduoeală. Sunt, se dice, obiecțiuni con-
« tra auidului primilor comisarî de delimitare
« asupra posibilităței de a construi podul aiu-
« rea de cât aproape de tot de Silistra, dar a-
« ceste obiecțiuni, ca să fie valabile, ar fi tre-

« buit să se producă in Congres mai 'nainte ca
« a vidul contrariu să fi devenit, prin invoirea
« unanimă a plenipoteciarilor, a vidul irevo-
« cabil al Congresului chiar.

« *Acest prim element de fapt fiind pus in*
« *afară de ver ce contestație, in afară de ver*
« *ce cercetare de făcut in urmă, rem ne sta-*
« *bilit că noua Comisiune de delimitare n'are*
« *să se mai ocupe, de c t din punctul de vedere*
« *tecnic, de c t de dificult tile ce pot resulta,*
« *pentru direcțiunea fruntariei, din presința u-*
« *nui pod acolo unde această fruntarie se desli-*
« *pește de fluviu. Aci vor fi probabil represin-*
« *tate, din partea Rusiei, considerațiunile de*
« *natură variată, ce ea le pusese mai de mult*
« *innainte : că este vorba adică de a hr pi ur-*
« *bei Silistra uo parte din teritoriul său su-*
« *burban, din t r murile sale mărginașe; că*
« *nu se poate tăia și așieda in afară de frunta-*
« *ria bulgară abatoriul și fortul Arab Tabia,*
« *cari trebuise privite ca f c nd parte din Silis-*
« *tra; că elementul bulgar predomină fiind mai*
« *numeros, in această zonă ce ar voi uni să o*
« *dea Dobrogelei. Aceste obiecțiuni ar fi de e-*
« *saminat cu intențiunea pozitivă de a imp ca*
« *toate interesele in presința, acelea ale terito-*
« *riului suburban al Silistrei, precum și acelea*
« *ale comerțiului ținutului care ar reclama im-*

« perios un drum, un acces lesnicios la podul
 « ce se va face între ambele țărmuri ale Du-
 « nărei. Și am voi, noi, ca dintr'uo nouă cer-
 « cetare a chestiunei, să poată eși termenii u-
 « nei înțelegeri ecuitabile. »

DEPRETIS.

Pe când ministrul italian învedera așa de bine, în instrucțiunile sale, argumentele ne-
 învinse ce am raportat, pe atunci Cabinetul
 de la Petersburg trăgea și el delegatului său
 linia de purtare ce trebuia să țină. Intranirea
 Comisiunei de la 22 iuliu 1879, ne arată pe
 represintantele Rusii hotărât a face imposibile
 concesiunile făcute României în a cincî-spre-
 decea ședință a Congresului de la Berlin.

Aci desbaterea ea un interes nou.

« Președintele, dîce colonelul Orero, supuse
 « la cercetarea noastră chestiunea de a decide
 « daca fruntaria nord a Bulgariei, însemnată
 « prin Dunăre, trebuia să fie *la malul drept,*
 « *sau la thalwegul fluviului.* » Comisiunea
 se rosti în unanimitate pentru thalweg.

Se sperase că acest vot, ce se presupunea a
 fi plăcut Rusiei, ar decide pe comisarul său la
 oare-care concesiune despre Silistra. Această
 ilușiune însă n'a ținut mult. Colonelul Orero

dă seama de incident în acești termeni : « Ne
« silirăm cu toții a ști dacă comisarul rus, în
« compensație (*in compenso*) cu acest vot fa-
« vorabil Bulgariei, priimea punctul în apro-
« piere de Silistra, pentru care el refuzase,
« anul trecut, semnătura sa. Dar colonelul
« Bogolubow rămase surd la toate; el duse că
« Silistra era o chestiune a parte, că fusese dat
« un vot întru aceasta, că nu mai era de re-
« venit asupra ei. 'I se observă că dacă nu se
« determină acest punct, fixarea fruntariei
« nord a Bulgariei devenea imposibilă; nimic
« nu'l mișcă, el stăruie în socotința sa » (1).

Delegatul italian face în privința aceasta re-
flecțiuni în destul de melancolice. El simte
foarte bine că însuși guvernul rus nu voește
ca fruntaria nord a Bulgariei, la punctul Si-
listrei, să fie determinată dupe considerațiu-
nile care s'aū avut în vedere la delimitarea
Bulgariei pe toate cele-l'alte confinii ale sale.
Scopul este evident, e de a paraliza acțiunea
Comisiunei Europeene, și acest scop este a-
tins. De aceea și această Comisiune n'are de
cât să facă loc altea, pe lângă care va fi cu
putință poate, să treacă niște considerațiuni și

(1) Cartea Verde, scrisoarea colonelului Orero. Terapia 31 iuliu
1879, p. 487.

argumente care scapă din vederea unei Comisiuni compusă de militari. Ast-fel se exprimă colonelul Orero.

Intru adevăr, la acest moment, Cabinetul rus, care nu perdea din vedere țelul urmărit de dânsul cu încăpăținare, reclama ne'ncetat numirea unei Comisiuni, special și exclusiv însărcinată cu o singură chestiune : căutarea pe fața locului a unui punct favorabil pentru stabilirea unui pod peste Dunăre, în afară de teritoriul bulgar, pe teritoriul român, mai mult sau mai puțin aproape de Silistra. « Dacă Comisiunea ar agiunge la o decisiune una-nimă, chestiunea ar fi rezolvată, scrie d. Giers către d. Fonton la Viena. În cas de divergență de opinie, delegații ar face raporturile lor la Guvernele lor respective, cari ar avea o uă basă suficientă spre a decide în ultimă instanță » (1).

De la finele lui iuliu pînă la ultimile zile din septembrie 1879, toate Puterile co-semnătore se raliează, sau ca să dicem mai bine, se resemneză la propunerea Cabinetului rus, și admit pe lîngă aceasta, ca delegații români și bulgari să poată lua parte la lucrările Co-

(1) Cartea Roșie, a Austro-Ungariei. — Aktenstücke aus den correspondenzen des Kais. und Kön. gemeinsamen Ministeriums des Aeussern über orientalische Angelegenheiten. — Wien p. 179.

misiune, « dar numai cu titlu officios și con-
« sultativ. »

Tocmai la începutul acestei faze, în iuliu, vedem un personagiū nou, — dacă ne putem exprima ast-fel, — intrând în scenă în aceste debateri în care se giuca securitatea României. Austro-Ungaria, pînă atunci spectatrice binevoitoare și rezervată, interveni pentru a ajuta pe Rusia să easă, — îndeplinindu'și scopurile, — dintr'uo situațiune dificilă dacă nu de tot încurcată.

Să revenim la Comisiunea pe care am lăsat'o la Terapia, terminând ultimele sale lucrări de delimitare. Nu vom lua dintr'insele decât numai ceea ce se atinge de insulele române ale Dunărei.

În urma votului menționat mai sus, și care înlocuise, în Tractatul de la Berlin, aceste cuvinte « malul drept al Dunărei, » prin « thalweg, » Comisiunea avea să facă repartițiunea insulilor care, pe această parte a Dunărei, trebuie să aparțină sau României, sau Bulgariei. Dar dintr'aceasta resulta că, luând de termen thalwegul, România perdea un oare-care număr de insule care îi aparținuse în precedentă stare de lucruri. Această consecință, contrarie spiritului Tractatului de la Berlin, nu opri pe comisari, care tot, erau să voteze

ast-fel ca insulele să fie împărțite dupe thalweg, cu marea pagubă a României, ca și cum n'ar fi fost chestiune de țărături ocupate și cuprinse din vechime, în limitele acestui Stat. Dar delegatul italian vedu cât de arbitrară și nedreaptă era uo asemenea decisiune; el reclamă, și nefiind ascultat, declară că nu va vota și ceru ca votul să fie suspendat pentru toți. Amânarea fu consimțită.

« ...Opiniunea apărută de mine, scrie d-lui « Depretis comisarul italian, a avut un succes « deplin. În urma stăruințelor mele, colegii « mei au supus chestiunea Guvernelor lor, și « toți au priimit dela ele instrucțiuni cu totul « conforme socotintei mele. În consecință, « șase voturi contrarii opiniunii mele s'au « prefăcut în șase voturi favorabile, adică « pentru mănținerea *statului quo* în ceea ce « privește repartițiunea insulilor dunărene⁽¹⁾ ».

Și ast-fel, mulțumită pătrunderii, lealității și energiei comisarului italian, România a conservat insulele sale după Dunăre. Este uo datorie pentru noi de a nu uita numele colonelului Orero.

La 23 septembrie 1879, delegatul italian adresă la Roma, președintelui Consiliului, ta-

(1) Scrișoare datată din Terapia, 9 august 1879.

bloul nuoeelor delimitări ale fruntăriiilor, hotărîte dela aprilie până la iuliü 1879, și coprin-dënd Actul care fixează fruntaria dunăreană a Bulgariei. Se poate citi acest Act la finele vo-lumului (1).

Dar mai nainte de a merge să o găsim la Bu-curești, unde are să se convoace, nuoua comi-siune europeană acordată de diplomația ca-binetelor în urma împotrivirilor stăruitoare ale Rusiei, ca un fel de curte de apel, soco-tim de nevoe a dice aci un cuvënt despre un incident care din nenorocire a avut uo in-fluință vătămătoare asupra dispozițiunilor Pu-terilor. Voim a vorbi despre ocuparea poziți-u-nei Arab-Tabia de către trupele române, în urma fixărei trașeului de fruntarie lângă Silis-tra de către comisiunea de delimitare, și mai nainte ca Puterile co-semnătoare să 'și fi dat sanctiunea asupra lucrărilor delegaților lor. Pentru ce această ocupațiune? La ce mobil cedat'a cabinetul din București? Prin care mi-ragiü fost'a el înșelat? Sperat'a-el să facă a trece ocuparea Arab-Tabiei în domeniul fapte-lor împlinite, de și trupele Rusiei ocupă încă Bulgaria? Adevărul este că, de și era știut că această pozițiune trebuia să remăe României,

(1) Veđi *Apendicile*.

totuși, în drept ca și în fapt, lucrul era încă nehotărit, și nimeni nu s'a putut domiri asupra acestui act care avea să întărite pe Rusia, și să displacă cabinetelor, mai ales celui de la Viena, fiind toate cu luare aminte a înlătura dintr'uo desbatere îndestul de aprinsă tot ce era de fire să'î mai complice greutățile și să'î întârzie soluțiunea.

Rusia ceru și obținu ușor retragerea trupelor române, care părăsiră pozițiunea cu puține zile după ce o ocupaseră ⁽¹⁾. Cât-va timp mai târziu comitele Andrassy putea scrie comitelui Kalnoky, la Petersburg ⁽²⁾: « Imi pare că deșertarea fortului de către Români, satisface onoarea militară a Rusiei » ⁽³⁾.

Ar fi fost așa de lesne de a nu pune în joc onoarea militară a Rusiei, și de a nu espune la uo retragere fără glorie, trofee de curând câștigate de vitejii noștri soldați.

~*~*~*~

(1) 8 februarie 1878.

(2) Cartea Roșie, a Austro-Ungariei, p. 117.

(3) Eată textul german: „An sich erschien mir allerdings, dass der militärischen Ehre Russlands schon durch die Dejogirung der Rumänen Genug geschehen sei“

COMISIUNEA EUROPEANA TECHNICA

(De la 27 octombrie până la 11 noiembrie 1879).

Nume diferite date noueî Comisiunii : compunerea ei. — Delegații români; delegații bulgari. — Chestiunea de resolut redusă la un singur punct : indicarea locului pentru așiedarea podului lângă Silistra. — Duoë propunerî ruse. — Propunerea română. — Verificarea tustrelelor propunerî la fața locului. — Una din cele duoë propunerî ruse este retrasă. — Solemnitatea cu care se procede la vot, care trebuie să fie *verbal* mai întâi, și apoi *scris și motivat*. — Propunerea rusă nu este admisă; propunerea română este aprobată. — Mărturisiri remarcabile ale comisariului rus asupra adevăratului loc pentru clădirea podului pe Dunăre, din sus de Silistra.

Comisiunea cea nouă, care în documentele diplomatice, este numită, când Comisiune de *Expertî*, când Comisiunea de la *Silistra*, dar al cărui titlu oficial este acela de *Comisiune tehnică*, se întruni la Silistra la 27 octombrie 1879.

Ea se compunea : pentru Germania , de maiorul Heyde , din geniū ; pentru Austro-Ungaria , de colonelul de stat-maior Jaeger ; pentru Franța , de inspectorele general de Poduri și Șosele , Lalanne ; pentru Marea Britanie , de căpitanul de geniū Sale , asistat de locotenentele de geniū Caillard ; pentru Italia , de maiorul de geniū Sponzilli ; pentru Rusia , de inginerul Barischeff , șeful exploatărei căei ferate de la Bender la Galatză ; pentru Turcia , de generalul de brigadă Yahia , asistat de Gabriel Effendi Naradoungham .

Președința fu oferită inspectorelui general Lalanne . Se incredință funcțiunile de secretar colonelului Jaeger , care avu ca secretari alăturați pe locotenentul Caillard și pe Effendi Naradoungham .

În această ședință de la 27 , Comisiunea admise pe delegații români a urma explorațiunile pe tărâm , a asista la deliberațiunii , a'și da părerea asupra punctelor în litigiū , însă fără voce deliberativă și ast-fel , se introduseră acești delegați , care erau : colonelul de stat-maior Fălcoianu , directorele general al ministerului de Agricultură , de Comerciū și de Lucrări Publice ; colonelul Arion , din statul-maior , și inginerul Olănescu , inspector al căelor ferate .

Generelul rus Struwe sosi seara și comisiunea se completează.

Despre ședințele comisiunii tehnice, în număr de șapte, dintre care patru ținute la Silistra și trei la București, avem două documente : Cartea Verde a Italiei ⁽¹⁾, și Cartea Galbenă, a Franței ⁽²⁾, foarte amănunțită, foarte interesantă, cu cărți geografice foarte lămurite, și terminată cu un raport al președintelui demn de cea mai mare luare aminte. Vom avea recurs la amândouă aceste documente.

Până să nu începem cu ședința a doua, să spunem numai decât că uo delegațiune bulgară, pe care comisiunea refuzase mai întâiu de a o admite, fuse autorisată, — în urma unor ordine ulterioare trimise comisarilor de către guvernele lor respective, — să asiste la lucrări cu voce consultativă ⁽³⁾.

(1) No. 317—318, p. 515—516.

(2) Comisiunea tehnică europeană, scl., Paris, *Imprimeria națională*, 1880.

(3) În refuzul de a admite de îndată pe delegații bulgari, nu este nimic supărător pentru persoanele lor sau pentru țeara ce ei reprezintă, când cu prima propunere de a i admite, plenipoteciarul Turciei făcuseră observațiunea că Bulgaria, nefiind recunoscută independentă cu același titlu ca România, ea era represintată în formă și cu îndestulare, de prim-represintantele suzeranului ei. Această considerațiune se părise fundată comisiunii : dar ordinele guvernelor respective o obligară să treacă peste aceasta. Și la a treia ședință au fost admiși și introduși delegații bulgari, d-nii Boris Antonovich, inginer, și M. Karamihailoff.

Încă de le 28 octombrie lupta se încinse în comisiunea tehnică.

Maî mulți delegați, între care al Italiei, stăruiră ca comisiunea să se ocupe maî ântêiū de locul unde trebuia aședat podul, și să nu pună în studiu traseul fruntariei de cât după ce se va termina cu cea d'ântêiū chestiune.

Această înțeleaptă propunere obținend conșimțimentul tutor membrilor, delegații ruși deteră citire unui memoriū coprindend două propunerī pentru locul așiedărei podului și delegații români, după ce criticară cu energie planurile rusești supuseră și dênșii un proiect de așiedemēt.

Comisiunea decise să viziteze locurile însemnate în cele trei propunerī : cele două emanend de la comisarul rus și punend podul, una la 21, alta la 36 kilometre nord-est de Silistra ; iar a treea, propunerea română, așiedend podul la 800 metre est de Silistra, spre a lega acest oraș cu Călărași !

În urma explorațiunelor la fața locului în zilele 29, 30 și 31 octombrie, comisiunea, a cărei opiniune era formată, se transportă la București, și procedă la vot cu uo solemnităte și niște precauțiuni prin care trebuia să se mărească și maî mult gravitatea semnificativă a decisiunei.

Reproducem aci în traducțiune, darea de seamă tradusă a delegatului italian. Ea e însă conformă cu documentul frances, dar poate mai expresivă prin conciziunea ei.

« În seanța de la 5 noembrie, generalul Struwe, manifestându'și dorința de a cunoaște cu cât s'ar putea mai în grabă, părerea celor-l'alți membri ai Comisiunei, relativă la cele două localități propuse de dînsul pentru construcțiunea podului, adică : una, în direcțiunea Kanalei-Cioroi, la 21 kilometre din gios de Silistra, cea-l'altă, aproape de lacul Holtena, la 35 kilometre de același oraș, și pe care găsisese de cuviință a o retrace, de oare-ce înțelesese mai dinainte că această a doua linie n'avea nici un sort de a se priimi de Comisiune.

« Atunci, pentru ca chestiunea tehnică să se menție în limitele sale cele mai restrinse, după oare-care discuțiune, se stabili formula ce urmédă.»

« Construcțiunea unui podu peste Dunăre, « este ea posibilă la locul indicat de d. Comisar rus ?

« Și, dintre cele două localități, cea pro-
« pusă ast-fel acum, și cea propusă mai 'nainte
« de Comisiunea de delimitațiune, care este

« preferabilă, fiinduse seamă de dispozițiunile tractatului de la Berlin. »

« La această înduioată chestiune ast-fel formulată, fie-care comisar trebuia să răspundă, mai întâi verbal, ș'apoî, printr'un vot înscris motivat.

« În aceeași ședință avu loc mai întâi, votul verbal, și membrii Comisiunii declar toți, mai puțin, este învederat, acela al Rusiei, că nu se cuvenea să se clădească podul în localitatea propusă de guvernul rus, (dal governo russo). »

« În ședința de la 11 noembrie se dete votul înscris : diferiții membri își citiră motivele lor tehnice întru susținerea votului ce daseră; și, după câte-va observațiuni ce se mai făcură, închiderea seanțelor Comisiunii tehnice Europeene, fu pronunțată (1). »

Motivările voturilor pe care delegatul italian nu le dă, dar care sunt coprinse în Cartea Galbenă franceză (2), sunt deduse cu mare știință și cu uo mare însemnătate. Memoriul generalului Struwe, care e cel mai scurt, — comisarul rus își exprimase opiniunea sa în două

(1) Cartea Verde No. 318. Scrisoarea delegatului regal pe lângă Comisiunea tehnică internațională, către ministerul afacerilor streine al Italiei, cu data din București, 18 noembrie 1879.

(2) Veđi pagina 62—84.

note foarte ingenioase, — conține uo observa-
țiune de uo foarte mare importanță, și tot de
uodată surprindătoare : « Este învederat, dice
« el, că podul își are locul său, nu la 800 me-
« tre, dar mult măi aproape, saū și măi bine
« încă, din sus de Silistra (1). »

Nu se putea proclama dar, cu măi multă
netitate dreptatea ce avuseseră d. Wadington
și Comitele Corti de a cere Congresuluī ca Si-
listra să fie coprinsă în fruntaria română. A-
ceastă mărturisire demnă de mirare din par-
tea comisaruluī Rusiei, figura și chiar în a-
duoa notă predată Comisiunei de către gene-
ralul Struwe : « ...Daca un pod, dicea el, este
« de dorit pentru comunicațiunea cu Silistra,
« *numai din susul* acestuī oraș s'ar putea a-
« șieda un pod permanent (2). »

(1) Cartea Galbenă, p. 83.

(2) Cartea Galbenă, p. 37.

MEDIAȚIUNEA DE LA VIENA

Cabinetul austro-ungar dă urmare intervenției sale. — Elă se lovește de pretențiunile escesive din partea guvernului rus. — Dispozițiunile guvernului Bulgar, formând alte pretențiuni. — Propunerea de mijlocire a guvernului austro-ungar către Puterile co-semnătore. — Această propunere se notifică cabinetului Princiar din București printr'uo scrisoare a ministrului afacerilor streine. — Acceptațiunea din partea tuturor cabinetelor a propunerii de mediațiune de la Viena.

Proiectele Rusiei asupra fruntariei bulgaro-române care fuseseră mai mult contrariate de cât agiutate prin tractatul de la Berlin, se isbiseră de cercările a două Comisiuni Europene, și acest arbitragiū, atât de competent pre cât și de uo înaltă imparțialitate, le condamnase în două diferite rënduri.

Cabinetul Vienei care dase indestulă probă de bună voință, după cum am văduț, se oferi

încă uodată ca să propue un mijloc de aranjament, dorit și acesta, de toate Puterile. În lipsă de unanimitate în sinul Comisiunei, la care nici că se mai putea gândi nimeni, totuși rămânea, după teoria rusă, regularea prin înțelegere directă între cabinete.

Guvernul Austro-Ungariei se însărcină să găsească singur o linie de frontieră asupra căreia se se poată stabili această înțelegere « directă. »

Cu toate acestea, puțin lipsi ca cele d'ânteiu demersuri ale sale să cadă. Aceasta se poate constata din Cartea Roșie ⁽¹⁾ printr'uo scrisoare de la Petersburg din ²¹/₉ februarie 1880, și adresată de Comitele Kalnoky către Baronul de Haymerle. « D. de Giers, » se dice într'insa, « găsește neîndestulătoare » propunerea de « a conceda Bulgariei un tărâm în vecinătatea Silistrei, *trecând peste limita trasă de Comisiune,* » tărâm luat din dealul Arab-Tabiei. Și, ambasadorul Austro-Ungariei făcându'l să observe că, dacă s'ar înlătura această propunere, guvernul rusesc s'ar găsi în față « cu o frontieră mult mai defavorabilă pentru Bulgari, cea trasă de Comisiune, » « căci, adaugă « el, după toate peripețiile prin care a fost ti-

(1) Cartea Roșie a Austro-Ungariei, No. 41, p. 192.

« rită această nesfârșită afacere, nu putea de
« loc să mai spere a răsturna încă uodată a-
« ceastă din urmă decisiune a Comisiunei, »
D. de Giers, fără a răspunde cu precisiune,
face să se bănuască că « s'ar putea părăsi orî
« ce opozițiune și că s'ar lăsa să se termine a-
« facerea de către *cei l'alți*, dar că, nici va
« subscri, nici va participa la regularea ei. »

Cu toate acestea, silințele Austro-Ungariei
tot agiunseră la un rezultat. La data de 10
iunie 1880, se găsește uo scrisoare ce D. de
Burian, ministrul Vienei la Sofia, adresează
baronului Haymerle și prin care 'i face cunos-
cut « că guvernul Princiar (al Bulgariei) s'a
« hotărit a priimi în fine, soluțiunea cestiunei
« Arab-Tabiiei..... și că el a notificat agentu-
« lui diplomatic al Rusiei adheșiunea sa pur
« și simplu, formulând tot-de-uodată și oare-
« care dorințe ce nu se par de natură, cu toate
« acestea, de a pune din nou chestiunea la
« ordinea zilei. »

Urmează expresiunea acestor dorințe, mo-
tivate în diferite moduri, care împing și mai
'napoi fruntaria română sub Arab-Tabia, și
care se termin prin aceste cuvinte demne de a
fi menționate : « In al treilea rînd », — dice
D. de Burian, — « și pentru ca sacrificiul s'e-
« virșit de Bulgaria să nu rămăe sterp, guver-

« nul princiar solicită mijlocirea guvernului
« Majestății Sale Impăratului Rusiei, pe lângă
« România, ca aceasta să se angajeze de a
« clădi podul în apropiere de Silistra, în
« termenul de trei ani (1). »

Comunicațiunea la care răspundea aceste
regrete și aceste dorințe ale Bulgarilor, pre-
ceda uo altă comunicațiune, încă și mai im-
portantă, care urma să se facă către Puterile
co-semnătore ale tractatului de la Berlin. La
12 iunie, Baronul Haymerle adresa ambasada-
dorilor imperiali și regală ai guvernului Au-
stro-ungar, această scrisoare circulară (2), ca
expunere a operei sale de mediațiune.

Baronul Haymerle către ambasadele Imperiale și regale.

Viena, 12 iunie 1880.

« Incă din anul 1878 Comisiunea europeană,
« instituită în virtutea art. XI din tractatul de
« la Berlin, pentru delimitațiunea fruntariilor
« Bulgariei, fusese chemată a fixa traseul
« fruntariei între Bulgaria și Dobrogea.

« În urma unei deosebiri de opinie ce se

(1) Cartea Roșie, No. 51, p. 195 și 196.

(2) Cartea Roșie, No. 52, p. 196.

« manifestase în sinul acestei Comisiuni (1),
« mai cu seamă în ceea ce privește alegerea
« locului cel mai favorabil pentru aședarea
« unui pod pe Dunăre, se hotări între Puterî,
« ca uo Comisiune tehnică să proceadă la uo
« noă cercetare a acestei chestiuni și traseul
« fruntariei se va fixa în urmă, în mod defi-
« nitiv, printr'uo decisiune a Cabinetelor luatã
« cu majoritatea voturilor.

« Comisiunea Tehnică 'și a terminat de
« mult lucrările sale; ni se pare dar că a sosit
« momentul de a se căuta uo soluțiune defi-
« nitivă a chestiunei, care pînă acum a rămas
« în suspensiune din cauza unor obiecțiuni ri-
« dicade în contra traseului propus de majo-
« ritatea (2) Comisiunei de delimitațiune.

« Uo parte din aceste obiecțiuni era privi-
« toare la necesitatea de a se păstra orașului
« Silistra, vre uo cîteva tărîmuri învecinate,
« reclamate ca indispensabile de către locui-
« torii acestui oraș, pentru trebuințele lor e-
« conomice, și care, după proiectul Comisiu-
« nei, ar fi fost alăturate României. Aceste tăr-
« îmuri neavînd nici vre uo mare întindere,
« nici vre uo valoare considerabilă pentru Ro-

(1) Un singur oposant, reprezentantul Rusiei.

(2) Unanimitatea, afară de un singur oposant, reprezentantul Rusiei.

« mânia, ni se pare ecuitabil de a se ține
« compt în oare-care măsură, de reclamațiu-
« nile menționate mai sus.

« Guvernul Imperial și regal, totuși, luând
« de basă traseul de fruntarie al Comisiunei
« de delimitațiune, este dispus a consimți cit
« despre sine, la uo mică modificațiune a
« acestui traseu, urmânduse proiectului indi-
« cat mai la vale.

« Linia de fruntarie, plecând din malul
« drept al Dunărei, la punctul fixat de majori-
« tatea Comisiunei de delimitațiune, la estul
« Silistrei, se dirige, formând uo curbă încli-
« nată spre sud, pînă la valea despicată (mi-
« pente) ale celui d'al duoelea Contra-fort
« după înălțimile Arab-Tabiei; apoi, printr'un
« unghiū drept, coboară pe această vale, pâ-
« șaște peste rovină, urcându-se earășī d'adrep-
« tul pînă 'n linia din virful celui d'ântēiū
« contra-fort după aceleași înălțimi, lăsând
« Arab-Tabia în partea României. Ea urmează
« în direcțiune aproximativă către Nord-Sud,
« și merge să se împreune cu calea de la Ka-
« raorman, la punctul unde se leagă cu drumul
« ce duce la satul Almaly. De la această legă-
« tură a drumurilor, pînă la punctul indicat
« sub No. 5 în caetul descriptif al Comisiunei
« de delimitațiune, fruntaria e formată prin

« partea despre Est a drumului de la Karaorman, care va aparține ast-fel Bulgariei, în totalitatea ei.

« Acest proiect modificat este indicat în schița aci-alăturată, legându-se cu harta pe scara de $\frac{1}{30,000}$, ridicată în 1878 prin îngrijirile Comisiunei de delimitațiune.

« În cațul când Puterile vor aproba acest proiect, actul de delimitațiune investit cu sancțiunea formală a Cabinetelor, se va comunica guvernelor României și Bulgariei, care vor avea a se înțelege între dîsele, asupra executării lucrărilor de îngrădire.

« Bine-voiți a da cunoștință despre conținutul acestei depeșе, guvernului pe lîngă care aveți onoare a fi acreditat, și a mă informa cât mai curînd posibil, despre priimirea ce se va face propunerii noastre.

« Priimiți, ș. c. l. (1) »

România are ea oare loc de a se îmbucura de această operă de conciliațiune a diplomației Austro-Ungare ? D. Baron Haymerle nu o credea el însuși, precum se poate constata prin scrisoarea următoare în care își pune toată silința de a convinge patriotismul român

(1) Cartea Roșie, No. 52, p. 196.

despre avantajele arangementului său. Eată această scrisoare care atinge prea de aproape istoria noastră, ca să n'o reproducem aici întregă, cu toată lungimea ei. Ea este uo pledoarie *pro domo*.

**Baronul Haymerle către Comitele Hoyos,
la București.**

Viena, 14 iunie 1880.

« Guvernul Princiari ne-a semnalat în măi
« multe rëndurî urgenta necesitate de a re-
« zolva în mod definitiv linia de fruntarie în-
« tre Bulgaria și Dobrogea. Recunoscând toate
« inconveniente ce rezultă pentru România,
« din nehotărîrea prelungită a traseului aces-
« tei fruntariî, noi n'am neglijeat nimic din
« partene, spre a grăbi executarea complectă
« a stipulațiunilor internaționale invocate de
« România. Noi n'am încetat de a combate
« rezistențele ce aũ făcut să se întârșie pînă
« acum regularea finală a acesteî chestiuni,
« și ne-am îndeletnicit fõră încetare cu cău-
« tarea mijloacelor de a agiunge la uo solu-
« țiuine mulțumitoare pentru România.

« Cunoașteți obiecțiunile ce s'aũ ridicat în
« contra traseului proectat de către Comi-

« siunea de delimitațiune. Pe cât aceste obiec-
 « țțiuni se rezemaă pe considerațiuni strate-
 « gice, răspunsul ce am dat ne-a fost dictat
 « chiar de textul art. 11 și 53 din tractatul de
 « la Berlin, care esclud orî-ce fortificațiune (1).

« Este, cu toate acestea uo altă categorie
 « de argumente ce s'aă adus în favorul orașu-
 « lui Silistra, și care, într'adevăr, se pare a
 « merita, pînă la un grad, oare-care conside-
 « rațiune.

« Locuitorii Silistrei susțin că linia de frun-
 « taria propusă de majoritatea Comisiunei de
 « delimitațiune, 'i ar atinge în interesele lor
 « economice cele măi vitale; că le-ar smulge
 « uo parte din pămênturile lor cultivabile și
 « 'i ar despărți de satele Bulgare învecinate,
 « cu care se aflu în relațiuni necurmte; că ea
 « le-ar vătêma existența lor economică, și
 « printr'aceasta chiar, ar împedica desvolta-
 « rea materială a orașului (2).

(1) Miniștri Austro-Ungariei pun uo mare încredere în aceste art. 51 și 52 și în executarea lor; în urma d-lui Haymerle, d. Kalnoky, ministrul afacerilor streine, răspundênd la diverse interpe-lațiuni din partea comitetului delegațiunei ungare, — din luna lui octombrie 1882, — ar fi đis că, " forteretele Bulgariei pe Du-năre erau pâragine și nu amenințaău nici cum navigațiunea. "

(2) Aceste considerațiuni s'aă măi produs cu încă și măi marî desvoltări înaintea Comisiunei de delimitațiune; și atunci se o-biectase că, prin traseul hotărîtă de această Comisiune, casele de țeară, viile, grădinile, proprietăți întregi care aparțin locuitori-

«Dacă dintr'uo parte, ni se pare ecuitabilă
 «de a ține seamă, în oare-care măsură, de
 «reclamațiunile ce s'au ridicat asupra acestui
 «subiect, noi credem din altă parte, că ser-
 «vim interesele României chiar, oferindu'î,
 «cu preciful unei *mici concesiuni* în favoa-
 «rea Bulgarilor, avantajul cu mult mai de
 «căpetenie, cu consimțimântul tuturor Pute-
 «rilor, regularea definitivă a chestiuneii. Spre
 «acest finit, noi am propus Cabinetelor de a

lor Silistrei. precum și abatoriul orașului, s'ar afla situate pe teritoriul român. Afară de aceasta, delegații bulgari, — în memoriul lor ce au prezentat Comisiunii Technische, (Cartea Galbenă franceză, p. 53), — au protestat în contra apropierei fruntariei române de Silistra, invocând vătămarile ce ar cauza această apropiere comerțului bulgar.

Este vedit că aceste argumente erau niște mijloace destinate a împedica traseul Comisiunii de delimitațiune, a 'l face să se modifice cel puțin, dacă nu s'ar fi putut obține uo altă localitate pentru construcțiunea podului. Dar aceste argumente sunt ele oare într'adevăr serioaze?

Mai întâiu casele de țeară de care este vorba, se reduc la vreo câteva cocioabe risipite ici și colea.

Apoi, aceea ce se întâmplă cu locuitorii Silistrei. nu este decât uo soartă comună a tuturor proprietarilor ce se găsesc așezăți pe linia ce desparte fruntaria dintre două Statii. Câte exemple nu s'ar putea găsi — în numeroasele rectificațiuni de fruntariii iscate în urma cuceririlor sau anexiunilor—de proprietari avându'și locuințele pe un teritoriu, și câmpurile lor pe altul! Cine nu știe că casa în care s'a născut Ioana-d'Arc era situată pe teritoriile a două Statii de uodată, care, pe atunci, nu aparțineau amândouă Țării: Lorania și Șampania! Și fără a mai căuta aiurea, să ne aducem aminte din chiar istoria noastră, că, în timpul cădărei Basarabiei în partea Rusiei, guvernele rus și român au convenit „de a

« consimți la o ușoară modificațiune a tra-
 « seului Comisiunei, cu apropiere de Silistra,
 « care modificațiune, lăsând Arab-Tabia în
 « partea României, ar alătura Bulgariei o
 « mică limbă de pământ mărginită cu drumul
 « ce leagă Silistra de satul bulgar Karaorman,
 « și coprindeând câteva izvoare de apă și câteva
 « grădini pe care locuitorii Silistrei le cer ca
 « neapărate pentru trebuințele lor.

„ recunoaște proprietarilor ale căror pământuri se întindeau pe a-
 „ mânduoă laturi ale fruntariei — (pe cele două maluri ale Pru-
 „ tului). — dreptul de a trece peste acest hotar fără nici un
 „ pedică, ast-fel, în cât ei se 'și poată cultiva câmpurile, se 'și
 „ exploateze proprietățile, se 'și transporteze produsele din re-
 „ colta lor pe ori care din cele două maluri care vor conveni mai
 „ bine intereselor acestor proprietari. “ (Protocolul No. II din 19/23
 octombrie 1878 al Comisiunei însărcinată cu retrocesiunea și cu
 primirea Basarabiei).

Daca vom adeoga că Bulgarii din marile centruri situate pe
 marginile Dunării, precum Șiștovul, Rusciucul, Turtucaia, Silis-
 tra, transportez cu preferință legumele lor pe teritoriul român,
 spre a se duce să le vîndă pînă pe piețele Bucureștiului, se va
 face îndestulă dovadă că cultivatorii din Silistra, avîndu'și grădi-
 nile lor pe teritoriul român, cu apropiere de un pod, ar fi cu totul
 privilegiați.

În ce privește abatoriul Silistrei, răspunsul e mai simplu; nimic
 n'ar fi mai lesne decît de a se strămuta acea construcțiune *de
 scînduri* ori și unde, din locul unde se află acum.

În fine, nu numai că se pare inadmisibil ca apropierea frunta-
 rieii române și a podului pe Dunăre să fie vătămătoare comerțului
 Silistrei, dar totul ne face a crede că, construcțiunea unui pod
 legînd împreună două linii de drumuri de fer, și îmbunătățirea
 drumurilor și a mijloacelor de transport, ar constitui atîtea elemente
 favorabile pentru dezvoltarea comerțului acestui oraș.

« Şchiţa aci alăturată ce se raportă la charta
 « ridicată în 1878 prin îngrijirile Comisiunei
 « de delimitaţiune, represintă acest proiect
 « modificat. Veţi face a se lua în seamă că,
 « nuoul traseu de fruntarie, după cum îl
 « propunem noi, nu se deosibeşte mult de
 « cel propus de Comisiunea de delimita-
 « ţiune, întinderea tărîmului ce lasă Bulga-
 « rieî, nefiind abia decât de 48 kilometre pă-
 « trate. Vom adeoga că însuşii majoritatea Co-
 « misiunei tehnice emisese, în convorbirile
 « sale confidentiale, că ar fi convenabil de a
 « nu se deslipi acest peticel de pământ de îm-
 « prejmuirile Silistrei⁽¹⁾. Guvernul Princiar
 « cunoaşte foarte bine el-însuşii, obstacolile ce
 « am avut să înfrîngem, spre a nu se felicita
 « de soluţiunea dobândită.

« Indrăsnesc dar a spera că, Cabinetul din
 « Bucureşti ne va fi mulţumitor de iniţiativa
 « ce am luat, şi că va bine-voi să recunoască
 « în demersul nostru, uo nouă dovadă de
 « sentimentele amicale ce purtăm României.

« Daca puterile vor aproba propunerea noas-

(1) Comisiunea tehnică, al cărui traseu este identic cu al Co-
 misiunei internaţionale, va fi avut decî duoë păreri: aceea a
 convorbirilor confidentiale la care se referă baronul Haymerle, şi
 aceea a lucrării oficiale a celor duoë Comisiuni pe care d. Boe-
 rescu o menţionează în scrisoarea sa ce va urma mai la vale, cu
 data din ¹²/₃₄ iunie 1880.

« tră, actul de delimitațiune, investit cu sanc-
« tiunea Cabinetelor, se va comunica oficial
« Guvernului român, care în urmă, se va în-
« telege cu administrațiunea Bulgariei asupra
« esecutiunei lucrărilor de îngrădire.

« Bine-voiți a vă exprima în acest senț vis-
« a-vi cu d. Ministru afacerilor streine și a
« primi, etc. »

Noi ne vom cerca a spune aceea ce trebuie să cugete cineva despre avantajele arătate de baronul Haymerle, și vom stărui asupra unor considerațiuni pe care, ministrul afacerilor streine al Austro-Ungariei nu le a atins.

Mai 'nainte de a termina această parte a lucrării noastre, să spunem aci că, opera de mijlocire a Cabinetului din Viena a fost acceptată : de Guvernul italian la 18 iunie ; de Guvernul rus la 25 iunie ; de Guvernul francez la 21 iunie ; în aceeași zi, de Guvernul german ; în fine, la 27 iunie, de guvernul engles (1).

(1) Cartea roșie, No. 53, p. 187—198.

CABINETUL ROMAN

ȘI MEDIAȚIUNEA DE LA VIENA

Graba Cabinetului din București de a răspunde la propunerea de la Viena. — Președintele consiliului, d. Brătianu, ea act de traseul propus spre a declara că podul ce urma să se zidească pe cele două laturi ale Dunărei, nu mai este obligatoriu pentru România. — Răspunsul d-lui Boerescu la comunicațiunea Austro-ungară. — Inconvenientele traseului propus se semnalează în acest răspuns. — Ministrul afacerilor streine al României își rezervă acceptațiunea sa în privința traseului vienez.

Guvernul Princiar, spre a-și exprima opiniunea sa, nu așteaptă mai întâiu, ca Puterile cosome-nătoare să fi primit propunerea cabinetului vienez. Presidentul Consiliului pune pe comitele Hoyos, ministrul Austro-Ungariei la București, în măsură de a adresa la Viena, chiar

din ziua de 22 iunie 1880, telegrama următoare :

Comitele Hoyos către Baronul Haymerle (1).

București, 22 iunie 1880.

« Guvernul Princiar este gata a se supune
 « pur și simplu la decisiunea privitoare la
 « fruntaria despre Est de Silistra, de și ea nu
 « răspunde cu totul la dorințele României. D.
 « Brătianu m'a asigurat despre aceasta. Gu-
 « vernul se va mărgini a constata numai,
 « că, în asemenea condițiuni, clădirea unui
 « pod ar fi inoportună și nu va putea fi obli-
 « gatorie. »

Această decisiune a fost luată poate, cu o
 prea mare precipitațiune, în privința unei frun-
 tarii atât de desavantajoasă și care încă, se de-
 părtează atât de mult de fruntaria ce se determi-
 nase, în princip, de către Europa la Berlin. Cu
 toate acestea, trebuie să aprobăm pe d. Brătianu
 că a profitat de ocasiunea ce i oferea nuoul tra-
 seu al cabinetului din Viena, mai defavorabil de
 cât acela al comisiunilor, spre a înlătura obli-

(1) Cartea Roșie a Austro-Ungariei No. 58, p. 199.

gațiunea de a clădi un pod pe Dunăre. Chiar în condițiunile anterioare nooueî delimitațiunii, acest pod n'ar fi trebuit să fie obligatoriū la distanța de 800 metre de bastioanele Silistrei, sub tunul din Medjidie-Tabia, fără apărare putincioasă, în voea întemplării.

Cu toate acestea, declarațiunea presidentului Consiliului către agentul austro-Ungar, se pare a fi pus în nedomirire pe ministrul afacerilor streine, d. Boerescu, în răspunsul ce trebuia să facă și din parte'î, la comunicațiunea cabinetului din Viena. Acest răspuns se compune oare-cum din duoă părți din care, cea de a doua contradice întru cit-va pe cea d'ânteiū. Eată acest document :

D. Boerescu către comitele Hoyos (1).

București, 12/24 iunie 1880.

« Comunicațiunea ce Excelența voastră a
 « bine-voit a'mî adresa, cu data din 17 ale
 « acesteî lunî, asupra combinațiunei propusă
 « Puterilor de către cabinetul din Viena, spre
 « a rezolva definitiv chestiunea fruntarieî din-
 « tre Bulgaria și Dobrogea, constituie pentru

(1) Cartea Roșie, No. 59, p. 199.

« noi, uo nouă probă despre amicia ce ne
« poartă guvernul Majestăței Sale apostolice.

« Imi fac uo datorie de a vă exprima aici
« mulțumirile și sentimentele de gratitudine
« ale cabinetului Princiar.

« Guvernul d-voastre era într'adevăr, mă
« bine decât orî care altul, în pozițiune de a
« aprecia motivele atit de serioase pe care se
« întemeea legitima noastră nerêbdare de a
« vedea fixându-se fôră întârziere și'ntru'n
« mod definitiv, traseul acestei fruntariî. De
« aceea noi nu putem decât a fi recunoscători
« guvernului Maiestăței Sale Imperiale și Re-
« gale Apostolice, că a luat inițiativa unei mē-
« suri care ne interesează în toate privințele, și
« care va contribui a menține buna înțelegere
« și armonia între statul român și principatul
« limitrof al Bulgariei.

« N'am lipsit de a supune îndată la exami-
« narea oamenilor speciali, schița ce ați bine-
« voit a'mi încredința. Noi am constatat în-
« tr'ênsa cu satisfacțiune și recunoștință, că
« punctul Arab-Tabiei ne era rezervat. Dar,
« în acel'aș timp, se arată într'însul, precum
« Excelența-Voastră a și bine-voit să mă pre-
« vestească însêși, că guvernul Imperial și
« Regal propune Cabinetelor, pentru regiu-
« nea din marginea Silistrei, uo modifițațiune

« a traseului ce se fixase la început de către
 « Comisiunea europeană de delimitațiune. A-
 « fără de aceasta, ni s'a părut a observa că pro-
 « punerea actuală modifică asemenea și traseul
 « adoptat de Comisiunea tehnică. În adevăr,
 « uo bucată de țărîm din marginea Silistreî,
 « se adaogă mai mult, peste aceea ce se de-
 « terminase de această a doua Comisiune.

« Nu ne privește pe noi, domnule Comite,
 « d'a aprecia și judeca aici, natura acestei com-
 « binațiuni și caracterul favoareî ce se concede
 « Bulgariei. Propunerea nu ne este adresată
 « noă; nu ni se cere a noastră adesiune mai
 « 'nainte de a se pune în executare. Ați bine-
 « voit numai a'mî face cunoscut demersul gu-
 « vernului d-voastre pe lângă Cabinete, și mă
 « informați în acelaș timp că, dacă Puterile
 « se vor uni spre a aproba dispozițiunile lui,
 « actul de delimitațiune, revestit cu sancțiu-
 « nea Cabinetelor, ne va fi oficialmente co-
 « municat, spre a se aplica pe țărîm. Cu alte
 « cuvinte, — dacă voiî fi înțeles bine cuge-
 « tul guvernului d-voastre, — această propu-
 « nere este considerată ca uo urmare, ca uo
 « desvoltare a art. XLVI din tractatul de la
 « Berlin, și ca atare, este vorba ca ea să se
 « discute și să se se resolve între Puterile sem-
 « nătoare ale Tractatului.

« Fiind ast-fel, rolul nostru ar dispăre.

« Cu toate acestea, noi suntem parte emi-
« namente interesată în desbateri, și cu acest
« titru, ne este permis a trage atențiunea Ex-
« celenticii-Voastre, asupra importanței ce pre-
« sintă nuoul traseu propus de Guvernul Dv.
« în privința podului său a comunicațiunei ce
« ar urma să se stabileze pe cele două laturî
« ale Dunărei, în fața Silistrei.

« După acest traseu, podul său chiar uo
« simplă comunicațiune, devin impracticabile.
« La cea mai mică creștere a apelor Dunărei,
« tot tărîmul coprins între punctul terminal al
« fruntariei, și punctul vis-a-vis de insulele
« Hopo, este atît de inundat, în cât trecerea
« este cu totul tăeată, și de fapt, fruntaria s'ar
« afla împinsă înapoi cu mai multe kilometre.

« Cât de puțin s'ar mai urca încă inunda-
« șiunea, înecăciunea ar putea să se întindă
« ast-fel, în cât să devie un lac permanent si-
« tuat în vecinătate, și ar adeoga cu atît mai
« mult, imposibilitatea comunicațiunilor între
« cele două maluri. Tocmai aceste greutateți
« materiale ale tărîmului, au determinat pe cea
« d'ânteiu Comisiune Internațională, să fixeze
« traseul în modul cum îl indicase.

« Din aceste diverse considerațiuni, rezultă,
« domnule Comite, că guvernul român, care

« s'a conformat sub toate raporturile cu Sti-
 « pulațiunile Tractatului de la Berlin, nu poate
 « în ceea ce privește la clausele sale neexecu-
 « tate încă, de cât a se menține în domeniul
 « dreptului strict; acest drept fiind specificat
 « indestul de limpede în art. XLVI, nu pu-
 « tem de cât a ne supune spiritului și literei
 « sale.

« În acest scop, și asociându-ne cu defe-
 « rința la intențiunile Puterilor semnatare
 « Tractatului, noi am semnalat în mai multe
 « rînduri Cabinetelor, urgenta necesitate de a
 « rezolva în mod definitiv și cât mai cu grabă
 « s'ar putea, chestiunea fruntariei dintre Bul-
 « garia și Dobrogea.

« Bine-voiți a primi, etc. »

V. BOERESCU.

Să nu ne oprim mai mult de cât se cuvine,
 asupra sentimentelor de grațitudine de care mi-
 nistrul nu cruță de loc pe guvernul Austro-Un-
 gariei, de și ar fi putut să'și amintească, că
 încă de la 11 aprilie, Domnia-sa adêsta « *de*
 « *la silințele cabinetului din Viena, uo so-*
 « *lutiune intru toate conformă cu dorin-*
 « *țele României* ⁽¹⁾. » Dar vom regreta de a

(1) Cartea Roșie, No. 46, p. 194.

vedea pe ministru constatând « *cū satisfac-*
 « *țiune și recunoștință*, că « *punctul Arab-*
 « *Tabia ne este reservat* » pe când domnia
 sa va demonstra cu atita lumină, că, « *mica*
 « *modificațiune ce se cerea României, se*
 « *traduce, pentru dinsa, prin perderea a*
 « *mai multor kilometre* » de pământ, și că,
 după traseul propus, « *podul și chiar uo*
 « *simplă comunicațiune devin impractica-*
 « *bile* »; — cu alte cuvinte, că acest traseu face
 ca Arab-Tabia să nu poată fi ocupată și pose-
 siunea ei să devie ilusorie.

Această scrisoare nu e-mai puțin, uo critică
 serioasă a delimitațiunei propusă în cele din
 urmă, marilor Puteri.

Ultimul pasagiū din răspunsul d-lui Boe-
 rescu merită mai cu osebite a fi luat în seamă.
 Menținându-se « *în domeniulū dreptulū*
 « *strict* », și retrăgându-se la adăpostul articolu-
 lui XLVI al Tractatului, ministrul lăsă a se înțe-
 lege că guvernul român nu primește, dar că su-
 feră, de nevoe, decisiunea ce 'i este impusă.

Neapărat, nu va fi de prisos a raporta aici
 protocolul al XV-lea ⁽¹⁾: Intr'adevăr, toc-
 mai la mijlocul preocupațiunei Congresului de
 « *construcțiunea unui pod destinat a lega*
 « *împreună cele două țermuri române* »

(1) Congresul de la Berlin, p. 223.

adică, să stabileze o comunicațiune indispensabilă între teritoriul concedat și malul stîng al Dunării, acolo, mai pre sus de litera lui, trebuie cautat spiritul art. XLVI.

Fie-cine a putut vedea prin ce fase straniî a trecut delimitațiunea frntariei române de la sud-vest, și câte hârțeluirî suferise. Ne vom cerca să demonstrăm că aceste discuțiuni, aceste sforțări, aceste rezistențe, aceste lucrări despre care dedeiî seamă, și care aũ absorbit aproape două anî, aũ agiuns pînă astădî, la rezultatul de a lăsa România pe rîpa dreaptă a Dunărei, atîrnată în vînt: — podul nu poate fi clădit; Arab-Tabia nu poate fi ocupată; tratatul de la Berlin își așteaptă încă esecutarea lui.

PARTEA III

SITUATIUNEA ROMANIEI

PE DUNĂRE

EXPUNERE TOPOGRAFICĂ

ȘI CONCLUZIUNE

SILISTRA

SI POSITIUNILE SALE D'IMPREGIUR

Fortificațiunile Silistrei. — Înălțimile ce o 'ncongiurū. — Arab-Tabia, Ordo-Tabia. — Medgidie-Tabia; această înălțime domină pe cele lalte. — De unde vine prestigiul legendar al Arab-Tabiei; faptele de arme ce o 'nsotesc.

Când agiunge cine-va pe Dunăre în fața Silistrei, poate coprinde cu vederea, piața și linia imasantă a dealurilor ce o dominez, și al căror cel din urmă contra-fort, servă de strat Silistrei, mai înainte de a merge să se peardă pe țermul fluviului.

Silistra posedă întăriri care ar putea cu înlesnire să fie puse în stare bună; peatra ce forma îmbrăcămintea șanțurilor orașului, s'a ridicat în urma unei ordonante a municipalității, dar șanțurile nu s'aū astupat; și, în condițiunile în care se află, Silistra este încă che-

mată să gioace un rol important, prin pozițiunea sa eminentă strategică.

După ce traversează cine-va orașul și ese dintr'însul pe la Stambul-Capa, dacă se 'ntoarce cu fața spre sud, vede înaintea sa cinci pozițiuni dintre care, trei se arăt mai înaintate; acestea sînt pozițiunile Arab-Tabia la stînga, Ordo-Tabia la mijloc și Medgidie-Tabia la dreapta.

A r a b - T a b i a

Arab-Tabia este o pozițiune militară de o importanță incontestabilă, *precât ea nu va înceta ênsê, de a face parte din sistemul de apărare creat în giurul Silistrei*. Dacă numele Arab-Tabiei sună la urechie cu oare-care sgomot, și dacă s'a format împregiurul ei o legendă, aceasta este pentru că, la fie-care nêpădire a Rușilor pe teritoriul turcesc, aceeașă pozițiune a fost teatrul unor lupte sângeroase ș'a unor crude decepțiuni pentru armatele nêpăditoare. Asediul ei de la 1854 a immortalizat'o (1).

(1) Acest asediū a giucat un mare rol în resbelul Crimeii, în 1854. Armata anglo-franceză îi datorește că n'a fost atacată de prințul Paskiewici, atunci când ea nu era în stare de a rezista.

Asediată de la sfîrșitul lui aprilie 1854, Silistra ținea încă

În timpul campaniei de la 1828, colonelul rus Schilders, șeful geniului armatei însărcinată cu asedierea Silistrei, se așează pe pozițiunea Arab care 'i se părea cea mai bună spre a dirige atacurile sale în contra orașului.

Nu numai că această pozițiune era cu apropiere de flotila ce se concentrase la Călărași, dar avea și avantajul de a permite trupele rusești să proteje cu eficacitate podul pe vase ce se începuse din sus de Silistra. Cu toate acestea, rezultatul acestei ocupațiuni fu negativ.

În 1829, Silistra fu earăși incongiurată; se reocupă earăși Arab; se urmează execuțiunea aceluiaș plan din anul precedent, de acelaș colonel Schilders, și tot aceeași decepțiune ca'n anul 1828. Dar uo acțiune norocită făcând să cadă Medgidie în mână Rușilor, aceștia isbutiră să silească orașul de a capitula.

În 1854 Rușii declar din nouă resbel Por-

tare în iunie. În acest interval de două luni, resursele militare care lipseau pînă atunci armatei franceze avuseseră timpul de a'î sosi. Această armată, după atâtea întârșierî, era în fine, în ajunul pregătirei sale. „Cuî datora ea beneficiul acestui timp câștigat, al acestei odihni neadestată?“ se întrebă d. Camille Russet; și răspunde: „La rezistența unei șandramale, Silistra. condamnată, sacrificată de mai înainte, ținuse în contra tutor speranțelor...“ Pentru explicațiunile acestui incident militar, a se vedea la *Apendice No....*, narațiunea d-lui Camille Russet, membrul Academiei franceze, istoriograful *Resbelului din Crimea*.

ții. Generalul Schilders, atunci inspector general al geniului, decide pe Prințul Paskiewici să cerce luarea Arab-Tabiei pe care Turcii o fortificaseră în urma luptelor din 1828 și 1829; și care, de atunci, n'a ncețat de a purta acest nume. Atacul nu izbutește; coloana de asalt lasă un număr însemnat de morți pe tărâm, și prințul Orloff, actualmente ambasador la Paris, e rănit aci la cap, în fruntea regimentului său, după o luptă plină de vitejii. Prințul pătrunsese în întăririle Turcilor. De la această epocă datează mai cu seamă, și renumele legendar al Arab-Tabiei.

Astăzi abia s'ar mai putea reconstitui pe tărâm, ast-fel precum trebuie să fi existat, profilurile lucrurilor de pământ, pe care un sistem de șanțuri le lega între dînsele și tot udată și cu orașul.

Se poate ghici cu toate acestea, că cea d'ântiū lucrare, în formă pentagonală, s'a ridicat pe partea dominantă a șețului, și că mai târziu i s'a complectat apărarea prin alte lucruri de fortificațiune pasageră. Se mai găsește încă, un șanț indestul de adinc care desparte pentagonul de lucrurile săvârșite în urmă. La est precum și la vest, tărîmul presintă avantaje pentru o bună apărare. — Pe curmă-

tura care leagă Silistra de Arab-Tabia, se văd urme de mai multe întăriri.

În fine, pe șeș, se zărește spre nord și spre nord-est, două mici forturi a căror construcțiune se urcă, după toată apariința, la un timp scurt înaintea celui din urmă resbel.

Șeșul Arab-Tabiei se află la 74 metre mai sus de nivelul porței numită Stambul. Partea ei cea dominantă se găsește la o distanță de 2200 metre de bastionul nord-est al cetății, și la 2500 metre de podul proiectat.

Pozițiunea Arab-Tabiei este străbătută de drumul ce leagă Silistra cu Almaly. Ea dominează calea ce duce de la Silistra la Karaormăn, și care trece pe lungul pentelor sale despre vest, și o desparte de Ordo-Tabia.

O r d o - T a b i a

De la Arab-Tabia la Ordo-Tabia, e o distanță ca de 1150 metre. Coborînduse cine-va pe valea despre vest de Arab-Tabia, trecând peste drumul cel mare al Silistrei, și urcând dealul spre est de pozițiunea Ordo-Tabiei, dă peste un drum adînc și strîmt care duce la fort.

Acest fort, pătrat, care trebuie să se fi clădit în acel'ăș timp cu fortul Medgidie-Tabia, se află într'uo stare de conservațiune îndestul de bună, afară de adepostul din centrul lui și de cele patru blockause de peatră, astăzi derămate, și care se află în mijlocul unui șanț larg de 7 metre.

Platformele clădite pentru tirul cu barbetă în unghiurile cadrilaterului, și taluzele ce duc spre ele, nu sunt stricate.

Fața despre sud e apărată printr'uo lucrare în formă de potcap. (bonnet-de-prêtre).

Ordo-Tabia, zidită pe un delișor scos înainte și situat mai la o distanță egală de Arab și de Medgidie-Tabia, era chieată în sistemul general al apărării, să gioace un rol important. Ea putea să bată cu eficacitate văele despre vest ale Arab-Tabiei și cele despre est ale Medgidie-Tabiei.

Coasta Ordo-Tabiei este de 69 metre, adică, mai gios cu 33 metre de coasta Arab. Această pozițiune dominează, la est, drumul Silistrei spre Karaorman, la vest, drumul ce trece chiar pe la poalele fortereței, și care conduce la Pravadi, la Basardschitt, la Varna. Aceasta din urmă desparte Ordo-Tabia de Medgidie-Tabia.

Medgidie-Tabia

La vest de Ordo-Tabia, — între drumurile Șumleï și Rasgradului — se ridică Medgidie-Tabia, un adevărat fort, despre care nu vorbește nimeni și care dominează desbaterile noastre dintr'un punct tot atât de 'nalt, cât și acela de unde planează peste toate dealurile din pregiur. Turcii au început să clădească acest fort în 1669; ei nu 'l au isprăvit de cât la 1876.

Medgidie-Tabia este un exagon coprinzând trei magaziï de munițiuni, din care unul a fost distrus printr'un accident⁽¹⁾; casmate, uo cisternă, și cu fața spre nord, un adepot în formă de semi-lună. Bastioanele au platforme pentru tirul cu barbetă.

De giur-împregiurul acestor lucrări, se ridică un zid cu metereze, solid, zidit cu peatră, măsurând 8 metre de 'nalțime d'asupra șanțului, și în grosime de un metru. Trei block-hause formează întăriri scoase afară, destinate a

(1) După cel din urmă resbel și pe timpul deșertării forte-reței de către Ruși, magazinul din mijloc a sărit în aer prin exploziunea unui depozit de obusuri.

bate picerile zidului pe tot lungul lui. Șanțul are o lărgime de 10 metre. Mai sunt și alte lucrări detașate care protejiez fortereta.

Agiunge cineva la Medgidie-Tabia pe un drum în pantă repede, un fel de drum acoperit; o poartă de fer masivă îi închide intrarea.

Medgidie-Tabia nu are într'însa nici infanterie, nici artilerie; un singur Bulgar se află acolo de paza; dar la picerile acestei îngrozi-toare forterețe, Silistra stă deșteaptă. Trupele ei ezercitate prin bunii instructorii ruși, tunurile și munițiunile ei, eată preciosul depoă al Medgidie-Tabiei.

Medgidie-Tabia are o nălțime de 118 metre, adică, o predominare de 59 metre în raport cu Odo-Tabia, și de 16 metre în raport cu Arab-Tabia.

Distanța de la Medgidie-Tabia pînă la Silistra este de 1150 metre

De la Medgidie-Tabia la Arab-Tabia, de 2250 »

De la Medgidia-Tabia pînă la estremitatea podului (ripa dreaptă), de 2680 »

De la Medgidie-Tabia pînă la estremitatea podului (ripa stîngă), de 3800 »

Intre Medgidie-Tabia și Arab-Tabia, pre-

cum și între Medgidie-Tabia și pod, nici un obstacol pentru tirul artileriei.

Este oare trebuință de a mai adeoga ceva la elocuența acestor cifre? Nu sare în ochi oare, că, prin predominarea și prin distanța sa, Medgidie-Tabia nimicește pe Arab-Tabia, și că ea e stăpână de a opri construcțiunea podului său de a'l distruge, la un moment dat, dacă România s'ar supune ispitei de a'l clădi?

Trebue oare să amintim că, în campania de la 1828, Rușii n'au putut să devie stăpâni pe cetatea Silistrei, pentru că nu ocupaseră pozițiunea Medgidie-Tabiei, și că ei n'au luat cu asalt această piață în 1829, de cât numai după ce s'au aședat pe șetul Medgidie-Tabiei ⁽¹⁾?

În van ni s'ar obiecta că pozițiunea Arab-Tabiei este demnă de sacrificii, că s'ar putea clădi acolo un uvragiū important, că i s'ar

(¹) La 1828, Colonelul rus Schilders, comandant-cap al armatei însărcinată cu asedierea Silistrei, după ce s'a stabilit pe pozițiunea Arab, și a susținut în curs de uo lună uo serie de lupte inutile, se gândi a întinde linia sa de încongiurare despre partea de la vest, către Medgidie-Tabia, ca să poată strînge Silistra mai de aproape. Dar el lăsase să treacă momentul favorabil: timpul rău sosi și Rușii fură siliți să ridice asediul Silistrei.

În anul următor, acelaș colonel Schilders reocupă aeeleași pozițiuni ca în anul 1828, și în van bombardează Silistra în curs de 18 zile, când colonelul Berg, care mai târziu deveni Feldmareșal, respingând uo eșire a Turcilor pînă 'a pozițiunea do-

putea adeoga întăririi puternice și a se face dintr'ênsa rivala Medgidie-Tabiei : un fort care posedă uo predominare de 16 metre în raport cu altul, agiunge fatalmente a înfrânge pe acesta din urmă.

Ș'apoi, ce fort ar măi fi chestiune de a se ridica pe pozițiunea Arab-Tabiei? Articolul 52 al Tractatului de la Berlin, nu interdițe oare orî-ce lucrare de fortificațiune pe malurile Dunărei? Nu dițe el oare, « că nu se vor « măi ridica fortificațiuni nuoi în percursul « fluviului, de la Porțile de fer pină la gurile « lui? »

Spuind adevêrul, art. 11 și 52 coprind asemenea că, « Cetățile cele vechi se vor rade cu « cheltueala Principatului (Bulgariei), în termenul de un an, saũ și măi curênd daca se « va putea; » dar aceasta nu impediça ca și

minantă de la Medgidie, recunosc profitul ce se putea trage din posesiunea acestui șeț; el se întări acolo și urcâ cu sine măi multe baterii. Subt îndemânatica sa direcțiune, atacul se îndreptă din acest punct, și nouê dițe după aceasta, cădu în mânele sale.

La 1854. Rușii nu putură lua nici măcar Arab-Tabia.

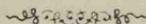
La 1878 pozițiunile Silistrei nu se putură lua cu asalt; ele nu cădură în puterea Rușilor, de cât după ce cădu și Poarta otomană.

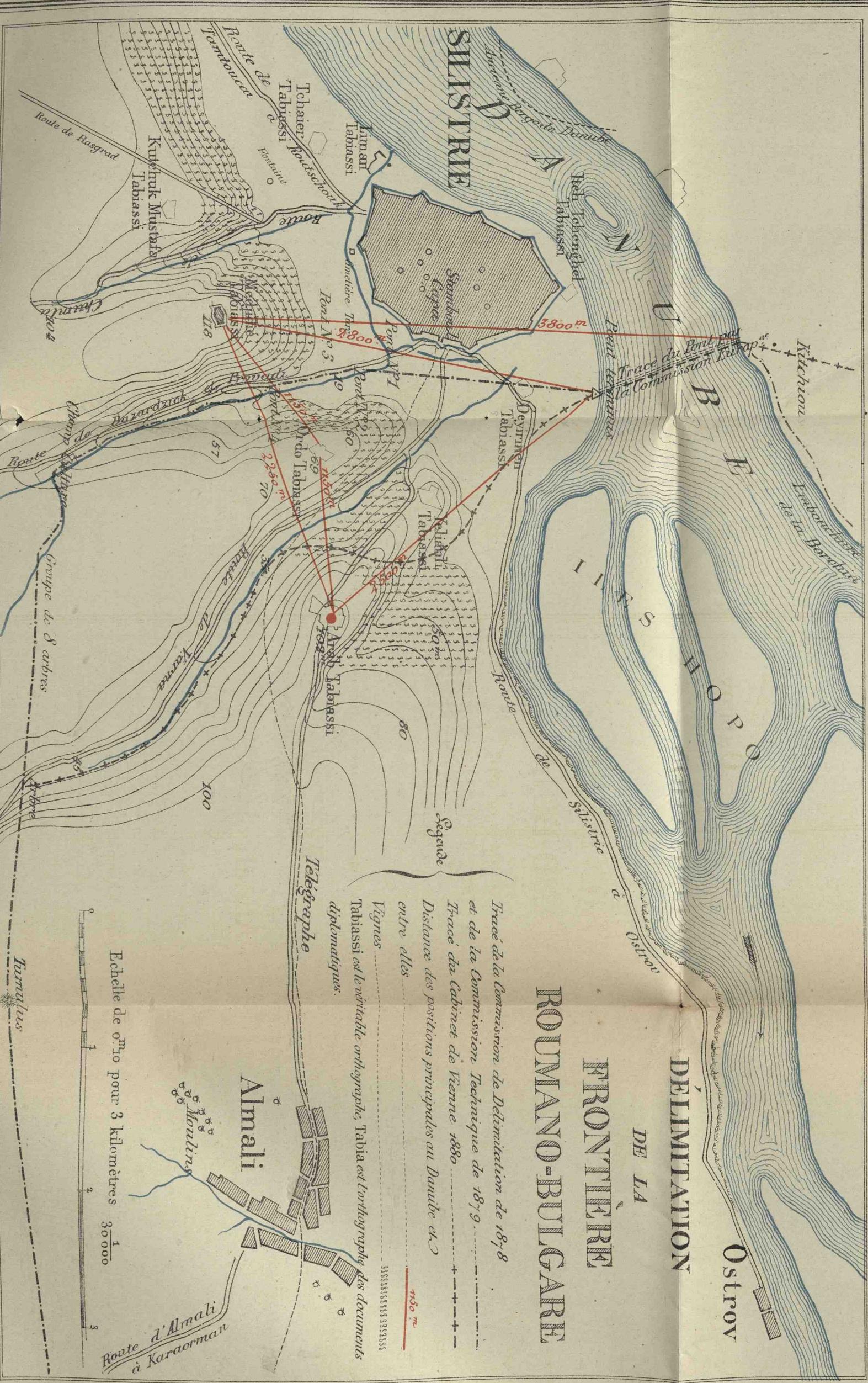
Conclusiunea ce se poate trage din aceste diferite campanii, este că, Medgidie-Tabia formează cheea tuturor pozițiunilor d'impregiurul Silistrei.

Medgidie-Tabia, și cele lalte cetăți bulgare, se stea în picere.

Respect pentru Tractat dincoa de uo fruntarie, violațiune din partea cea laltă !

Dar chiar când fortificațiunile Medgidie-Tabiei s'ar distruge, totuși, pozițiunea ei militară și spăimântătoare prin a ei situațiune topografică, și proximitatea ei de Silistra, ar rămânea neclintite. In măi puțin de uo giu-mătate de oră, trupele din oraș ar putea să ocupe Medgidie-Tabia ; uo singură noapte de lucru ar fi de agiuns spre a le pune acolo în siguranță.

**DÉLIMITATION
DE LA
FRONTIÈRE
ROUMANO-BULGARE**

Trace de la Commission de Délimitation de 1878
 et de la Commission Technique de 1879
 Trace du Cabinet de Vienne 1880
 Distance des positions principales au Danube et
 entre elles
 Lignes
 Tabiassi est le véritable orthographe, Tabia est l'orthographe des documents
 diplomatiques.

Echelle de 0^m10 pour 3 kilomètres 30 000

Turnul
 Karoorman
 Route d'Almali
 à Karoorman

EUROPA

N'A VOIT ACEST RESULTAT

Intențiunile Europei la Berlin, ne'ntelese. — Partea ce 'și a' făcut Rusia și Austro-Ungaria din această derogațiune de la decisiunile Congresului de la Berlin.

Nu este aceasta, putem s'o afirmăm, aceea ce Congresul de la Berlin a voit să sancționeze în privința frontariei bulgaro-române pe Dunăre. Consimțind ca aci să nu fie uo linie strategică, înalta Adunare a înțelese a nu lăsa nici unei părți, nici celei lalte, mijloace de atac; dar ea n'a voit, n'a putut negreșit să voească ca numai una din părți să posede mijloace de apărare; ast-fel în cât, una din cele duoë frontariii să fie acoperită cu tărie, apărată cu înlesnire, și cea laltă să rămâe deschisă și fără putere. Și cu toate acestea, eată rezultatul ce s'a dobândit, din lipsa, negreșit, a unei cu-

noștinți mai exacte a localităților. Această rătăcire însă, nu s'a comis și de comisarii speciali trimiși la fața locului, și nu atirna de dinșii, trebuie să ne grăbim a o spune, ca ea să nu fie îndreptată.

Singură, soluțiunea propusă de dd. Waddington și Corti, — a băga Silistra și dealurile sale în fruntaria română, — răspundea cu intențiunile Europei precum și cu interesele ei. Dar, subț acțiunea cuvintelor îndemnatice ale represintanților Rusiei, s'a produs în înalta Adunare ca un fel de miragiū, precum o vom spune mai la vale; și propunerea plenipoteciarilor Franței și Italiei, către care se înclina într'un mod vizibil toate cele lalte Puteri, nu fu, ca să vorbim curat, nici votată, nici respinsă, dar mai mult înlăturată, părăsită pentru uo altă propunere ce Rusia avu dibăcia a scoate înainte și a face să fie acceptată de Congres. De aci, imposibilitatea de a se rezolva, conform cu spiritul și litera Tractatului de la Berlin, această chestiune de fruntarie.

Proiectul la care cabinetul Vienei — doritor a sfârși uodată cu această chestiune, — s'a oprit, nu este uo inovațiune; el este cugetul Rusiei, acceptat și adus la uo conclusiune atit de moderată precit a stat cu puțință. Dar ori cât de moderată ar fi, soluțiunea propusă

este uo agravare ; Romănia perde printr'ênsa mai multe kilometre de fruntarie, și nu se mai poate alipi cu nooa provincie ce 'i a fost dată ca despăgubire pentru Basarabia.

Austro-Ungaria avea ceva mai bine de făcut spre a proba Romăniei « *sentimentele de amicie de care este însufletită pentru « dînsa* (1) ».

Cu toate acestea, de și acest precedent este foarte regretabil într'uo chestiune de uo importanță atât de mare, țeara noastră nu poate să nu conteze pe Austro-Ungaria, spre a 'i se face într'uo dî, uo regulare mai bună a fruntariei sale dunărene.

Cu cât studiază cineva mai mult această parte a istoriei țării noastre, cu atit cearcă surprinderi mai dureroase. Cea mai mică din aceste surprinderi, nu este de a vedea partea ce a luat Rusia într'aceasta. Delegații Romăni, fără voea ei, încă de la 'nceputul Congresului, au fost admiși a apăra cauza țării lor; respingerea propunerii Wadington și Corti se datorează opozițiunei făcută de dînsa; și, în comisiunile de delimitațiune, îndată ce a fost vorba de fruntaria dintre Romănia și Bulgaria pe Dunăre, comisarul rus s'a arătat necontentit

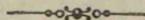
(1) Cartea Roșie, No. 53, p. 198.

în opunere cu deciziunile colegilor săi; el a refuzat în tot-d'a-una de a sub-semna lucrările lor. Cabinetul din Petersburg priimește el în fine, arangiamntul propus de cabinetul din Viena? Aceasta ar fi uo dovadă că nuoul traseu conduce în realitate, la rezultatul la care voea să agiungă Rusia: nici fruntarie, nici apărare putincioasă pentru România pe Dunăre.

Ca politica să aibè, după cum a dis un om de Stat « cerințele sale, asprimele sale, nedreptăți chiar, » aceasta nu ne ar consola de loc, de asprimea Rusiei către țeara noastră. Rusia a fost uodinioară protectoarea ei, și ori cât de dureroasă ar fi pentru noi reluarea Basarabiei meridionale, precum și infirmațiunea sistematică a fruntariei noastre danubiene, nu putem să uităm că țeara noastră a străbătut dulele ei cele negre fõră să se afunde, grație protecțiunei stăruitoare a puternicului imperiū de la Nord.

Chiar de am uitao aceasta, istoria e de față ca să ne o aducă aminte.

Dar evenimentele anilor din urmă aū și ele istoria lor, și ea deșteaptă în noi preocupațiunī legitime

POSESIUNEA DOBROGELEI

ESTE UN PERICOL

Lucrări mari, dificile și costătore, necesarii în Dobrogea. —
Imposibilitate d'a o apăra la caz de atac, în starea frun-
tării sale dunărene.

În circumstanțele actuale, achizițiunea Do-
brogelei nu este uo putere ; fără de Silistra și
pozițiunile ei, această provincie ni se arată
ca un pericol.

Daca marile puteri aũ judecat ast-fel despre
dënşa, daca ele aũ admis că teritoriul oferit
României era uo despăgubire îndestulătoare
pentru perderea Basarabiei, aceasta ne arată
că ele aũ fost amăgite prin enumerarea strê-
lucitoare și dibace ce lea făcut Prințul Gort-
chakoff despre avantagele rezervate Principa-

tului : « Recunoaşterea independenţei sale, « distrugerea fortareşilor care 'i ameninţau si- « garanţa ; stipulaţiunea în favoarea ei de « anexiunii eventuale care 'iar mări teritoriul « şi care 'i ar asigura, afară de aceasta, şi delta « Dunărei, câteva districte roditoare ca al Ba- « badagului, şi un bun port de comerţ pe « marea Neagră... (1) » Nimic n'a lipsit acestui tablou amăgitor, nimic de cât umbrele ! Aceste umbre sunt sarcinile şi pericolile acestei noi posesiuni. Deschiderea de drumuri mari de comunicaţiune ; asenizarea şi colonizarea pământului ; formarea satelor ; construcţiunea cazarmelor ş'a şcoalelor ; repopularea cu vite a Dobrogelei sleite prin resbel ; încurajarea ce urmează să se dea unei agriculturii foarte înapoeată ; răscumpărarea calei ferate de la Cernavodă la Constanţa ; stabilirea unui pod peste Dunăre şi legarea Cernavodei cu Bucureşti printr'uo linie ferată ; eată sarcinile. Ele vor fi grele pentru România. Totuşi însă, ea le ar purta cu curagiū dacă ar putea să se pue la lucru cu siguranţă, dacă ar avea garanţia că aceste sacrificii 'i-ar fi profitabile, şi că, după ce va fi făcut din Dobrogea uo ţeară sănătoasă şi înflorită, nu i s'ar lua din pose-

(1) *Congresul de la Berlin.* protocolul IX, şedinţa din 1878, p. 159.

siune ! Dar această garanție , după cum o vëdurăm , 'ia fost refuzată .

Cât despre pericole , ele rësar din preschim-bările teritoriale care au prefăcut configura-țiunea țerei românești , și prin' urmare , și fruntariile ei . Inainte de resbel , România era protegiată din toate părțile , prin liniile de apă-rare naturale și de înteiul ordin , precum Du-nărea și Carpații . Dunărea îi constituea altă dată uo bună apërare de la Vărciorova pînă la Bărboși ; astădi apropierea da Reni pe care am perdut' o deuodată cu Basarabia ⁽¹⁾ , a ridi-cat acestei fruntarii uo parte din puterea ei . Spre nord , Dobrogea e deschisă în mai multe puncturi : la Reni , la Isaccea , la Tulcea . La est de gurile Dunărei , la Mangalia , ea este ac-cesibilă de trupe de desbarcare ; de la Manga-lia la Silistra , fruntaria despre sud-est e fără fortăreță , fără apërare , când , în fața ei se aflu taberile de la Șumla și Razgrad . La sud-vest Silistra și Medgidie-Tabia remân uo amenin-țare neclintită în inima nooei noastre pose-siuni . In fine , la orizon , eventualitatea unui resbel , peste un timp poate , îndestul de scurt , aruncândune fatalmente în luptă , surprindën-

(1) A consulta asupra Basarabiei *Călătoria în Rusia* , de îm-vëțatul Xavier Hommaire de Hell . A se vedea *Revista Algeriei ș'a Coloniilor* , t. VIII , p. 309 .

dune în plină lucrare de organizațiune, fără poduri peste Dunăre, fără comunicațiuni re-
pedi între Capitală și Dobrogea; earna ivin-
duse de uo-dată cu asprimele ei; Dunărea ru-
pându'si ghețurile și ridicând uo stavilă între
cele două țermuri ale ei, blocând coloanele
noastre pe malul său cel drept... Eată peri-
colile, eată umbrele!

CONJECTURI

Ceea ce ar fi putut să facă guvernul român, dacă nu spre a scăpa Basarabia, cel puțin spre a dobândi Silistra care era necesară pentru fruntaria României pe Dunăre.

S'a discutat mult asupra acestor consecințe ale Tractatului de la Berlin, și am auzit adesea afirmându-se că ele s'ar fi putut ocoli. Aceasta ar fi prea mult. În urma tuturor cercetărilor ce am făcut spre a ne lumina asupra acestui punct important, pare-ni-se că nu s'ar cuveni de a se judeca lucrul într'un mod atât de absolut; că e locul aci, de a se ține seamă de greutatea de care s'a lovit cabinetul din București, de sforțările sale, de speranțele sale amăgite; totuși, însă, se poate admite foarte bine, că aceste consecințe s'ar fi putut îndulci în oareșicare măsură.

Ast-fel, noi nu credem că ar fi atârnat de guvernul român, — uodată ce Congresul se adunase, — de a scăpa Basarabia pe care Rusia era de mult decisă a o lua înapoi; dar nu respingem ipoteza că, a-duoa-đi după resbel, și chiar în momentul strîngerii membrilor înaltei Adunări la Berlin, era încă în puterea sa de a trage un folos însemnat din dispozițiunile Rusiei. Această Putere, reluând Basarabia, era cu atât mai mult doritoare de a despăgubi cel puțin materialicește, pe aliata sa, când știa cât de mult o costa pierderea acestei provincii.

Cum dar s'ar putea explica preschimbarea neașteptată și de uo-dată a dispozițiunilor cabinetului din Petersburg, în defavorul României, dispozițiuni care se accentuez încă și chiar în cursul lucrărilor Comisiunelor europene? Nu credem a ne înșela atribuind aceasta la două acte regretabile: unul a fost, citirea în ședința Congresului a memorandumului român; — acest document a atins pe Rusia; — celă lalt a fost ocuparea pozițiunei Arab-Tabia de trupele române: cel d'ântêiū s'a produs în Congres înainte de propunerea Wadington și Corti, pe care plenipotenciarii ruși au oprit'o de a se adopta; cel d'al duoelea, cu uo đi în urmă, după ce comisarul rus, în Comisiunea

de delimitare, refusase de a priimi traseul votat de colegii săi.

Nu va-să-dică cu toate acestea, că datoria diplomației noastre nu ar fi fost de a pune totul în mișcare ca să conserve leagănul națiunii române perdat la 1812 și redobândit la 1856. Dar din minutul ce ea dobândise convicțiunea că Rusia nu va ceda nimic din pretențiunile sale; că, pe de altă parte, nu putea să-și facă nici uo iluziune asupra eficacității dispozițiunilor favorabile ale celor l'alte Puteri, și că, pentru dânsa, Basarabia trebuia să fie considerată ca perdată, se întrebă cineva, dacă n'ar fi lucrat cu mai multă înțelepciune nepuindu-se pe tărîmul protestațiunilor nesfîrșite, și dacă n'ar fi dat probă de un simț politic mai înalt și de uo prudență care nu exclude nici curagiul, nici patriotismul,— dar care din contra, adesea devine una din formele lor cele mai adevărate, — tratând d'a dreptul cu marea noastră aliată. De ce avea să se teme cabinetul din București? de a fi acuzat că a cădut la învoeală, că a făcut un tîrg eștin cu Basarabia, de a vedea cădîndu'î de uo-dată nivelul prestigiului ș'al popularității sale? Dar acestea toate sunt numai niște contrarietăți politice la care cine-va trebuie 'n tot d'auna să se aștepte. Oamenii de Stat, precum

și oamenii de rebel, aū orele lor de amărăciuni, și vedem adesea 'n istorie, pe lângă generali reduși la trista extremitate de a sacrifica regimente întregi pentru a'și scăpa armata lor, guverne constrinse a subscri părăsirea unei părți din teritoriū pentru scăparea restului țării lor. Aceasta e partea virtegiului. Țeara nu cere compt acestor biruiți, glorioși câte uo-dată, de cât atunci când sacrificiul este rezultatul stingăciei, iar nu și atunci când acest sacrificiū este efectul unor evenimente ne'nduplecate.

Poate iarăși, că diplomații noștri ar fi putut alege și un alt tărēm pentru apărarea intereselor țării. Cine 'i ar fi putut opri, de exemplu, de a declara înaintea Congresului că nu le era cu putință a primi despăgubirea ce le oferea Rusia, decât numai daca Silistra și pozițiunile sale d'împregiur vor fi coprinse în fruntaria română? Li s'ar fi răspuns poate, cu amenințarea de a nu se recunoaște independența Romăniei; orî cât de stranie ar fi aceeașă presupunere, trebuie s'o admitem pentru'n moment, cu toate că, de la 1856, Europa se obicînuise a considera Romănia ca independentă, de oare-ce Poarta nu'și păstrase de cât uo suzeranitate nominală asupra ei. Dar atunci, ar fi fost nemerit de a'și aduce a-minte

cine-va că, de la formațiunea nuouiei Bulgariei, câte-va din marile Puteri priviseră cu'n ochiū de îngrijire « influența preponderentă « ce dobîndea imperiul moscovit asupra rela-
« țiunilor atît comerciale cît și politice ale mă-
« reî Negre și ale Arșipelagului »; că cabine-
tul din Petersburg avusese grija, spre a liniști Europa, de a face să se înțeleagă din *Pro memoria* ce presintase, că, « Rusia se va afla des-
« lipită de Bulgaria prin Dobrogea care se ceda
« României », și că, marile Puteri acceptaseră această combinațiune ca un mijloc de a ține cap politiceî rusești în Bulgaria. Așia dar, de oare-ce România ar fi refuzat a deveni ea ên-
sêși *acest mijloc*, înalta Adunare care nu putea sê'și închidă lucrările sale fôră sê fi rezol-
vat această importantă chestiune, s'ar fi pus în alternativa de a da dreptate cererîi Principatului, saū de a părăsi Dobrogeaoa în voea Rusiei care o cucerise; și se poate admite prea lesne, ca plenipotenciariî ei sê se fi aflat siliți prin chiar puterea lucrurilor, de a respinge cea de a duoa soluțiune, ca una ce se găsea în desacord cu sentimentul general al marilor Puterî, și contrarie interesului european. Acest interes, după cum se prezinta înaintea înalteî Adunări, era, o măi repetăm aci, de a depărta cît măi mult cu putința, pe Rusia de

Bulgaria, și de a pune pe România între dênsele.

Acelora care pot avea vre uo înduoeală asupra acestui punct, ne va fi destul a le aduce a-minte acest pasagiù din actul de la 13 iulie 1878, care probează această preocupatiune și precizează voința marilor Puteri : « România 'și va dobândi independența, *subt* « condițiunea de a primi Dobrogea în « schimb cu Basarabia. »

Ne rezumăm : Dobrogea nu era acceptabilă de cât cu Silistra și pozițiunile ei, pentru că nu e cu puțință a o apăra și a o menține, de cât cu această condițiune. Aceasta era opiniunea unui judecător foarte competent, fără înduoeală, Impăratul Nicolae, care 'și o exprimase cu aceste puține cuvinte : « Silistra este cheea Dobrogelei. »

Prin urmare, dacă Europa, care a voit ca Dobrogea să aparțină României, ține să asigure deînuierea operei sale, va fi de toată necesitatea ca ea să se hotărască, în momentul unei noii regulări a chestiunei Orientului, de a modifica traseul fruntariei române lângă Silistra, conform cu spiritul Tractatului de la Berlin, și mai cu seamă, cu stăruitoarele sale scopuri politice.

PUNCTUL DE PLECARE

AL GREȘALEI COMISE

Condițiunea strategică refusată României pe Dunăre; acordată fruntariilor bulgare, rumeliote, serbe, montenegrine.

Punctul de plecare al greșalelor, al falșelor soluțiuni semnalate în cursul acestui studiu, este acea rezoluțiune luată chiar de la 'nceput, de Germania și de Rusia, în privința fruntariei bulgare-române: Acolo nu există, nu va trebui să existe o linie strategică! Aceasta să fie oare regula admisă pentru toate statele cele noi ale sem'-insulei balcanice? Nicî de-cum. Protocoalele Congresului de la Berlin ne arăt, din contra, cu ce îngrijire reprezentanții Inaltelor Puteri contractante se străduiesc a da fiecărui din aceste noi Staturi, fruntarii strate-

gice. Toate aceste fruntariï aũ fost obiectul unor considerațiuni strategice adẽnci, și aũ dat loc adesea la niște discuțiuni foarte vii. Când este vorba de Bulgaria, preocupațiunea este, de a 'i asigura fruntariï strategice. Ast-fel, Congresul statueazã : « că nu se va putea ridica fortificațiuni într'uo razã de 10 kilometre împregiurul Samacovului. » Acesta e un punct de frontierã (1).

În privința sangiacului Sofiei, comitele Schuwaloff face sê se introducã în desbateri chestiunile de apãrare în favorul Bulgariei. El amintește votul unanim al Congresului de a se incorpora sangiacul Sofiei cu Principatul Bulgariei, « afarã » adaogã el, « de rectificațiunea strategicã a fruntariilor ei (2). » Și, ca sê asigure mãi bine condițiunile de apãrare de care se preocupa, se obține și mãi mult în favorul Bulgariei, dreptul de a putea trece cu armatele sale prin Serbia, în caz de rebel, și aceasta, prin linia de etapuri dintre Vidin și Sofia, și pe drumul de la Sofia la Piro, și dintr'acest punct la Vidin, prin ghîtul satului St. Nicolae.

Când este chestiunea de Rumelia lãsatã sub Suveranitatea Sultanului, Englezii reclam :

(1) Congresul de la Berlin, p. 225.

(2) Congresul de la Berlin, p. 225—228.

«uo rază strategică de cincă kilometre» pe linia Balcanilor, și, fără a se pronunța definitiv asupra acestei cereri, Congresul admite: «Că se va lua în considerațiune necesitatea, «pentru M. S. Sultanul, de a putea apăra fruntariile Balcanului din Rumelia orientală (1).»

Aceeași nevoie de apărare, aceeași preocupățiune de fruntarii *strategice* în privința Serbiei. Vrania și Prepolak făcea-vor parte din nuoul Stat sârb, sau rămănea-vor Turciei? Ast-fel a fost chestiunea în desbatere. Argumentele aduse dintr'o parte și dintr'alta, sunt trase earăși din *strategie*, din considerațiunî de apărare și de resbel. Congresul decide în majoritate, cu toate reclamațiunile și improvizirile foarte vii ale represintanților Porței, ca Prepolakul să rămăe Turciei, și Vrania să treacă în partea Serbiei (2). «Dar, se acordă «Turciei spaciul necesariū spre a 'și asigura «apărarea posesiunelor sale (3).»

Delimitațiunea Muntenegrului nu e mai puțin semnificativă. I se dă fruntarii sigure, priimitoare de a fi apărate. Ast-fel, spre a nu se compromite securitatea Podgoriței, «se pune a se lărgi fruntaria într'o depărtare de

(1) Congresul de la Berlin, p. 228.

(2) Congresul de la Berlin, p. 228—229.

(3) Ibidem, protocolul XV, p. 224 - 231.

« 8 pină la 10 kilometre de la Podgorița, și
« aceasta, cu paguba Albaniei. » Și, dacă se a-
nexează Spizza la Montenegro, cu toată opu-
nerea Italiei, aceasta se face pentru că pose-
siunea Spizzei care domină Antivario, poate
singură să asigure portului Antivari destina-
țiunea sa esluzivamente comercială.

Ast-fel se apără în Congres, puncturile stra-
tegice necesarii pe fruntariile fie-căruia din
aceste noi Staturi. Dar când este vorba de
fruntaria Romăniei pe Dunăre, atunci nu mai
e chestiune de nici uo linie *strategică* ! Să nu
se creadă că aceasta ar fi efectul vre-unei omi-
terii accidentale ; nu, aceasta e un principiū,
uo declarațiune formală și accentuată încă de
la 'nceput.

CONCLUȘIUNE

nterese diverse și toate de ântâiul ordin, reclam pentru România
no frontarie certă și sigură pe Dunăre. — Uo aruncătură de
ochiî asupra istoriei României. — Uo ultimă dorință.

Pentru ce această deosebire ? Noî nu vom
cerca a pëtrunde acest mister. Ne vom măr-
gini a spune numai, că sunt în tot-d'a-una cu-
vinte pentru ca fruntaria română, mai mult
de cât orîși-care alta, sê rêmâe obiectul unei
atît de straniî esceptiunî.

Noî admitem că nici un resbel nu amenință
sem'-insula balcanică. Statele din nuou create
în această regiune, sunt pëtrunse, fôră'nduo-
eală, de necesitatea de a'sî stringe între ele a-
cele legături reciproce, de a tinde la acea fe-
derațiune naturală ce le impune suvenirul co-
mun al unuî trecut de apăsare și de luptă, și,

— în prezent ca și în viitor, — uo netăgăduită comunitate de interese economice, politice, religioase. Dar cine poate răspunde că rebelul nu va putea să isbugnească într'uo di, curind poate, dintru'n conflict între Puterile cele mari, și că el nu va pune în pericol repaosul nostru și chiar independența noastră?

Fiind dată această posibilitate de un rebel, de uo agresiune poate, va bine-voi orîși-cine, a recunoaște împreună cu noi, că, dacă e vre uo fruntarie în sem'-insula noastră, în nevoie de a fi strategică, această fruntarie nu este alta de cât a Rămăniei, și în special, fruntaria română de la Dunăre.

Care este într'adevăr, situațiunea Romăniei? De gintă latină, ea este dintre toate Statele Balcanilor, acela care se apropie mai mult de occident și de civilizațiunea lui, și naturalmente cel mai contrariu tendințelor raselor slave care o'ncongiur. Prin pozițiunea ei geografică, ea se află pusă între duoë imperii puternice, Rusia și Austro-Ungaria, a căror povară e silită să o sufere, și la cerințele cărora, — foarte semețe câte uo-dată, — ea trebuie să reziste. Afară de aceasta, pe dënса o privește paza Dunării în întinderea ei cea mai lungă, adică, de la gurile acestui fluviiu pină la Verciorova.

Ei, bine, trebuie oare lăsat fără fruntarie strategică dincolo de Dunăre, acest cap înaintat al continentului occidental, rămânând descoperit, acest avanpost însărcinat de a menține libertatea, neutralitatea, securitatea, în partea sa cea mai esențială, a acestui drum comercial al centrului și sud-estului Europei? Faptele vor răspunde singure: Nu. În fine, politica Statelor Occidentului, — care este de a menține la Constantinopol scaunul Imperiului Otoman, — n'a stabilit oare pe România pe ripa dreaptă a Dunării spre a împedica pe Rusia, în ziua când aceasta va voi să cercevre o siluire bruscă în contra Turciei din Europa? De aceea, nici nu se poate înțelege cum Europa la Berlin, n'a avut mai multă îngrijire de a asigura nuoului rigat, mijlocul necesar de a 'și împlini această importantă și grea misiune.

Avem grabă de a scurta și a sfârși. Dacă am întreprins a trata acest periculos subiect, și am stăruit asupra lui, aceasta am făcut'o pentru că el prezintă un interes atât de 'nalt și atât de complex tot de uo-dată, în cât îmbrățișează, afară de interesul țării mele ș'al State-

lor limitrofe, încă și pe acela al Europei întregi.

Este de interesul Europei, într'adevăr, de a constitui în România un Stat aplecat în special către politica occidentală, și de a constitui acest Stat într'un mod îndestul de forte, spre a nu fi expus la voea unei ambițiuni de care Europa are poate, a se teme mai mult în orient ⁽¹⁾.

(1) Aici s'ar putea ivi o obiecțiune pe care ne silim a o preîntâmpina. Poate că patriotismul ne face a exagera importanța țării noastre. Nu. Trecutul României răspunde pentru viitorul ei. Această nobilă și vitează țeară, a cărei istorie e rău cunoscută de Europa occidentală, a dat dovezi despre vitalitatea ei, care nu permit nici o înduocală asupra vigoasei sale energii.

Nu ne vom întinde mult aici, asupra domniilor strălucite a lui Radu-Negru care scăpă pe Români de invaziunea tătară la 1211, îi duse p'între Carpați, în valea Câmpu-Lungului unde se făcu Domn al Țării-Românești, zidi București și întemeiă nuol Stat român, (1241—1265); — a lui Dragoș, fondatorul principatului Moldovei (1296); — a lui Mircea I-ii care uni într'un singur stat toată România, coprinse sub dominațiunea lui Bulgaria, Serbia, organiză armata română, constitui guvernământul și administrațiunea, formă pentru'n moment, confederațiunea Statelor balcanice și danubiene, și muri după trei-decizi și-sease de ani de o domnie din cele mai sdrunginate și mai glorioase; — a lui Vlad V-lea supra-numit Dracula, în care se incarnară toate furiile unui patriotism disperat (1456—1479); — a lui Alexandru cel Bun, care, — în interval, — consolează pe Români de acea domnie spăimântătoare a lui Ștefan al IV-lea, cel Mare, care împrăpăță neagiunsurile, rostogolirile, gloria, puterea organizațiunei lui Mircea, (1459—1504); — a lui Mihai Bravul, (1592—1601); a lui Matei Basarab și alții.

Acești Domnitori, care, unul după altul, scap naționalitatea română în pericol, organizez forțele ei, sgomotoase în lăuntru, și întind în afară a ei dominațiune, de la Dniestru pînă'n mar-

CARTE GÉNÉRALE
des
ÉTATS DU DANUBE
ET DE LA PRESQU'ILE DES BALKANS
d'après L. BONNEFONT
Professeur au Lycée Fontanes

Este de interesul Austro-Ungariei ș'al Germaniei de a pune pe România în condițiuni

gimile Andrianopolei, se pot privi ca niște meteore strălucitoare arătându-se pe firmamentul înstelat al Europei, ș'apoî, stingându-se într'uo noapte adîncă.

Dar sê ne amintim traturile generale ale istoriei noastre naționale, care vorbesc mai mult de cât gloria suveraurilor noștri cei mai mari.

Încongiurată de ginte diferite, opuse resbelnice, în veci neastâmpărate, în veci în expedițiuni și mai puternice prin numărul lor, Ungurii, Polonii, Slavo-Bulgarii și alții, România nu mai puțin resbelnică de cât vecinii ei, le ține cap la toți și nici uo-îlată nu e trunchiată de dînșii într'un mod definitiv.

Dar uo cercare cu totul mai dificilă o aștepta : invaziunile tătaro-mongolice din al XIII-lea ș'al XIV-lea secol, năpustindu-se spre calea principală prin care se hotărîseră sê înece Europa, Dunărea.

România ar fi trebuit sê fie cea d'ânteiî cufundată în această inundațiune care a acoperit cu mocirla ei cea barbară pe Rusia ș' o mare parte din Polonia. Dar, departe de a fi cufundată, România pluti pe d'asupra în cele duoș secole ale acestor invaziuni imense, monstroase. Mongolul, cu tactica lui înșelătoare și necavalerească, sfîrși prin a se trage 'napoî cu grijă d'îna-intea acestui mic popor mereu călare, și iute la ripostă, care, dupe ce lovea de moarte, se făcea nevêdut în munții sêi, nelăsând inimicului de cât ruine și uo țeară pustie. Această luptă din care ea eși întregă și salvă, și mai tare, nu se terminase êncă, când România se vêdu în fața unei alte invaziuni, mai puțin numeroasă, dar mai bine organizată, mai militară, mai politică. Invaziunea turcească fu pentru dînsa uo cercare mai aspră de cât cea mongolă. Totuși, opuindu'i-se cu aceeași tactică eroică, și cu alternative de reversuri și de isbîndi, în care isbîndele covîrșau reversurile, Prinții români fură anevoiți sê recunoască că aveau a-face cu'n inimic ale căruî forțe erau ne-secabile. Ei fură chiar cei mai mari regi ai României, Mircea I-îu, Stefan al IV care în apogeul gloriei lor, cădură la'nvoeală cu

de independență, ast-fel, în cât ea se poată fi la caz de nevoie, un aliat folositor și sigur al

dominațiunea turească, sau îndemnară pe succesorii lor de a trata cu dânsa.

Tratatul de *protecțiune*, cu cea din urmă dată, cel din 1460 lăsa României toată libertatea administrațiunei sale și a guvernului său, cu singura condițiune a unui ușor tribut anual, semn mai mult onorific de cât real, al unei suzeranități care se mulțumea de a rămânea nominală.

Această extremă moderațiune chiar, se duse și înșelă pe Români. Dar cine nu știe că un popor nu trebuie să se lenevească nici-uo-dată!.. După ce a îngreunat treptat condițiunile protectoratului său pînă a ridica României dreptul de a-și alege și a-și numi pe Domnitori, totuși, Turcia fu uimită de forțele de rezistență ce încă mai întîmpina din partea acestui popor amăgit și vîndut. Atunci începu o altă luptă mai îngrozitoare de cât a armelor, din care popoarele es foarte rar cu viață. Violența re-nviează adesea energiile, întărîtîndule și 'npingîndule la dispere; corupțiunea le stînge. Se recurse la corupțiune. Această distrugere a naționalității române prin corupțiune, dîmni în curs de două secole aproape. Ea lăsa urme adînci după dânsa. Cu toate acestea nu isbuti. Când Rusia întreprinse de a aduce pe Turcia la respectul tractatelor de *protecțiune*, România constituea încă, sub apăsarea ce suferea, un popor care, prin energia și bravura lui, ca și prin situațiunea geografică a țării, interesă politica urmașilor lui Petru cel Mare. La fie-care pre'noire a tractatelor sale de *garanție*, Rusia înțelese din ce în ce mai mult, că poporul român avea dreptul de a fi pentru dînsa, mai bine de cât un supus: un aliat.

Când Europa, liniștită după anul 1815, începu a se ocupa mai mult de libertate de cât de cuceriri și de glorie militară, și'și întoarse privirile către creștinii din Turcia europeană, România fu cea d'ântîi care se ridică în 1820, la cea d'ântîi suflare de emancipare ce'î veni din partea Occidentului.

Aibă credință Europa, în acest popor, care, de două mii de ani aproape, îi servă ca un zid în contra agresiunilor barbariei

unei politici de împăciuire și de conservățiune (1). Să ne aducem aminte că, numai pe frumosul cuvânt de împăcare al prințului de Bismark, « a asigura pacea Europei », represintanții marilor Puteri s'aũ adunat la Berlin.

Este de interesul Rusiei ca națiunea română să fie în stare de a opune uo rezistență serioază armatelor Austro-Ungariei, în dioa când aceasta ar voi să se întindă spre est.

Este de interesul chiar și al Bulgariei de a

aziatică. Acest contra-fort rezistinde al continentului ei la sud-est; acest păzitor al mării sale artere comerciale, pus acolo de către Traian, e plin de viață, plin de viitor. El nu cere de cât îndipendența și securitatea la care are dreptul și pe care le așteaptă de la interesul, de la echitatea, — poate, trebuie să măi adăogăm, de la recunoștința Occidentului, — spre a'și putea îndeplini pe malurile Dunării și pe marea Neagră, cu toată siguranța necesară, misiunea ce i aũ încredințat secolii și civilizațiunea.

(1) Asupra politicei Austro-Ungariei în Orient, citim în seriarea domnului N. Blaremburg liniile următoare :

“ Austro-Ungaria e singura Putere care, dacă s'ar pătrunde bine de interesele ei, n'ar putea să aibă uo politică egoistă și exclusivă ; subț osândă de a se expune la măi mari hărțeluirii ; subț osînda chiar a unei desmădulării complete a diverselor elemente ce o compun, politica ei n'ar trebui să fie nici germană, nici slavă, nici maghiară ; ea urmează să fie, dacă pot să mă exprim ast-fel, forțamente și *esențialmente Umană* ; ea trebuie să pornească din capul locului, de la ideile de *egalitate și de giustitiie* “.

D. N. Blaremburg, *La Roumanie et la guerre actuelle ou Gouvernants et gouvernés*. In 8vo, Viena, 1877.

nu păstra, cu paguba Statului român, una din acele pozițiuni îngrijitoare, amenințătoare, care sunt niște obstacole pentru concordia atât de necesară tutora, dar mai cu osebire, micilor popoare incongiurate de Statură puternice, preocupate și agitate fără încetare, prin chestiunile lor de echilibru său de ponderență. Desbinările noastre nu pot de cât să ne slăbească și să ne arunce în prada acelora în contra cărora avem să ne apărăm. Români, Greci și Slavi din vechia Turcie Europeană, avem cu toții un interes pozitiv să ne înțelegem și să rămânem în independența noastră reciprocă. Bulgaria se gândea la aceasta; noi avem nevoie de concursul ei, precum ea are nevoie de sprijinul nostru, și să nu uite acest cuvânt al unui om de Stat francez : « Nu se reazemă cine-va, de cât pe ceea ce rezistă. »

Cât pentru România, ea nu trebuie să piardă din vedere că are o misiune specială de împlinit, pe care o ține de la istoria ei, de la elementele constitutive ale pozițiunei sale geografice, și că, mărimea acesteia misiuni, o pune ca importantă, pe d'asupra întinderii sale teritoriale și a puterii numerice a populațiunei sale. Dar această misiune nu o va putea îm-

plini f3ră a avea pe Dunăre, uo frontarie sigură și lesne de apărat.

Readucând pe tapet « Arab-Tabia » și Silistra, și frontaria danubiană, și toate interesele angađate in această chestiune, nu trebuie să uităm pe acela al diplomației, nedeslipit de respectul tractatelor. Tractatul de la Berlin a determinat pentru această frontarie, un principiu și un mod de execuție; principiul, l'a proclamat el însuși, modul de execuție l'a incredințat succesif la două comisii. Dar modul de execuție, adică, avizul comisiunilor, a fost pus la uo parte, și principiul n'a fost mai puțin maltrat, in acest seț că, punctul de plecare al traseului delimitatif, a fost r3surnat. Așa dar, Tractatul de la Berlin nu s'a executat. Este el oare anulat in această parte a stipulațiunilor sale, prin deciziunea arbitrală, ca să ȃicem ast-fel, a Cabinetului din Viena? Deciziunea unuı cabinet poate ea oare să se substituie acordului dintre represintanții Statelor adunate in Congres, chiar și atunci când această deciziune va fi fost comunicată fie-căreea din Inaltele părți contractante și aprobată de fie-care din ele in parte? Lășăm in sarcina oamenilor de legi de a deslega acest problem. Dar ni se pare că numai un tractat poate să r3stoarne alt tractat. Spre a se modifica Trac-

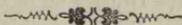
tatul de la Paris în una din părțile lui, neutralitatea mării Negre, n'a fost de agiuns numai o schimbare de corespondență, orî cât de voluminoasă va fi fost, între cabinetul din Petersburg și cele lalte Cabinete; a trebuit un Tractat, Tractatul de la Londra din 13 martie 1871; și asemenea a trebuit un nou tractat ca să hrăpească României Basarabia, pe care 'i o dase Tractatul de la Paris.

Țice-se-va oare că o chestiune de frontieră este mai puțin importantă? Aceasta ar fi o mare greșeală. În ce privește importanța acestei chestiuni de frontieră, lăsam cuvântul unui eminent om de Stat englez.

Era vorba în Congresul de la Berlin de a se mări frontariile Greciei, și primul plenipotențiar al Angliei, lordul Beaconsfield, desbătând cu dibăcia sa obicinuită asupra necesității de a se fixa bine frontariile Statelor, vorbi despre silințele ce 'și dase uodinioară Anglia ca să menție buna armonie între Turcia și nuoul rigat al Greciei, care se crease atunci, și addeogă aceste cuvinte : « Dar aceste duoë țări « se aflaū în fața unei mari greutăți, fronta- « ria ne'ndestulătoare și imperfectă trasă în « 1831 ; la ochii orî-căruî om de Stat com- « petent, această frontieră este un pericol

« ș'o nenorocire atât pentru Turcia cât și pen-
« tru Grecia. »

Cât învătământ în această osândire a trecu-
tului, pentru oamenii politici care port asu-
prăle răspunderea « *ne'ndestulătoarei și im-
perfectei fruntariî trasă în 1878-1879* »
între România și Bulgaria !...

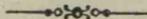
Aici se termină studiul ce ne-am propus ;
— dorim din suflet ca el să rămăe ca uo do-
vadă despre a noastră ne'nvinsă preocupa-
țiune : aceea de a face uo operă folositoare.

Uo singură dorință încă, pînă să nu închi-
dem această carte : Facă Cerul ca România,
— mai 'nainte de a cerca Orientul uo nouă
convulsiune politică, prevăduță cât și ingri-
jitoare, — să poată ocoli stinca sdrobitoare a
agitațiunilor de partide ; să cugete, să se'ntă-
rească prin muncă și prin ajutorul tutor in-
teligențelor virile, a tutor devotamentelor o-
neste, a tutor activităților producătoare, și să
între în fine, cu'n pas sigur, pe calea ce duce
la fericire și la mărire !

Acest studiu era terminat și gata a se da publicității, când vestea despre conferința viitoare de la Londra începuse a se răspândi și a se acredita. Ne am grăbit a scoate îndată dintre *Apendice*, Nota asupra "Dunărei și Romănia", pe care o trecusem acolo; am dezvoltat această Notă în vre-uo câte-va din părțile ei, am adăugat la dânsa documente în destul de greu de găsit, un protocol de ședință al **Comisiunii Europene**, textul propunerii delegatului Franței, contra-propunere a delegatului României, etc. Ne permitem a trage luarea a-minte asupra acestor câte-va pagine ce urmeză, sub formă de *Epilog*; cetitorul va găsi poate într'ânsele, uo schiță destul de completă a chestiunii danubiene, însoțită de documentele cele mai necesarii cu care o sprijinim.

Ianuarie 1883.

CHESTIUNEA DUNAREI

DUNĂREA ȘI ROMĂNIA

DUNAREA ȘI ROMANIA

Pentru ce autorul adaugă acest Epilog în opera sa. — I. Marșul Rusiei asupra Dunărei; ea ocupă succesiv gurile ei, de la 1812 pînă la 1829. — Art. 3 al tratatului de la Andriano-pol; efectul lui zdrobitor pentru navigațiunea Dunării: el o face să devie impracticabilă la gurile ei în marea Neagră. — Europa se îngrijaște despre aceasta, dar târziu, în 1853. — Dreptul edictat de Congresul de la Viena, la 1815 asupra cursurilor apelor internaționale. — Aplicațiunea acestui drept asupra Dunării, de Congresul de la Paris, în 1856: această aplicațiune determină neutralizarea mării Negre, restituțiunea Basarabiei către Moldova și instituțiunea celor două Comisiuni însărcinate cu lucrările și reglementele necesarii, în numele Europei și al Statelor riverane, ca consecință a susțisei aplicațiunii. — II. Starea lucrărilor *Comisiunii Europene* la finitul anului 1865; prelungirea puterilor ei în 1866; inerția Comisiunii Riverane. — Simptomele unor dispozițiuni asigurătoare la 1866, în ultima conferință a reprezentanților Puterilor, din Congresul de la Paris. — III. Resbelul din 1870—1871. — Rusia profită de dînsul spre a cere să se pue capăt neutralizării mării Negre. — Conferința de la Londra din februarie—martie 1871. — Rusia face să se priimească

reclamațiunea sa.—Austria investită cu puteri rău definite, dar superioare, asupra Comisiunei Riverane. — Nuova prelungire a puterilor Comisiunei Europene. — Simptome de dispozițiunii favorabile pentru ambițiunile particulare ale Rusiei ș'ale Austro-Ungariei asupra Dunărei. — IV. Resbelul din 1877—1878. — Congresul de la Berlin. — Rusia ea 'napoi Basarabia. — V. Dunărea la Congresul de la Berlin, seanțele lui memorabile; prima propunere a Austro-Ungariei cu totul favorabilă dreptului și libertăței Dunării de gios; reaoa primire ce s'a făcut acestei propunerii mai cu seamă din partea Rusiei, recunoscută din nouă ca riverană în urma retrocesiunei Basarabiei. — Totuși însă, România este admisă la dreptul de a fi reprezentată printr'un delegat, în Comisiunea Europeană. — Contra-propunere rusească asupra navigațiunei pe Dunărea de gios. — Austro-Ungaria consimte a'și modifica prima ei propunere. — Un Comitet a-parte în timpul suspendărei unei ședințe, spre a pune în acord cele două propunerii rusească și austro-ungară. Acest acord se efectuează în Comitet, conform cu vederile Rusiei. — Pentru ce Austro-Ungaria ș'i-a apărât cu moliciune propunerea sa. — Totuși, Congresul de la Berlin confirmă, în princip, aplicațiunea la Dunărea de gios, a dreptului edictat în 1815, de către Congresul de la Viena, în 1856 de către Congresul de la Paris, în 1871 de către Conferința de la Londra. — VI. Idee nouă despre o Comisiune executivă șiă *Mixtă*, introdusă de Austro-Ungaria în Comisiunea Europeană; respinsă mai întâi, Austro-Ungaria revine earăș asupra ei și obține aprobațiunea majorității Comisiunei Europene. — Înăsprirea opiniunei publice în România. — Cuvintele Regelui Carol în Parlamentul român. — Efectul acestui discurs în Europa, și mai cu seamă la Viena. — Propunerea privitoare la o Comisiune *Mixtă*, se modifică, în urma unui amendament presintat Comisiunei Europeene de către delegatul Franței. — Desvoltarea acestui amendament, în seanța de la 27 maiu 1882. — Observațiunii făcute drept răspuns, de către delegatul României. — Asupra votului, delegații Germaniei, al Austro-Ungariei, al Engliterei, al Serbiei, primesc concluziunile expuse de delegatul franțez; primirea lor se face cu rezerve de către delegații Italiei, al Turciei, al Bulgariei, al Rusiei. —

Reflecțiunea autorului asupra acestui vot. — Textul comparat al propunerii franceze ș'al propunerii române. — Concluziune.

Această chestiune are o importanță prea vitală și prea actuală încât, — cu toate că ea ese din cadrul studiului nostru, — să nu arătăm aici, în câte-va pagine, traturile ei principale: pentru trecut, marșul Rusiei spre Dunăre, luarea în posesiune de către dânsa a gurilor acestui mare fluviu, deșeptarea tardivă a Europei asupra acestui interes capital; și, pentru prezent, noile greutăți ce s'aū ridicat între Austro-Ungaria și România, în privința liberei navigațiuni a Dunării, greutăți care, ne place a crede, vor fi peste puțin supuse arbitragiului european.

I

Eată etapurile Rusiei în marșul său asupra Dunării :

1812. *Tractatul de la București*. — Rusia obține Basarabia de la Turcia și'și întinde fruntaria ei pînă la gura brațului Kilia.

1826. *Tractatul de la Akerman*. — Rusia obține de la Turcia de a'și împinge fruntaria pînă la îmbucătura brațului Sulina.

1829. *Tractatul de la Andrianopol*. — Rusia pune mâna și pe al treilea braț, brațul S-tul Gheorghie.

Articolul prin care Rusia sîrșeaște prin a lua în posesiune gurile Dunărei, are o deosebită însemnătate. — La art. 3 al păcii de la Andrianopol (1829) Rusia

nu constată numai că, « toate insulele formate prin diferitele brațe ale acestui fluviu, sunt în a ei posesiune » : ea, mai stipulează că, din rîpa dreaptă unde începe fruntaria turcească, va fi, — într'un spațiu ce se determină cu aceste simple cuvinte : « la distanță de două ore », ca uo pustie : — nici fortificațiuni, nici locuințe, nici stabilimente de ver-ce natură, afară de un lazaret pentru carantine.

Uo asemenea stipulațiune avea drept consecință de a se condamna bătîrul Danubiului, această mare arteră a legărei occidentului cu orientul, de a se potmoli la gurile lui de la marea Neagră, de a depărta de la gurile Dunării vasele de comerț streine, și de a face impracticabilă pentru comerț, trecerea pe Dunăre în marea Neagră.

Această operă de ruinare fu împlinită după uo trecere de trei-deci de ani. Când începu resbelul din Crimeea, două din gurile Dunărei, Kilia și S-tul Gheorghie nu mai erau practicabile decât pentru vasele cele mici, și cea de a treia, Sulina, se afla astupată prin două mari potmoliri de nisip, una la intrarea prin Sulina-Boghasi, alta mai întinsă încă, și mai înaintată în mare.

Aceasta a și determinat pe Europa, adunată la Paris în martie 1856, a smulge Basarabia din mîna Rusiei și a pune Dunărea sub garanțiile neutralității și a libertății edictate în 1815 de Congresul de la Viena, pentru toate cursurile mari de apă care scald teritoriul mai multor State, garanții care, în principiu, protegiau încă de mai înainte Dunărea, dar pe care, circumstanțele politice nu permisese războaielor riverane de a le aplica.

Să ne referim la acest drept special al navigațiunei cursurilor celor mari internaționale de apă.

Staturile riverane străbătute de acelaș curs de apă, aveată fie-care pe partea lui, un drept exclusif, suveran și domenal. Congresul de la Viena în 1815, — expropriând, ca să șicem ast-fel, staturile riverane de pe acelaș curs de apă, și restituind pentru uzul tutora, aceste cursuri de apă comune saū internaționale, stabilise :

1° Ca Staturile riverane de pe acelaș curs de apă să fie obligate a nu face nimic pe țermurile lor respective, care ar vătēma navigabilitatea acestor cursuri de apă comune pentru toate Statele ;

2° Ca ele să fie ținute, din contra, a se înțelege între ele, prin intermediul delegașilor lor, asupra lucrurilor de făcut pentru asigurarea și înlesnirea navigațiunei pe tot percursul calei comune pe apă ;

3° Ca navigațiunea pe aceste căli fiind deschisă comericiului tutor nașionilor, ne putēnd să fie interdișă nici uneea din ele, și urmând a se bucura de uo întreagă libertate, era de trebuinșă ca reglementele relative la supraveghierea ce se cerea, la taxele de tranzit ce s'ar percepe precum și pentru drepturile vamale, să fie puse în condișionș, — care se și indicașeră mai dinainte de Congres, — de simplificașione, de moderașione și de uniformitate (1).

Aceste principii rezumate în Actul final de la 9 iunie 1815, fuseseră obiectul unor desvoltēri speciale în Regulamentul de la 24 martie 1815, coprinșēnd :

(1) Art. 108—116 din Actul final al Congresului de la Viena din 9 iunie 1815.

« No. 1. Articollile privitoare la libera navigațiune a riuurilor, care, în cursul lor navigabil, despart saū străbat diferite Staturī. »

« No. 2. Articollile privitoare la navigațiunea Rhinului, hotărîte între represintanții Engliterei, Austriei, Badenului, Bavariei, Hessei-Darmstadt, Nassau și Țărilor de Gios. »

« No. 3. Articollile privitoare la navigațiunea Neocarului, Meinului, Mozelei, Meuzei, Escautului. »

Este de observat că, în articollile de mai sus privitoare la navigațiunea Rhinului, No. 2, se află instituirea unei « comisiuni centrale » adunându-se periodiceste pentru prescripțiunea și supraveghierea reglementelor ce trebuie să observe, și pentru inspecțiunea permanentă însărcinată cu privighierea asupra executărei măsurilor prescrise de comisiunea centrală, îndatorată a da compt acestea, și a'î propune nouele măsuri de luat.

Aceasta este, precât se poate mai pe scurt, legislațiunea asupra cursurilor de apă internaționale, a cărei aplicațiune a întins'o Tractatul de la Paris de la 30 martie 1856, și asupra navigațiunei Dunărei.

Prin urmare, acest Tractat decise, atît spre a da Dunărei navigabilitatea ce perduse sub dominațiunea Turciei și sub aceea a Rusiei, precât și spre a asigura, în viitor, libertatea navigațiunei pe această mare cale de apă :

1° Că marea Neagră se va declara neutră.

2° Că Rusia se va depărta din Basarabia, și această provincie se va restitui Moldovei.

3° Că gurile Dunărei se vor pune sub regimul special al unei autorități care va reprezinta pe Înaltele

Părți Contractante, autoritate « însărcinată a face toate lucrările necesarii, începând de la Isaktchea, spre a curăți brațele și gurile Dunărei, precum și părțile din mare apropiate de dinsele, de nisipurile și alte obstacole care le astupaă. »

Această autoritate specială, este *Comisiunea Europeană* compusă din delegații Înaltelor Părți Contractante, un delegat pentru fie-care Putere, Austria, Franța, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia, Turcia.

Afară de Comisiunea Europeană, Tractatul de la Paris, în respectul său pentru suveranitățile locale pe care nu înțelegea a le deposeda de drepturile lor, decretase, că va exista și o altă comisiune care se va destina a fi permanentă; — Comisiunea Europeană nu era decât temporară; — și comisiunea permanentă, și *riverană*, trebuia să se însărcineze cu însuși regimul și cu guvernul Dunărei. Acestei *Comisiunii riverane* se da îngrijirea de a elabora reglementele de poliție și altele, conform cu regulile generale ale dreptului gintelor, edictate, și ca să șicem mai bine, recunoscute și promulgate la Viena în 1815 și la Paris în 1856; această Comisiune Riverană era datoare încă să îngrijască de lucrările mai puțin dificile decât acelea de la gurile fluviului, dar necesarii și ele pentru asigurarea navigabilității în tot cursul lui din sus de Isaktchea, și de a întreține din gios, pînă la mare, lucrările executate de Comisiunea Europeană, când aceasta va înceta de a exista.

II

Comisiunea Europeană, care trebuia să 'și termine lucrările ei în termen de două ani, se afla încă func-

ționând după nouă ani de exercițiu în 1865. Dar în timpul acestor nouă ani, ea s'evirșise mari și importante lucrări: construcțiunea a două stăvilare la v'ersătura brațului de la Sulina, spre a ține deschisă intrarea prin această v'ersătură, a bastimentelor care cereau uo mai mare ad'encime de apă; operațiunea unor mari lucrări de corigere și de cur'etare pe cursul aceleuiaș braț; stabilirea plutelor (*bouées*), așieđarea farului S-tului Ghiorghie, instituirea unui serviciu regulat de salvagiu (*sauvetage*), creațiunea unui spital de marină la Sulina, regulamentarea provizorie a diverselor servicii de navigațiune pentru secțiunea fluvială între Isaktchea și mare, etc. Acesta a fost câmpul reparațiunelor ce se puseseră asupra Țla Dunărea de gios.

Puterile semnătoare Tractatului de la Paris, luând cunoștința de această parte esențială a lucrărilor Comisiunei Europene, subscriseră „Actul public relatif la navigațiunea gurelor Dunărei, cu data de la Galați, 2 noembrie, 1865. „ Act coprinđend 112 articole cu anexe și tabele. Subsemnarea se făcu în conferința internațională adunată la Paris în đioa de 28 martie 1866, conferința care se ținu într'uo singură și unică seanță. In această seanță se făcu vorbă și despre Comisiunea Riverană; această comisiune existase un moment, căci se vede că, la 1857, ea elaborase un Act; dar acesta fu singurul semn de viață ce dete. —Nu se luă 'ensă nici uo hotăr'ire asupra chestiunei de a se reconstitui această Comisiune Riverană; Austria se încărcă cu d'ensa, adeogând că ea se afla în înțelegeri, pentru acest scop, și că și propunea s' prezenteze, la timpul priincios, un proiect mai 'nainte de d'isolvarea Comisiunei Europene. Se mai ocupară 'ncă în

aceeași ședință, de prelungirea puterilor Comisiunei Europene, căreia, după propunerea D-lui Drouyn de Lhuys, se acordă, cu oare-care rezerve, un nou termen de cinci ani.

În protocolul ședinței de la 28 martie 1866, se vede, în cele din urmă, că Rusia tinde tare a restrînge, dacă nu a face să înceteze cu totul puterile Comisiunei Europene de la Dunărea de gios, că Austria caută să facă din Comisiunea Riverană un lucru al său propriu, și că nimeni nu-i se opune; că Marea Britanie, Franța și Italia sunt tot d'auna sincere în dorința lor de a asigura libertatea, neutralitatea și navibigalitatea Dunăreii, dar că, chiar stăruint în această laudabilă intențiune, ele nu mai au acea energie rezolutivă din frumoasele zile ale tractatului de la Paris; că Poarta în fine, oarbă în ale ei interese, cedează și dînsa, unui fel de tîriri fatale ca să depărteze de d'asupra Dunăreii acea mână, — atât de tutelară pentru dînsa, — a Europei.

III

Tractatul de la Paris făcuse pe Rusia să pearcă mai toate cuceririle sale de la Dunăre și de la marea Neagră. Dar, deși greu lovită, Rusia rămase trufașă în picere. Ea stătu a se gândi, și așteptă.

Dar așteptarea ei nu fu lungă. Resbelul din 1870 isbugni: Europa fu zăpăcită de zdrobirea puterii militare a Franței, și Rusia profită de această amețală generală spre a face să se distrugă deciziunile luate în contra ei la 1856.

Prințul Gortcheakow își ridică vocea chiar în ziua de 30 octombrie 1870. În acel moment cădea și Metul. Uo conferință se ținu la Londra în urma stăruiunțelor îndemânaticice ale diplomației din St. Petersburg, și acolo se decise :

1° De a se pune capăt neutralității mării Negre ;

2° Austria era confirmată în misiunea ce 'i se încredințase prin Tractatul de la Paris, relativ la lucrările ce trebucau să se execute pe cursul Dunărei, din sus de Galați ;

3° Ca puterile Comisiunei Europene să se prelungească « pe două-spre-zece ani, începând din ziua de 24 aprilie 1871 » adică, până la 24 aprilie 1883, termen la care se împlinea amortizațiunea împrumutului contractat de această comisiune, sub garanția Germaniei, a Austro-Ungariei, a Franței, a Marei-Britanii, a Italiei și a Turciei. Uo observațiune curioază este de făcut aci, adică, că mai toți represintanții Puterilor Contractante, au vorbit în favoarea unei prelungiri nedeterminate a puterilor Comisiunei Europene, și numai asupra unei slabe opunerii din partea Rusiei și a Turciei, se opriră la termenul de două-spre-zece ani, ce fusese recunoscut mai 'nainte ca nesuficient.

Intinderea puterilor Comisiunei Europene din sus de Galați, asemenea a fost cerută, dar nu s'a pus la vot. Despre reconstituirea Comisiunei Riverane nu s'a făcut nici uo vorbă.

IV

Daca Europa s'ar fi îngrijit de interesele ei generale coprinse în consecințele Tractatului modificat de

la Londra din 13 martie 1871, dacă Turcia ar fi avut vre-uo părere de rău că a contribuit la depărtarea puterii protectrice a Europei, de la marea Neagră, Rusia și Austro-Ungaria din contra, n'aveau de cât a se felicita de rezultatul obținut. Rusia, într'adevăr, 'și a redobândit infricoșetoarea ei preponderență la gurile Dunărei, și Austria 'și a asigurat oare cum, pe Dunărea de sus, uo pozițiune care 'i oferea ocaziunea de a pretinde la dominațiunea, — în tot percursul ei, — asupra acestei mari artere fluviale.

Dar foloasele dobândite de aceste două Puteri, nu trebuieau să se oprească aici.

În mai puțin de opt ani în urmă, resbelul din 1877—1878, permitea Rusiei să ea 'napoi Basarabia care 'i fu retrocedată de Congresul de la Berlin, cu toate rezistențele României și rezervele îndestul de amenințtoare ale Marei-Britanii.

Tractatul de la Berlin n'a făcut nimic nouu pentru regimul navigațiunei Dunărei; totuși ênsê, aceea ce el a statuat asupra acestuî subiect, merită uo mare atențiune.

V

Sarcina de a formula principiile ce trebuieau să fie supuse la voturile Congresului, se dase Austro-Ungariei. În ședința de la 2 iulie 1878, Înalta Adunare putu să ea cunoștință de această nouă redacțiune presintată de către plenipotenciarii austro-ungari, concepută ast-fel :

* 1° Spre a se asigura printr'uo nouă garanție, li-

bertatea navigațiunei pe Dunăre, toată partea fluviului, începând de la Porțile-de-Fer pînă la scurgerea lui în marea Neagră, este declarată neutră (1). Insulele situate pe acest percurs și cele de la gurile lui, (Insulele Șerpilor), precum și țărmurile rîului, sunt coprinse în această neutralitate.

« Prin urmare, fortificațiunile ce se află pe dîsele se vor rade, și nu va măi fi permis de a se ridica altele noi. Toate bastimentele de resbel sunt escluse din ȃisa parte a fluviului, cu escepțiunea bastimentelor ușoare destinate pentru poliția fluvială și pentru serviciul vămilor. Cele staționare la gurile lui sunt manținute, dar ele nu vor putea urca fluviul măi sus de Galatz.

« 2° Comisiunea Europeană de la Dunărea de gios, e mănținută în funcțiunile sale pe care le va esercita de la Galatz pînă la mare. Durata ei se va întinde peste anul 1883, pînă la încheerea unei noi înțelegeri. Drepturile, obligațiunile, prerogativele ei sunt pësstrate intacte; imunitățile de care se bucur stabilimentele ei, lucrările și personalul ei, în virtutea tractatelor existinde, sunt confirmate.

« În exercițiul funcțiunilor sale, Comisiunea Europeană va fi independentă de autoritatea Statului din al căru țeritoriũ face parte Delta Dunărei; ea va avea

(1) Trebuie sã ne aducem a-minte cã Tractatul de la Paris declarase libertatea de navigațiune pe Dunăre, pentru toate pavilioanele, hotărënd un singur și acelaș regim pentru percursul fluviului pe toată întinderea lui. Dar, în redacțiunea de măi sus a Austro-Ungariei, partea fluviului din sus de Porțile-de-Fer, este scoasă de sub controlul european. Congresul a votat această importantă modificațiune a Tractatului de la Paris.

ale ei signalurii proprii și ale ei inscripțiunii pe toate stabilimentele ce va institui; ea va numi și va plăti singură pe funcționarii săi. Obligațiunile ei financiare vor face obiectul unui nouă regulament, și statutul organizațiunei sale va fi supus la uo nouă revizuire spre a se pune în armonie cu nouele circumstanțe.

Afară de Statele care eaŭ parte la Comisiunea Europeană, România va fi represintată în sinul ei, printr'un delegat.

« 3° Reglementele de navigațiune și de poliție fluvială ale părței din gios de Porțile-de-Fer vor fi conforme cu acelea care aŭ fost sau care vor fi întroduse de Comisiunea Europeană pentru percursul din gios de Galatză. *Un Comisar delegat de Comisiunea Europeană, va priveghea la executarea acestor reglemente.* În percursul dintre Porțile-de-Fer și Galatză; comerțul și navigațiunea nu vor fi lovite cu nici uo taxă specială care ar avea de efect de a favoriza comerțul și comunicațiunile pe uscat în paguba celor de pe apă.

« 4° Pentru modificațiunea art. VI al Tractatului de la Londra din 13 martie 1871, execuțiunea lucrărilor destinate a face să dispară obstacolile ce Porțile-de-Fer și Cataractele opun navigațiunei, este încredințată Austro-Ungariei. Staturile riverane din această parte a fluviului vor da toate înlesnirile ce li se vor putea cere în interesul acestor lucrări (1).

Nu se arată ca această redacțiune să fi fost priimită cu favoare. Lordul Salisbury o găsi prea mult complexă « spre a se priimi la cea d'ântăiŭ cetire, în toate amărunturile ei; » și plenipotenciarul englez își exprimă

(1) Congresul de la Berlin, paginile 178—179.

dorința « ca ea să fie discutată de Congres, dar într'una din ședințele ulterioare. » Președintele care întrevădu și alte semne de desbinări, atent după cum era, a pre'ntâmpina discuțiunile aprinđetoare, și doritor de a înlătura orî ce desbatere, ceru asemenea a se face uo redacțiune mai puțin complicată. La această cerere a cărei țintire D. Baron de Haymerle o 'nțelese, se grăbi din norocire a rezuma ast-fel, « principiile esențiale, ale propunerii austro-ungare :
 « 1° Neutralizarea Dunării pînă la Porțile-de-Fer ; —
 2° Permanența Comisiunii Europene ; — 3° Participațiunea României la lucrările acestei Comisiuni ; —
 4° A se da Austro-Ungariei singură atribuțiunea de a săvîrși lucrările de la Porțile-de-Fer (1). »

La această clară și limpede formulă, Comitele Schouwalof nu'și ascunse expresiunea dis plăcerii sale; el dîse că, ca și Președintele, nu credea că « această legislațiune se poată fi discutată în Congres în amănuntele ei », adeogând că « era dator să semnaleze de 'ndată că nu pătrundea ideea ei de căpetenie : - ce trebuie să se'nțeleagă cu *neutralizațiunea*? care ar fi întinderea ei, și pentru care scop se cerea această *măsură*? »

Nu se putea lăsa să se vadă mai bine, necazul și opunerea sa.

În urma cător-va cuvinte ale Lordului Salisbury, care probaū și ele puțină dorință din partea Engliței, de a vedea ridicându-se uo desbatere, chestiunea fu mănținută, dar cu condițiunea unei modifi cațiuni de redacțiune.

(1) Congresul de la Berlin, Protocolul XI, p. 179.

În această ședință de la 2 iulie 1878, în care se putea vedea lucrurile surprinzătoare ce raportarăm mai sus, Engllitera răcinduse asupra chestiunii Dunărei, Rusia întrebând ce putea să însemneze *neutralisațiunea* Dunărei de gios, și Austria uninduse cu principiile Europei, pe când căuta a face din Dunărea de sus uă proprietate a sa, totuși, se sėvârșiră duoē lucruri importante : se decise mai înteu, într'un mod foarte explicit ca, cuvintele « *Imperiul rus* », să fie adeogate la enumerarea Statelor riverane « cu toate că Principele Gortchakow declarase că, « retrocesiunea Basarabiei n'ar esercita nici uo influență asupra libertăței fluvialului. » Înalta Adunare decise, afară de aceasta, « ca România să fie de aci înainte reprezentată în Comisiunea Europeană » (1).

În ședința următoare, de la 4 iulie 1878, Congresul se află în fața unei redacțiuni rusești. Președintele vorbi îndestul despre « un text restrins », în care plenipotenciarii austro-ungari trebuiseră să cumpăteze principiile precedentei lor propunerii : dar acest « text restrins » nu fu de îndată comunicat Adunării, și în locul lui, se prezintă redacțiunea rusească, concepută ast-fel :

« Comitele Schouvaloff anunță că, din partea lor, plenipotenciarii ruși au pregătit asupra aceluiaș obiect uo propunere pe care o citește Escelența sa :

« 1° Spre a se revesti cu uo nouă garanție libertatea navigațiunei pe Dunăre, recunoscută ca un interes european, principiile proclamate prin Actul

(1) Congresul de la Berlin, Protocolul XI, p. 180.

final al Congresului de la Viena din 1815, și aplicate Dunărei prin Tractatul de la 1856 și 1871, se declar confirmate și măntținute în a lor plină și întreagă vi-goare, sub garanția tuturor Puterilor.

« 2° Fortificațiunile ce se află în cursul fluviului, de la Porțile-de-Fer pînă la gurile lui, se vor rade și nu se va mai putea ridica altele noi. Toate basti-mentele de resbel sunt escluse din acest percurs cu excepțiunea bastimentelor ușori destinate pentru poli-ția fluvială și pentru serviciul vămilor. « Cele stațio-nare de la gurile fluviului sunt măntținute, dar nu vor putea urca Dunărea mai sus de Galați. »

« 3° Comisiunea Europeană a Dunărei e menținută în funcțiunile ei. Toate convențiunile internaționale și toate Actele care garantez drepturite sale, prero-gative și obligațiuni, sunt confirmate. »

« 4° Actul public de la 2 noembrie 1865 relativ la a ei organizațiune, se va rivizui spre a se pune în ar-monie cu circumstanțele actuale. Această lucrare se va încredința unei Comisiuni a tuturor Statelor rive-rane și supusă la esamenul și sancțiunea definitivă a unei conferințe a represintanților Puterilor semna-tare. »

După citirea acestei expunerii « Președintele face să se observe, dice protocolul, că e puțină diferință între această propunere și cea depusă de către reprezin-tanții Austro-Ungariei. »

Dar Baronul Haymerle contestă această aserțiune, și, în urma unei discuțiuni pe care Protocolul se si-lește într'adins să n'o raporteze decât cu uo extremă discrețiune, « Inalta Adunare decide, după propunerea

Președintelui, spriginită de DD. Waddington și Comitele de Saint-Vallier, ca mai întâiu să se dea citire documentului coprinzând principiile propunerii austro-ungare, și, în scopul de a se căuta acordul dintre cele două texturi, (așea dar acordul ce se cerea nu preexista), — un plenipotenciar rus și un plenipotenciar austro-ungar se vor aduna cu unul din colegii lor în timpul unei suspensiuni de ședință. Baronul de Haymerle și D. d'Oubril sunt desemnați pentru a pregăti această înțelegere cu Comitele de Saint-Vallier. »

După câte-va cuvinte ale Lordului de Salisbury, pe care Protocolul tot-d'a-una discret, nu le raportează, și care mărturisea încă, după cum se pare, despre micșorarea interesului Engliterii pentru navigațiunea Dunărei, după uo observațiune demnă de mirare a Prințului de Bismark declarând « că, opiniunea care represintă Dunărea ca uo mare arteră a comerțiului german cu orientul, se sprijină pe uo ficțiune, și că, corăbiile nemțești ce vină din sus de Ratisbona nu se cobor pe Dunăre ca să exporte mărfurile nemțești în Orient, » Președintele se decide a da citire « textului restrîns » al Austro-Ungariei, asupra căruia se deschide îndată uo scurtă și vie discuțiune. Eată acest text :

« Art. 1°. — Libertate de navigațiune. Escluderea bastimentelor de resbel de pe cursul Dunării între Porțile-de-Fer și gurele ei. » — Să se observe că nu mai este chestiune de neutralitate, și aceasta conform cu intențiunile textului rusesc. — Articolul este adoptat.

« Art. 2°. — Prelungirea duratei Comisiunei Europene internaționale, întinderea puterilor sale pînă la

Galați, independența ei de puterea teritorială, și admiterea unui comisar român. » — In neconformitate cu intențiunile și cu textul rusesc cât pentru prelungirea duratei Comisiunei Europeene, pentru întinderea puterilor sale și pentru independența sa de puterea teritorială riverană; de asemenea, cu toate sforțările plenipoteciarilor franțezi, toată partea aceasta a art. 2, din textul austro-ungar nu este adoptată, și e trimisă la comitetul ce trebuia să se adune într'uo suspensiune de ședință. Finitul articolelui singur este adoptat : « admiterea unui comisar român. »

« Art. 3°. — Conformitatea reglementelor de navigațiune și de poliție fluvială pe tot cursul din gios de Porțile-de-Fer. » — Acest articol, cu totul conform principiilor din Actul final al Congresului de la Viena din 1815, nu e după intențiunile textului rusesc; așea dar e trimis și dânsul la comitetul ce urmează să se adune într'uo suspensiune de ședință.

« Art. 4°. — Substituțiunea Austro-Ungariei în locul Puterilor riverane în privința dispozițiunilor art. VI din Tractatul de la Londra de la 13 martie 1871 asupra lucrărilor de executat la Porțile-de-Fer și la cataracte » — Acest periculos articol este adoptat.

Suspensiunea ședinței avu loc după ce se terminară materiile puse la ordinea de zi. După trecere de uo giuimătate de oră, — acesta era termenul acordat acestei conferințe particulare, — ședința se redeschise, și D. d'Oubril dete citire textului rezervat asupra căruia urma să se pue în acord D. d'Oubril, D. Baron Haymerle și D. de Saint-Vallier. Ne aducem a-minte că articolile saū părțile de articole rezervate, erau privitoare la Comisiunea Europeană, la durata ei, la in-

tinderea lucrărilor sale, la independența ei de Puterile riverane, ș'apoi, și la unitatea reglementelor pentru tot cursul Dunării.

Această parte a textului austro-ungar fu modificată ast-fel, după dorința Rusiei :

Art. 2° — Cu un an înainte de expirarea termenului fixat pentru durata Comisiunii Europene, Puterile se vor învoi între ele asupra prelungirei și asupra modificărilor ce vor socoti necesarii. »

Art. 3° — Reglementele de navigațiune și de poliție fluvială de la Porțile-de-Fer până la Galați, vor fi elaborate de comisiunea Europeană asistată de delegații Statelor riverane și puse în conformitate cu acelea ce s'aū introdus sau se vor introduce pentru cursul din gios de Galați. »

« Congresul » adaogă protocolul, « dă aprobațiunea sa acestei redacțiuni (1). »

Din această laborioasă și dramatică discuțiune a Comisiunii de redacțiune, eșiră și articolele 52 – 57 ale Tractatului de la Berlin; nu credem de prisos a le raporta aici :

« Art. 52. — Spre a se mări garanțiile asigurate libertății navigațiunii Dunării, recunoscută ca de interes european, Înaltele Puteri Contractante decid că, toate cetățile și fortificațiunile ce se găsesc în cursul fluviului de la Porțile-de-Fer pină la gurile sale, se vor rade și nu se vor mai putea ridica altele noi. Nici un bastiment de resbel nu va putea pluti pe Dunăre din gios de Porțile-de-Fer, cu escepțiunea bastimentelor ușoare destinate pentru poliția fluvială și

(1) Congresul de la Berlin, Protocolul XII, p. 192, 193, 194 198.

pentru serviciul vamelor. Cele staționare ale Puterilor, de la gurile Dunării, vor putea cu toate acestea, a se urca pînă la Galatzî.

* Art. 53. — Comisiunea Europeană a Dunării, în sinul căreia România va fi represintată, e mănținută în funcțiunile sale și le va exercita de acum înainte pînă la Galatzî cu o complectă independență de autoritatea teritorială. Toate tractatele, învoirile, actele și deciziunile relative la drepturile sale, privilegii, prerogative și obligațiuni, sunt confirmate.

* Art. 54. — Cu un an mai înainte de expirarea termenului fixat pentru durata Comisiunei Europene, Puterile se vor înțelege asupra modificațiunilor ce vor crede necesarii de a i se aduce.

* Art. 55. — Reglementele de poliție fluvială, de navigațiune și de *supra-veghiere* de la Porțile-de-Fer pînă la Galatzî, se vor elabora de Comisiunea Europeană, asistată de delegații Statelor riverane, și puse în armonie cu acelea ce sunt sau vor fi edictate pentru cursul din gios de Galatzî.

* Art. 56. — Comisiunea Europeană a Dunării se va înțelege cu cine se cuvine, pentru asigurarea întreținerii farului pe insula Șerpilor.

* Art. 57. — Esecutarea lucrărilor destinate a face să dispară obstacolile ce Porțile-de-Fer și cataractele opun navigațiunei, este încredințată Austro-Ungariei. Statele riverane ale acestei părți a fluviului vor da toate înlesnirile ce li se vor putea cere în interesul lucrărilor.

* Dispozițiunile art. VI al Tractatului de la Londra din 13 martie 1871, relative la dreptul de a se percepe o taxă provizorie spre acoperirea cheltuelilor

acestor lucrări, sunt menținute în favorul Austro-Ungariei. »

Așa dar, din cele patru puncturi de căpetenie constitutive ale celei d'ânteiu propunerii austro-ungare, două au dispărut :

Cel d'ânteiu, declarațiunea expresă a neutralizațiunei Dunării pină la Porțile-de-Fer ;

Al doilea, permanența Comisiunei Europene ;

Cel d'al treilea, admisiunea României în Comisiunea Europeană a supra-viețuit, dar el s'a introdus în Tractat într'un mod incidental iar nu principal ;

Cel d'al patrulea, substituțiunea Austro-Ungariei în locul tuturor celor lalte Statuiri riverane pentru lucrările de făcut din sus de Galatză, a fost singur mănținut.

Totuși, e drept de a recunoaște că, cu toate aceste rezerve îngrijitoare, Tractatul de la Berlin a confirmat în privința Dunărei marele princip al liberei navigațiunii și că, acest principiu nu conține nimic din ceea ce ar fi putut mai târziu să autorizeze pretențiunea stabilirei de uo Comisiune *Mixtă*. Este chiar de observat că, Austro-Ungaria, în ședința de la 2 iulie (1878) propusese într'un mod foarte leal și foarte înțelept, fără nici uo rezervă din partei, de a extinde și de a 'ntări puterile Comisiunei Europene pe Dunăre. Era ea oare cu totul sinceră ? Noi nu ne permitem a ne înduoi despre aceasta, căci propunerea ei era de natură a displace Rusiei, după cum o vedurăm, și, în momentul când a făcut'o, ea nu era în pozițiune de a turbura acordul intim ce o unea cu această Înaltă Putere ; Austria nu avea, într'adevăr, toată

libertatea sa, preocupată după cum se afla, de cuge-
tările sale asupra Bosniei și Herzegovinei.

De aceea, este de mirare preschimbarea ce s'a ma-
nifestat în cabinetul Vienei, în privința Dunării, cu
mai puțin decât un an în urmă.

VI

La 1879, chiar de la cea d'ânteiă întrunire a de-
legaților Comisiunei la Galatză, Austro-Ungaria ceru
numirea unei comisiuni *Mixte*. Uo sub-comisiune se
formă, compusă de delegatul ei și de delegații Ger-
maniei și al Italiei, — în luna lui decembrie, — chiar
în sinul acestei Comisiuni Europene, și fu însărci-
nată să elaboreze regulamentul prescris de art. 55
al Tractatului de la Berlin.

În luna lui maiă din anul 1880, această sub-comi-
siune prezintă un proiect conceput ast-fel :

« 1° Va fi uo comisiune *Mixtă* care va avea ace-
leași puteri pe Dunăre, de la Porțile-de-Fer pină la
Galatză, ca și Comisiunea Europeană, de la Galatză
pină la mare.

« 2° Austria, deși nu e riverană, va face parte din
această comisiune.

« 3° Austria va avea președința ei.

« 4° În cađu de divergență, Austria va avea voce
preponderentă. »

Dar ante-proiectul austro-ungar se păru Germa-
niei, Franței, Rusiei, Turciei și Romăniei, în contra-
dicțiune cu Tractatul din 1878, și'l respinseră. În a-
ceeași ședință, 4 iunie 1880, comisarul rus făcu pro-

punerea de a se admite Statele riverane a lua parte la deliberațiunile Comisiunei Europene, și această propunere fu acceptată.

Această escelintă situațiune, dobândită fără multă osteneală, ținu puțin. Guvernul român arătata-oare, după cum îi s'a imputat, înderėtniciri de natură a produce asupra Cabinetelor un efect supărător, și a le face chiar de a crede « că el luase angagiamente secrete către Austro-Ungaria, și că nu'și susținea decât pentru formă pretențiunile sale? (1) ». Or și cum ar fi, golul se făcu împregiurul nostru. In acest timp Austro-Ungaria știu să profite îndestul de bine de situațiunea lucrurilor, încât, în luna lui ianuarie din 1881, ea făcea să se primească de către Comisiunea Europeană mai cu unanimitate, ante-proiectul său, care cu șease luni mai nainte, fusese respins.

Delegații Engliterei și ai Bulgariei se traseră singuri în partea Romăniei.

Udată dobândit acest strălucit rezultat, Austro-Ungaria ceru Europei, printr'uo circulară a sa de la 9 februarie 1881, cofirmațiunea deciziunei dată de Comisiunea de la Galatz.

Dar în Romănia opiniunea publică fu foarte viu mișcată de această stare de lucruri, și, prin foile zilnice, prin broșuri și înaintea Camerilor, cererea puterniceei noastre vecine fu combătută cu ardoare.

Organ demn al acestor îngrijitoare strigăte ale na-

(1) Interpelațiunea D-lui Al. Lahovari asupra chestiunei Dunărei, în Camera Deputaților, 26 mai 1881.

A se consulta lucrarea atit de interesantă a D-lui M. Cogălniceanu : « Chestiunea Dunărei », 1882. Tipografia academieii române, 26 strada academieii, Bucuresti

țiunei române, Regele Carol, la deschiderea Parlamentului, în ziua de 15 noembrie 1881, a ținut falnicul discurs ce raportăm aci :

« DOMNILOR SENATORI ,

« DOMNILOR DEPUTAȚI ,

.

 « Preocupațiunile țerii în chestiunea libertăței Dunărei, sunt ele legitime? Necesitatea de a trage cât mai mult cu puțință în porturile noastre, atit în sus cât și în gios de Galatză, bastimentele de comerciū streine și pavilioanele de oră ce naționalitate, este cu atit mai viū simțită, cu cât comerciul nostru întelnește adesea, la exportațiune prin fruntariile pe uscat, osebite pedici, și că, de la un timp încoa, sub cuvânt de epizootie, este amenințat chiar de a vedea aceste fruntarii cu desăvērșire închise, în ce privește mai cu seamă exportul vitelor.

« Interesele noastre cele mai vitale ne impun dar de a îngriji ca, cel puțin pe această mare arteră de comunicațiune, să nu avem a suferi condițiuni de natură a împedica desvoltarea noastră și a face ca libertatea navigațiunei să fie pentru noi un drept iluzoriū.

« Destinatele Romăniei aū fost în tot d'auna și rămân strins legate cu libertatea Dunărei. De aceea Romăniū și aū arētat în toate ocașiunile recunoștința lor, către aceia care aū contribuit să scoață acest mare fluviū de subt oră-ce preponderență exclusivă. Când Rusia, derâmēnd cetățile de pe malul stīng, a

deschis Dunărea comericiului european; când Tractatul de la Paris a venit să completeze opera începută, și să dea uo mai mare securitate libertății de navigațiune; când Tractatul de la Berlin, consacrand această situațiune, a consolidat'o prin noii garanții, statuând ca reglementele de navigațiune să fie elaborate de însuși Comisiunea Europeană al cărui asediū se află la Galatzī, Românii n'aū avut și nu puteau să aibă decât sentimente de recunoștință către marile Puteri; aceste sentimente ei le aū luat tot d'auna din adēnca convicțiune în care se aflu și acum, că libertatea Dunărei este uo condițiune esențială pentru desvoltarea politică și economică a țerei lor.

« Această convicțiune, în alte împrejurări, a făcut parte din puternicile motive care ne aū hotărit să respingem cu uo neclintită energie propunerea de a retroceda Basarabia. Ea își păstrează ađi toată forța ei, și ne impune datoria de a nu suscri niște combinațiuni al căror efect ar fi de a pune navigațiunea de la Porțile-de-Fer pînă la Galatzī, subț acțiunea preponderentă a unei singure Puteri. Noi nu voim să vătēmăm pe nimeni. Dar voim, suntem siliți să voim libertatea absolută a Dunărei, cel puțin pe apele noastre, și suntem gata, în presinte și viitor, a face toate sacrificiile necesarii pentru a asigura în toate privințele, absoluta înlesnire a navigațiunei.

« Noi acceptăm reglementele cele mai severe destinate la garantarea libertății tutor pavilioanelor; acceptăm supraveghierea cea mai riguroasă cât despre aplicarea acestor reglemente; dar iarēși înțelegem că, în apele române, ele să fie aplicate de către autoritățile române. În adevăr, chiar făcând abstracțiune pen-

tru'n moment, de prescripțiunile tractatelor ș'ale dreptului gintelor care sunt în favorul nostru, nu putem perde din vedere, că nimeni mai mult decât noi, nu este interesat a asigura libertatea și prosperitatea navigațiunei pe Dunăre. »

VII

Noi nu vom spune aici impresiunea Europei la aceste cuvinte patriotice ale Regelui Carol; încă și mai puțin vorbi-vom despre întăritarea produsă la Viena prin acest limbaj, care acolo se păru cam neuzitat. Tot ceea ce trebuie să păstrăm din acest epizod al istoriei noastre contimporane, este că, propunerea despre Comisiunea *Mixtă*, pusă înainte de cabinetul Vienei, trebui să dea loc alteea, aceea al cărui promotor fu D. C. Barrère.

Modificațiunea principală a proiectului Domuului Comisar francez, — afară de alte măsuri mai puțin importante, — consistă în adeogirea, pe lângă cei patru Comisari, austro-ungar, român, sârb și bulgar ai Comisiunei *Mixte* austro-ungare, de un nou delegat, luat din Comisiunea Europeană după ordinul alfabetic al Puterilor, și după rîndul fie-căreea. Avantajul Austriei, în această combinațiune, este învedereat; presa vieneză nici că s'a gândit a'l ascunde, și, spre a nu cita decât pe « *Presa liberă* » din luna lui ianuarie 1882, eată cum această foae explică rezultatele acestei dispozițiuni :

« De oare-ce, după ordinul alfabetic, cel d'ânteiu delegat al Comisiunei Europene care va lua parte la

discuțiunile și la deciziunile Comisiunei *Mixte*, va fi Comisarul Germaniei, al doilea, acela al Austriei și în fine al Franței, s'ar putea spera la Viena că, din cele d'ânteiu momente interesele Austro-Ungariei vor fi salvate în sinul Comisiunei *Mixte*. »

Alt-fel ținând, pe timpul ce locul de delegat din partea Comisiunei Europene va fi ocupat de Germania și de Austro-Ungaria, adică, câte șease luni de către fie-care din aceste două Puteri,— acesta fiind timpul ce fie-care membru al Comisiunei Europeene va trebui să petreacă în Comisiunea *Mixtă*,—se vor putea lua măsurile necesarii, în cursul primului period de două-spre-șece luni, pentru asigurarea dominațiunei escluzive a Austro-Ungariei, și pentru retezarea în mod irevocabil, a tutor chestiunilor celor mai importante.

Nu va fi de prisos a mai adeoga aci că, Austro-Ungaria, figurând la rëndul său în consiliul mixt că delegat al Comisiunei Europene, va avea două voturi mai mult peste acela ce'i asigură preponderința președinței.

Mai mult încă, proectul Barrère, acceptat mai de toți delegații Comisiunei Europene, va fi discutat, după cum se asigură, într'uo conferință a marilor Puteri. Acest proect are uo importanță și un interes de actualitate ast-fel, că credem util de a pune sub ochii lectorilor noștri chiar protocolul ședinței Comisiunei de la Galatz.

NAVIGAȚIUNEA DUNAREI

« In ședința de la 27 maiu 1882, citim în *Memo-rialul diplomatic* al Parisului, Comisiunea Europeană

a Dunării a discutat partea reglementelor de navigațiune ce era însărcinată să elaboreze, relativ la supraveghierea fluviului. Eată protocolul acestei ședințe :

« Erau prezenți : pentru Germania , D. Doctor Arendt ; pentru Austro-Ungaria , D. baron de Haan ; pentru Franța, D. Camille Barrère; pentru marea Britanie, D. P. Sanderson ; pentru Italia, D. N. Revest ; pentru România, D. Pencovicî ; pentru Rusia, D. A. Romanenko; pentru Turcia, Constantin Effendi și Caratheodory, compund Comisiunea Europeană a Dunărei, și asistați : pentru Serbia, de D. A. Nicolitch ; pentru Bulgaria, de D. B. Schischareff.

« Președintele dăce că ordina dîleî cere deliberațiunea asupra părței de sub litera C a reglementelor, relativă la esecutarea și supraveghierea, deliberațiune care a fost amânată pînă astă-dî, ca să se poată priimi de către toți delegații, instrucțiunile guvernelor lor, asupra propunerilor de care Comisiunea a fost sezisată de delegatul Franței.

« D. Romanenko nu crede necesariu de a rezuma starea chestiunei, ast-fel de pe cum rezultă din deliberațiunile anterioare, cu atît măî puțin, că autorul propunerilor, pe baza cărora va re'ncepe discuțiunea, și-a rezervat de a le motiva verbal în ședință.

EXPUNEREA DELEGATULUI FRANȚEI

« D. Barrère amintește că Comisiunea, când s'a ocupat în cele din urmă, cu reglementele prevădute la art. 55 din Tractatul de la Berlin, se afla în prezința unei lucrări săvirșite în trei din părțile ei, în ceea

ce privea la capitolul C; că toți delegații, afară de al României, care și rezerva opiniunea sa pînă ce Comisiunea se va fi rostit asupra chestiunii de principiu, primiseră creațiunea unei *Comisiuni mixte*, chieamată a esecuta și a supra-veghia reglementele, și în care Austro-Ungaria, Bulgaria, România și Serbia trebuiau să fie represintate; că afară de acestea s'a stipulat, *printr'uo măsură de curtenire*, ca președinta acestei Comisiuni să aparțină reprezentantului Austro-Ungariei; că se admisesse asemenea necesitatea co-existenței Comisiunii Mixte și a Comisiunii Europene, precum și diverse dispozițiuni privitoare la numirea și la atribuțiunile agenților noouei autorități fluviale.

« Dar aci, țice D. Barrère, se oprea înțelegerea : modul de votare în Comisiunea mixtă, situațiunea ei față cu Comisiunea Europeană ridicau numeroase controverse, din care au eșit trei propuneri principale, din care, cea d'ânteu, emanând dela delegatul Austro-Ungariei, atribuea, în caș de împărțire a voturilor, un vot de anulare președintelui Comisiunii mixte; a doua propunere, prezintată de delegatul marelui Britanii, admitea acest principiu al votului de anulare, dar creea un drept de apel la Comisiunea Europeană în contra oare-cărora deciziuni ale Comisiunii mixte; în fine, a treia propunere, formulată de delegatul Germaniei, admitea cele două principii ale votului de anulare și al apelului înainte Comisiunii Europeene, dar mărginind acest drept de apel, numai asupra chestiunilor de principiu. În această situațiune, înțelegerea neputend să se stabileze, s'a părut guvernului francez că se găsea drumul deschis și pentru ou a patra combinațiune, concepută ast-fel ca ea să îm-

pace toate interesele ce erau în joc. Aceasta este și soluțiunea care face obiectul propunerii supusă mai dinainte guvernelor interesate, și cu care delegatul Franței a sezisat pe colegii săi în ziua de 12 maiă curent.

« Mai 'nainte de a expune motivele propunerii pe care a priimit instrucțiunii de a o prezinta, delegatul Franței judecă necesariū de a'și exprima sentimentul său asupra caracterului deliberațiunei ce se va deschide; după modul său de a vedea, Comisiunea este agiunsă astă-qi la îndeplinirea mandatului ce'i a conferit Tractatul de la Berlin, în punctul în care uo concluziune poate și trebuie să fie obținută în scurt termen. Nu s'ar înțelege, qiice el, ca după uo discuțiune care a dēinuit în timp de duoī anī, toate chestiunile ce trebuie să se deslege, să nu fie cu desăvîrșire lēmurate. D. Barrère este deci de părere că Comisiunea este chieamată să trateze aceste chestiuni pentru cea din urmă dată.

« Motivele și coprinderea propunerilor delegatului Franței sunt în urmă comunicate de dēnsul precum urmează :

Aceste propunerī aū de bază faptele dobēndite, adică, instituțiunea unei *Comisiuni executive* qișă *Comisiune mixtă*, acceptată de mai unanimitatea delegaților ; dar ele eaū drept punct de plecare uo distribuțiune nouă a elementelor constitutive ale acestei comisiuni, adeogând pe lângă cei patru delegați care trebuie să o compue, după rezultatul deliberațiunilor anterioare, un al cincelea delegat, ales pentru un period de șease luni, dintre membrii Comisiunei Europene, urmându-se ordinul alfabetic al Puterilor.

* Această adeogire a unui al cincelea membru se pare giustificată de împregiurări; căci, afară de aceea că principiul corelațiunei ș'al coexistenței celor două comisiuni a fost, ca se ȳicem ast-fel, acceptat în unanimitate, trebuie să se admită că, daca Austria, de și nu este riverană, revedincă cu legitimitate, pe rațiunea importanței intereselor sale comerciale pe Dunărea de gios, dreptul de reprezentatiune în comisiunea mixtă, nu este măi puțin giust de a atribui un drept analog și celor-l'alte Puteri de uo potrivă interesate în navigațiunea fluviului.

* Adjunțațiunea unui membru care ar reprezinta, într'un mod permanent, interesele europene în comisiunea mixtă, oferează încă, din punctul de vedere practic, avantaje considerabile. S'a exprimat temerea ca, un partagiū egal al celor patru voturi, să nu pue pe comisiunea mixtă în stare de neputință, și tocmai în vederea acestui inconvenient s'a invocat necesitatea unui vot cu drept de anulare. Acest partagiū nu s'ar măi produce, pentru că, constituirea unei majorități ar fi tot-d'a-una posibilă. Nu e înduoeală nici că, prezința unui membru al Comisiunei Europene în comisiunea mixtă, nu ar contribui la stabilirea în execuțiunea reglementelor, a acelei armonii cu reglementele în vigoare din gios de Galatz, pe care art. 55 din Tractatul de la Berlin, a stipulat'o în mod explicit.

* Tocmai în vederea acestui rezultat, propunerea delegatului Franței conține încă și alte dispozițiuni, care ar stringe și măi mult legăturile dintre cele două comisiuni, asigurând în acelaș timp, aplicațiunea imparțială și ecuitabilă a reglementelor pregătite de Comisiunea Europeană. Ast-fel, de exemplu, Comisiunea

Europeană ar putea să ea cunoștință de toate deciziunile comisiunei mixte, care nu s'ar părea conforme cu principiul înscris în fruntea acestor reglemente, și care consacră libertatea navigațiunei. Pe de altă parte, instrucțiunile generale ce s'ar hotări de comisiunea mixtă în analogie cu acelea de care este vorba în art. 9 din Actul public de la 1865, nu s'ar putea aplica până ce Comisiunea Europeană nu le ar găsi mai întâi conforme cu principiile ce ar fi servit de bază reglementelor din susul fluviului. Aceste instrucțiuni având un caracter general și regulamentar, care face dintr'ênsele un Act de legislațiune, este drept ca Comisiunea Europeană să ea cunoștință de ele.

« Tot ast-fel ar fi și cu regulamentul interior al comisiunei mixte, care ar trebui să fie examinat și aprobat de Comisiunea Europeană.

« In ce privește spezele de administrațiune ale comisiunei mixte, speze ce se cuvine a se distribui în mod ecuitabil, ar fi fost poate de dorit ca Comisiunea Europeană să'și impue uo parte din ele, de oare ce, ea are uo parte din reprezentațiunea sa în comisiunea mixtă. Dar art. 14 din Actul public de la 1865, se opune de a se consacra la cheltueli administrative din sus de Galatzî, vre uo parte din drepturile de navigațiune percepute la gurile fluviului.

« S'a părut în fine guvernului franțez, că titrul de inspector-șef ce se dă principalelui funcționar al Comisiunei mixte, covârșăște importanța reală a funcțiunei. Se propune dar a'î se da simplul nume de inspector.

« Acest agent însă, nu ar avea atribuțiuni judiciare; aceste atribuțiuni ar fi rezervate subt-inspectorilor

(care se vor putea revoca ca și inspectorul, de către comisiunea mixtă), precum și căpitanilor de porturi.

« Delegatul Franței ȳice că, coordonând nuouele dispoziȳiuni ce se propun, cu cele de la partea C a reglementelor care s'ar manȳine ın a lor coprindere actuală, ast-fel precum au fost adoptate de mai unanimitatea delegaȳilor, ȳisa parte C ar lua forma sub care a fost comunicată cabinetelor de către guvernul franȳez, afară de un adaos la art. 9 și scoaterea a vreo-câteva cuvinte din art. 10 al extractului. D. Barre dă citire acestui document ce coprinde la un loc toate materiile ın desbatere, și, rugând pe colegii sei se bine-voească a se pronunȳa asupra propunerilor formulate de Domnia sa, socotește necesariu a le aminti, că opera ce sunt chiemaȳi a ındeplini, avend caracterul unei elaboreri, ea nu ar putea se prejudece nici ıntr'un chip, ınȳelegerea ce ar interveni ıntre Puteri asupra prelungirei sau modificarei puterilor Comisiunei Europene.

OPINIUNEA DELEGATULUI ROMÂN

Dupe această expunere, delegatul Romaniei ea cuventul ast-fel :

« Delegatul Romaniei nu poate se se lepede de punctul de vedere ın care s'a pus anca de la'nceput, spre a examina partea a doua a sarcinei ıncredinȳata Comisiunei prin art. 55 din Tractatul de la Berlin, adică, elaborarea unui reglement de supra-veghiere. El a susȳinut ın tot d'auna că, reguland supra-veghierea poliȳiei fluviale pe partea fluviului de care este vorba, comisiunea nu putea lua alte baze decat trac-

tatele existende, adică, dispozițiunile generale din Actul final al Congresului de la Viena, privitor la toate rîurile comune, și clauzele speciale Dunărei, coprinse în Tractatul de la Paris 1856, în Tractatul de la Londra 1871, și în Tractatul de la Berlin 1878. El conchide de aci că, spre a rămâne în conformitate cu aceste Tractate, reglementele trebuiesc să fie elaborate de Comisiunea Europeană, executate de Staturile riverane, și că, această executare trebuie să fie supra-vegheată de Europa.

« Nici uo stipulațiune a nici unui tractat, adaogă D. Colonel Pencovicî, nu prevede ca execuțiunea reglementelor să aparțină altora decât Statelor riverane; dreptul de execuțiune a fost, din contra, recunoscut de toate tractatele și pe toate fluviile comune, ca uo drept alipit de suveranitatea teritorială. Nu există dar, nici uo dispozițiune care să vie în favorul creațiunei unei comisiuni mixte, ast-fel după cum a fost propusă pînă acum, chiar daca atribuțiunile acestei comisiuni ar fi fost reduse numai la supra-veghiere; mai mult încă, nici uo dispozițiune a Tractatului de la Berlin nu autoriză pe Comisiune de a institui uo asemenea autoritate. Când propunerea a fost făcută Congresului la 1878, de a se trimite la Comisiunea Europeană chestiunile de un ordin secundar relative la Dunăre, D. baron de Haymerle se opuse dicând că, introducțiunea unor noii principii, saū modificațiunea principiilor admise, erau de resortul exclusif al Congresului. Comisiunea nu poate dar nici măcar să discute chestiunea de a se ști cui aparține supraveghierea; această chestiune a fost regulată prin tractatul de la care comisiunea își ține mandatul său;

sarcina delegaților este restrînsă în reglementarea supra-veghierei.

« Delegatul României are instrucțiuni de a urma această cale, singură prin care se pot apăra interesele țării sale, ca stat riveran, și care este conformă cu tractatele de la care guvernul său nu va putea să se abată. Investit cu asemenea instrucțiuni, D. Colonel Pencovici e dator să vadă, în propunerile ce se pre-sintară, aceleași inconveniente ca și cele din proiectul ce a servit de bază studiului preparatoriu, și să facă asupra acestor propuneri aceleași obiecțiuni. Aceste propuneri tind a institui o comisiune mixtă avînd caracterul unei autorități administrative și judiciare, însărcinată nu numai cu supraveghierea reglementelor, dar încă și cu misiunea de a exercita poliția efectivă a navigațiunei, între Porțile-de-Fer și Galatzî. Pe de altă parte, noele propuneri crează uneia din Puterile riverane o situațiune privilegiată, asigurîndu'i, nu numai președința perpetuă, dar încă, și o preponderență reală în sinul comisiunei mixte.

« Intr'adevăr, ȳice delegatul României, Austro-Un-garia va fi chemată a ține loc în această comisiune cu un înduoit titru : ȳnteu, prin organul unui reprezentant, delegat timporariu al Comisiunei Europene, adică, cu acelaș titru ca și celelalte Puteri, și al dooelea, cu titru permanent, în virtutea unui drept al său propriu. Ast-fel favorizată, această putere s'ar bucura de o preponderință de fapt și de drept în sinul comisiunei mixte; eculibrul părților reprezentate în această comisiune s'ar sdruncina și s'ar creea o regretabilă inegalitate între elementele sale constitutive, pe cînd comisiunea, ea însăși, prin efectul puterilor

exceptionale cu care ar fi investită, ar ridica autorităţii teritoriale uo parte din atributele sale esenţiale, atribute nedeslipite de suveranitate. Art. 55 din Tratatul de la Berlin nu coprinde uo atare derogatiune de la dreptul Gintelor, nici a conferit Comisiunei Europene dreptul de a o consacra.

« Pe aceste motive, delegatul Romăniei are onoare a propune să se substitue la art. 1 de la partea C, dispoziţiunea următoare :

« Execuţiunea reglementului de faţă este pusă sub
 « preveghierea Comisiunei Europene a Dunării, care
 « o va exercita printr'un inspector general numit de
 « d nsa. Comisiunea Europeană va judeca în apel
 « toate litigele de care va fi sezisată asupra contra-
 « venţiunilor la reglamentul de faţă. »

V O T U R I L E

« Aplic nd alineatul al 2-lea din reglementul interior (anexul de la protocolul No. 337), Preşedintele invită pe delegaţi a se pronunţa asupra propunerilor ce li s'au prezentat, urm nd ordinul alfabetic al Pu-terilor.

« Delegatul Germaniei  ise că a priimit instrucţiunea de la guvernul său de a se uni cu propunerile delegatului Franţei.

« Delegatul Austro-Ungariei  ise că asemenea are instrucţiuni de a priimi aceste propuner .

« Delegatul Marei-Britanii  ise că are instrucţiuni de a priimi simplu şi în mod formal aceste propuner .

« Delegatul Italiei se uneşte cu propunerea delegatului Franţei, ast-fel cum a fost prezentată, sub con-

dițiunea însă, că acordul ce va interveni între Puteri, prevădută la art. 55 al Tractatului de la Paris, să stabileze prelungirea puterilor Comisiunii Europene a Duuărei, și întinderea acestor puteri pînă la Brăila.

« Delegatul Turciei ȳise că are ordin de a se pronunța pentru adopțiunea propunerilor prezentate de Delegatul Franței, sub aceeași condițiune a prelungirei puterilor Comisiunii Europene. Constantin E-fendi declară însă, referënduse la protocolul ședinței de la 3 decembrie 1880 (No. 372), că, uninduse cu noua redacțiune propusă de Cabinetul franțez în partea C a reglementelor din susul Dunărei, guvernul otoman, în virtutea drepturilor sale de suzerană, își face toate rezervele cât pentru procedura ce se va urma asupra numirei unui delegat din partea principatului vasal al Bulgariei, în sînul comisiunii mixte.

« Delegatul Serbiei ȳice că a priimit instrucțiune de a adopta și a sprijini propunerile delegatului Franței.

« Delegatul Bulgariei ȳice că guvernul sēu se unește cu propunerile delegatului Franței, sub rezerva alineatului al 2-lea de la art. 1 și al nuoului art. 8.

« Delegatul Rusiei ȳice că nu ridică nici uo obiecțiune în contra propunerilor delegatului Franței, dar că aceste propuneri i se par de natură a nu se putea adopta decăt în mod condițional; într'adevăr, ȳice D. Romanenco, ele aũ de bază coexistența a celor duoē comisiuni : a se accepta în mod definitiv nooele dispozițiuni propuse, ar fi, din partea sa, a prejudeca soluțiunea chestiunei de durată a Comisiunei Europeene, soluțiune ce Puterile și aũ rezervat prin art. 54 al Tractatului de la Berlin.

« Delegatul Rusiei adaogă că, cu toate acestea, rezerva ce formulează acum, este reproducțiunea a celeia ce formulase încă de mai 'nainte în 1880. (Protocolul V. p. 10). »

« Aŭ subscris :

ARENDT.

E. DE HAAN.

EMILLE BARRÈRE.

PERCIJ SANDERSON.

N. REVEST.

PENCOVICI.

A. ROMANENCO.

CONST. ET. CARATHEODORY.

A. A. NICOLITCH.

B. SCHISGHMAREFE.

Delegatul României, colonelul Pencovici, de și 'și a pus semnătura din giosul acestui protocol, a refuzat ênsê de a o pune asupra regulamentului Comisiunei Mixte ce vom reproduce mai la vale și pe care 'l combătuse cu toată energia. Prin aceasta Domnia sa a apărat cauza română, am putea țice, cauza europeană, care este strâns legată cu a noastră, cu uo foarte mare dibăcie; și vorbind precum a făcut'o, D-sa n'a fost de cât echoul opiniunei publice din România, unde nu se perde din mintea nimenui că, în combinațiunea celor patru Staturî riverane, Austro-Ungaria va avea în tot-d'a-una, afară de votul sêu, pe acela al Serbiei, când din nenorocire, interesele particulare și pozițiunea acesteî micî, dar brave națiuni pe Dunărea de sus o vor sili a nu merge pe aceeași cale cu noi; că în fine, delegatul austro-ungar din comisiunea mixtă va face

în tot-d'a-una să prevaleze opiniunea sa, în caz de împărțire a voturilor, grație votului său preponderent ca președinte. Se așteaptă epoca apropiată, — 24 aprilie 1883, — când puterile Comisiunei Epropene vor expira, și fie-care se întreabă, dacă nu se vor prelungi, ce are să devie regimul Dunărei sub influența acestui precedent, a acestei domniate escluzive a comisiunei mixte guvernată prin unica autoritate a Austro-Ungariei!

Cavalerul de Thier, într'uo lucrare interesantă asupra liberei navigațiunii a râurilor, se întreabă fără a putea să-și explice:

« Pentru ce Austria ar avea dreptul de a decide în ultimă instanță, chestiuni care interesez nu numai pe riverani, dar pe Europa întreagă admisă la libera navigațiune, când este vorba de un fluviu care nu-și aparține în virtutea unui drept natural, pentru că nu este închis în limitele teritoriului ei și nu este de cât vecin cu dânsa. » Din punctul de vedere al autorului, uo asemenea prerogativă urmând să asigure, într'un mare număr de chestiuni, preponderința Austriei pe Dunărea de gios, ar constitui un pericol pentru comerțul european⁽¹⁾; el adaogă: « Permițându-se Au-

(1) Nu trebuie să se uite că Marea-Britanie are interese foarte serioase pe Dunăre, și că 'i importă ca libera navigațiune pe acest fluviu să se păstreze, și ca drepturile și privilegiile de care se bucură comerțul englez, să urmeze a fi protegiate.

Această importanță a comerțiului englez pe Dunărea de gios, se traduce prin cifre îndestul de elocvente. Ast-fel, în „*Nuova Rivista*“ de la 15 decembrie 1881, găsim însemnările următoare:

„Tonagiul vaselor ce au trecut pe Dunăre de la Galatză spre „gnrile ei în cursul anului 1880.

striei a dobândi într'un mod indirect o pozițiune privilegheată pe Dunărea de gios, prin aceasta îi s'ar accorda și o influență preponderentă asupra Dunărei maritime, anihilându-se opera egalitară a cărei bază s'a așezat prin tractate internaționale, care puneau Dunărea sub regimul dreptului gintelor, și asigurau serviciul ei Europei întregi. Mai mult încă, această prepotență pe tărâmul maritim și comercial ar servi de scară saș de pîrghie pentru o influență politică care n'a putut sê între în vederile Europei, de a o tolera în favoarea Austriei, după ce o smulsese Rusiei. Intr'aceasta stă un induoit pericol foarte lesne de 'nțeles, și care trebuie înlăturat pentru tot-d'a-una (1).

Este foarte sigur că'n România, cu toate puncturile negre care aș strébătut orizontul nostru politic, nu credem ca Europa sê poată, nici sê voească a se desinteresa de chestiunea Dunărei; vom păstra deplină speranță că ea nu va renunța la politica sa în

„ Vase austro-ungare	48,151 tone.
„ Id. engleze.	332,258 „
„ Id. din toate cele-l'alte Statuți împreună,	276,654 „

Pentru anul 1881.

D. Palmer președintele meetingului Consiliului Camerei de Comerț din Newcastle și Gateshaede, vorbind despre interesele Engliterei în libera navigațiune pe Dunăre, ne face cunoscut că: „ Din 1711 bastimente ce aș trecut pe la Sulina, măsărând „ aproape 793,000 tone, — 593 din aceste bastimente, ceva mai „ puțin de cât a treea parte, aparțineau Marei-Britanii și înfă- „ țisău în cifre runde, 500,000 tone, saș, cu covîrsire mai mult „ de cât giუმătatea tonagiului total. “

(1) *Chestiunea liberei navigațiunii a rîurilor; Danubiul, de Cavalerul Leon de Thier, pag. 59.*

orient, că ea va măntîine pe Dunăre numai represin-tațiunea integrală a Europei, și că va păstra pe țer-murile marelui nostru fluviu, afară de tutela Germa-niei, pe aceea a Franței, a Engliterei și a Italiei care singure nu aū interese a-parte.

Ne rămâne, în ajunul de a merge să ne luăm locul în viitoarea conferință de la Londra, spre a îndrep-tăți în fața represintanților marilor Puteri interesele noastre cele măi vitale, drepturile noastre cele măi sacre, ne rămâne a ne aduce a-minte că, România a devenit un stat numai din đioa când a luat în pose-siunea ei, pe malul stîng al Dunărei, cele trei forte-rețe custode ale marelui nostru fluviu; trebuie neapă-rat să ne pētrundem de acest adevēr : că Danubiul va fi tot d'auna elementul cel măi puternic al viitoru-lui nostru.

În urma protocolului ce raportarēm măi sus, se făcu adopțiunea unui regulament de navigațiune, de poliție fluvială și de supraveghiere, pentru percursul Dunărei între Porțile-de-Fer și Galatz, elaborat de Comisiunea Europeană cu asistența delegaților Sta-telor riverane, regulament al cărui titru III, *Execuțiune și Supraveghiere*, coprinde în 12 articole, din 97 pînă la 108, organizațiunea comisiunei đisă *mixtă*; credem că numai aceste articole trebuie să reproducem aici, puindule alături cu contra-propunerea unei *Comi-siuni de supraveghiere*, făcută de România, și care a fost publicată pentru prima-oară, ne pare, de "*Seco-lul al XIX-lea*", din Paris, în No. sēu de la 19 ia-nuarie.

PROPUNEREA FRANȚEZĂ

Art. 97.

Executarea regulamentului de față e pusă *subt* autoritatea unei comisiuni *șisă mixtă a Dunărei, în care Austro-Ungaria, Bulgaria, România și Serbia vor fi represintate fie care printr'un delegat.*

Președința acestei comisiuni va aparține delegatului Austro-Ungariei

Un membru al Comisiunei Europeene a Dunărei, desemnat pentru o perioadă de șase luni, prin ordinea alfabetică a Țărilor, va lua parte la lucră-

PROPUNEREA ROMÂNĂ

Art. 97.

Executarea regulamentului de față e pusă *subt* supraveghierea unei autorități fluviale *șisă comisiune de supraveghiere, în care comisiunea europeană a Dunării va fi represintată prin doi delegați și Statele riverane, adică Bulgaria, România și Serbia, fie care prin câte un delegat* (1).

Cei doi membri ai Comisiunei Europene, care vor trebui să ea parte la lucrările comisiunei de supraveghiere, vor fi desemnați prin ordinea alfabetică

(1) România posedă 906 kilometre de întindere teritorială pe lungul malurilor Dunărei, Bulgaria 403 kilometre, Serbia 50. Austro-Ungaria nu este riverană pe Dunărea de gios, și cu toată disproporțiunea ce există în interesele ce au pe fluviu aceste diferite națiuni, proiectul Barrère propune egalitatea voturilor între aceste națiuni. România, cu toate acestea, posedă singură o întindere teritorială de Țermuri, înduoită de aceea a Bulgariei și a Serbiei luate împreună.

rile comisiei *mixte* și se va bucura, în timpul acestei participări, de toate drepturile ce aparțin membrilor *permanenți*.

Când ordinea alfabetică va indica pe *delegatul* uneia din Puterile reprezentate în cele două Comisii, puterea astfel desemnată va fi reprezentată în Comisia mixtă prin doi delegați, dintre care fie-care va dispune de un vot.

Pentru ca *membrul* Comisiei Europene, desemnat prin ordinea alfabetică, să fie în poziție d'a lua parte la deliberările Comisiei *mixte*, aceasta îi va comunica programa lucrurilor sale cu o lună înainte de deschiderea fie-cărei sesiuni.

Comisia Europeană, când va crede folositor, va

a Puterilor, pentru o perioadă de șase luni și se vor bucura de aceleași drepturi ca și ceilalți membri « ai acestei Comisii »

Când ordinea alfabetică va indica rîndul *României*, se va trece la Statul care vine imediat după dînsa, pentru ca ea să nu dispună de două voturi, în sînul Comisiei de supraveghiere.

« Președinția, în fie-care sesiune, va aparține unuia din delegații Comisiei Europene, ales cu majoritate de voturi. »

Pentru ca membrii Comisiei Europene desemnați prin ordinea alfabetică, să fie în poziție d'a lua parte la deliberările Comisiei de *supraveghiere* și d'a primi instrucțiunile necesare ale Comisiei Europene, cea d'întîi va comunica celei din urmă programa lucrurilor sale, cu o lună înainte de deschiderea fie cărei sesiuni.

Comisia Europeană, când va crede folositor, va

putea cere Comisiunii mixte, prin mijlocirea delegatului său, informațiunile de care va avea trebuință în privința acelor deciziuni ale Comisiunei mixte, care ar fi în legătură cu libertatea navigațiunei.

Art. 98

Puterile Comisiunei mixte vor avea uo durată egală cu ale Comisiunei Europene a Dunării, și această Comisiune mixtă va fi supusă, dacă trebuință va fi, la modificările ce ar putea deveni necesare d'a se introduce întru întocmirea și în puterile sale, subt rezerva coexistenței ambelor Comisiuni.

Art. 99

putea cere Comisiunei de supraveghiere prin mijlocirea delegaților săi, informațiunile de care va avea trebuință în privința acelor deciziuni ale Comisiunei de supraveghiere, care ar fi în legătură cu libertatea navigațiunei.

Art. 98

Puterile Comisiunei de supraveghiere vor avea uo durată egală cu ale Comisiunei Europene a Dunărei.

Art. 99

Comisiunea de supraveghiere are misiunea d'a veghia la stricta observare a regulamentelor și d'a propune măsurile trebuincioase pentru îmbunătățirea navi-

gării râului și dezvoltarea navigării.

În acest scop, ea numește pe inspectore, îi dă instrucțiuni și primește rapoartele sale; culege elementele de natură d'ă o lumina asupra modului cum sunt executate reglementele; ea redactează dările de seamă periodice asupra mișcării și stării navigațiunii; ea dă instrucțiuni prin mijlocirea delegatului statului riveran respectiv, tutor agenților poliției fluviale, întru cât acțiunea lor se exercită asupra căiei fluviale; în sfârșit, ea judecă în apel toate litigiile ce i se vor fi supus de partea interesată, conform regulamentului de față.

Comisiunea *mixtă* va ține în fie ce an două sesiuni ordinare, care vor fi fixate ast-fel în cât să se evite întrunirea simultană a Comisiunii mixte și a Comisiunii Europene.

Deciziunile se vor lua

Comisiunea de *supraveghiere* va ține în fie care an două sesiuni ordinare, care vor fi fixate ast-fel în cât să se evite întrunirea simultană a celor „ două Comisiuni. „

Deciziunile ce se vor lua

cu majoritatea voturilor⁽¹⁾. cu majoritatea voturilor ; fără totuși « ca Comisiunea de supraveghiere să poată impune , prin deciziunile sale, unui Stat riveran vre uo obligațiune saū sarcină nouă la care el nu va fi consimțit de maī nainte. »

Ea va hotări însesși regulamentul interior pentru ordinea lucrărilor sale, precum și instrucțiunile speciale către agenții săi, în vederea aplicării regulamentului de față , afară de punctele asupra soluțiunei căroră prezintele regulament a statuat el însuși.

Ea va hotări însesși regulamentul interior pentru ordinea lucrărilor sale , precum și instrucțiunile speciale către agenții săi *privitoare la exercitarea supraveghierei*, afară de punctele asupra căroră va fi statuat însuși regulamentul de față.

Comisiunea va procede, în cea d'ânteiū sesiune, la numirea agenților desemnați de art. 5 subt numerele 1, 2 și 4.

Comisiunea va procede în cea d'ânteiū sesiune, la numirea agenților desemnați la art. 5 , subt numerele 1 și 4.

« Cu toate acestea » regulamentul interior și

(1) Acest paragraf este în contradicțiune flagrantă cu Tractatul de la Berlin. La art. 55 al acestui Tractat se dice că , « Reglementele ce se vor elabora de Comisiunea Europeană, pentru partea Dunărei coprinsă între Galați și Porțile-de-Fer, *trebuesc puse în armonie* cu acelea ce sunt saū care vor fi edictate pentru Dunăre din gios de Galatzī. Dar regulamentul interior al Comisiunei Europeene coprinde că, deciziunile *trebuesc luate cu unanimitatea voturilor*, ear nič cum cu *majoritate*.

gulamentul interior și instrucțiunile de un caracter general și regulamentar, cum sunt cele de care vorbește art. 9 din actul public de la 2 noembrie 1865 relativ la navigarea Dunărei, vor fi comunicate mai întâi Comisiunii Europene și nu vor fi aplicate decât după ce această Comisiune le va fi găsit conforme cu principiile ce au servit de bază prezintelui regulament.

Art. 100

Cheltuielile de administrare vor fi în sarcina Statelor represintate în Comisiunea mixtă. Ele vor contribui în proporțiunea următoare : Austro-Ungaria pentru patru decimi, România patru decimi, și Bulgaria și Serbia fie-care pentru uo decime.

La a doua întrunire ordinară a Comisiunii *mixte* se va fixa bugetul ieî pentru anul viitor.

Contribuțiile Statelor vor

Art. 100

Cheltuielile de administrare vor fi în sarcina exclusivă a Statelor riverane. Ele vor fi purtate în proporțiunea următoare :

4 șeptimi pentru România ;

2 șeptimi pentru Bulgaria ;

1 șeptime pentru Serbia.

La a doua întrunire ordinară, Comisiunea de *susepravighiere* și va fixa bugetul pentru anul viitor.

Contribuțiile Statelor *ri-*

fi făcute înainte pentru fie-
care trimestru. Amendele
percepute pentru contra-
vențiunii la regulamentul de
față se vor vërsa în casa
Comisiunii *mixte*, pentru a
fi afectate la trebuințele ser-
viciului.

verane se vor face de mai
înainte pentru fie-care se-
mestru. Amendele perce-
pute pentru contravențiunii
la regulamentul de față vor
fi vërsate în casa Comisiunii
de *supraveghiere*, pentru a
fi afectate la trebuințele ser-
viciului și vor " *micșora* cu
atât partea contributivă a
Statelor riverane în cheltu-
ielile de administrare. "

Art. 101

Agenții aci arëtați vor
funcționa, fie-care în resor-
tul ce-î va fi desemnat, supt
ordinele comisiunei mixte,
adică :

1. Un inspectore,
2. Supt-inspectorî,
3. Căpitanî de port, în-
tru cât acțiunea lor se va
esercita pe calea fluvială.

4. Un secretar și agenți
subalternî.

Art. 102

Agenții desemnați în art.
precedinte vor fi aleși din-
tre persoanele competenți;

Art. 101

Agenții aci arëtați vor
funcționa, fie-care în resor-
tul ce-î va fi desemnat, a-
dică :

1. Un inspectore,
2. Subt-inspectorî,
3. Căpitanî de porturi,
4. Un secretar și agenți
subalternî.

Art. 102

Agenți desemnați în art.
precedinte vor fi aleși din-
tre persoanele competenți;

ei vor fi numiți și retribuiți cum urmează :

Inspectorele va fi numit și retribuit de Comisiunea *mixtă*, precum și secretarul și agenții subalterni.

« Subt-inspectorii vor fi asemenea numiți și retribuiți de comisiunea mixtă ; ei vor fi aleși de dînsa din trei candidați ce-î se vor prezenta de fie-care din Statele riverane, pentru secțiunile fluviale respective. »

Căpitani de port vor fi numiți și retribuiți de Statele riverane respective, cari vor comunica Comisiunii mixte numirea acestor agenți sau înlocuirea lor.

Art. 103

Inspectorele e chemat a veghia *pe cale administrativă* la stricta observare a dispozițiilor regulamentului de față și d'a aduce uniformitate (mettre de l'ensemble) în aplicarea lui.

« In această privință, el

ei vor fi numiți și retribuiți cum urmează :

Inspectorele va fi numit și retribuit de Comisiunea de *supravăghiere*, precum și secretarul și agenții subalterni și ei vor funcționa *direct sub ordinele sale*.

Subt-inspectorii și căpitani de port vor fi numiți și retribuiți de Statele riverane *respective*, cari vor comunica comisiunii de supraveghiere, numirea acestor agenți sau înlocuirea lor.

Art. 103

Inspectorele e chemat a veghia la stricta observare a regulamentului de față și a aduce uniformitate (mettre de l'ensemble) în aplicarea lui.

e considerat ca direct superior sub-inspectorilor și căpitanilor de port »

Art. 104

Dunărea, între porțile de fer și Galași, va fi împărțită în patru secțiuni de « in-specțiune » :

Cea d'ântei se va întinde de la porțile de fer pînă la gura Timocului (aproape 5 kilometri.)

A doua de la gura Timocului pînă la Nicopoli inclusiv (aproape două sute patru-zeci kilometri).

A treia, de la Nicopoli pînă la Silistra inclusiv (213 kilometri).

Ș'a patra, de la Silistra pînă la Galași exclusiv (224 kilometri).

Art. 104

Dunărea, pe țărmul stîng, va fi împărțită în patru secțiuni:

Cea d'ânteu se va întinde de la Porțile de fer pînă la Bechet inclusiv.

A doua de la Bechet pînă la Zimnicea inclusiv.

A treia, de la Zimnicea la Călărași și Silistra.

A patra coprinzînd amînduoi țărmii, de la Călărași-Silistra pînă la Galași inclusiv.

« Pe țărmul drept, va fi împărțită în trei secțiuni:

« Cea d'ânteu se va întinde de la Porțile de fer pînă la gura Timocului.

« A doua, de la Timoc pînă la Nicopoli inclusiv.

Secțiunile vor fi supravegiate:

Cea d'ântâi, d'un subdirectore numit după propunerea Serbiei, a treia de un sub-inspectore numit după propunerea Bulgariei.

A doua și a patra, fiecare de câte un sub-inspectore numit după propunerea României.

Reședința fie-căruia din acești agenți va fi ulterior fixată de Comisiunea mixtă.

Art. 105

Statele riverane vor da Comisiunii mixte și agenților săi concursul de care ar

* A treea de la Nicopoli la Siliștra.

* Fie-care secțiune se va întinde pînă la talweg.

Poliția fluvială în fie-care secțiune se va face de sub-inspectori și de căpitanii de porturi numiți de Statele respective. Pentru a patra secțiune, va fi un singur sub-inspectore pe amândouă țărmii, numit de România. Acești agenți vor avea a se conforma, întru îndeplinirea misiunii lor, dispozițiilor din presințele regulament și instrucțiunilor ce le va da Comisiunea prin mișlocirea delegatului Statului de care depind.

Reședința fie-cărui din acești agenți va fi ulterior fixată de Statele respective, în înțelegere cu Comisiunea de supraveghiere.

Statele riverane vor da Comisiunei de supraveghiere concursul, de care ea va

putea avea trebuință întru a avea trebuință întru înde-
 îndeplinirea misiunii sale. îndeplinirea misiunii sale.

Art. 106

Porturile saŭ schelele si-
 tuate pe cursul fie-cărei
 secțiunii fluviale și pentru
 care Statele riverane vor
 institui căpitanii de port,
 conform dispozițiunilor re-
 gulamentului de față, nu
 vor fi coprinse în resortul
 subt-inspectorului secțiu-
 nei.

Porturile saŭ schelele si-
 tuate pe cursul fie-cărei
 secțiunii fluviale și pentru
 care Statele riverane vor
 institui căpitanii de port,
 conform cu dispozițiunile
 regulamentului de față, nu
 vor fi coprinse în resortul
 subt-inspectorului secțiu-
 nei.

« Cu toate acestea, căpi-
 tanul de port cel mai apro-
 piat, va putea înlocui, la caz
 de trebuință, pe subt-ins-
 pectore, dacă amândouă a-
 parțin la aceeași secțiune
 fluvială.

Porturile saŭ schelele vor
 fi puse sub *supraveghierea*
 căpitanilor de port, cari vor
 depinde direct de inspec-
 tore și vor fi datorii a urma
 instrucțiunilor sale pentru
 tot ce va privi acțiunea lor
 pe calea fluvială.

Porturile saŭ schelele vor
 fi puse sub *jurisdicțiunea*
 căpitanilor de porturi, cari
 vor depinde direct, ca și
 subt-inspectorii, de *Statul*
care 'i va fi numit. Ei vor
 urma cu toate acestea ins-
 trucțiunile inspectorului, în
 tot ce va privi acțiunea lor
 pe calea fluvială.

Prin numirea de port, în

Prin numire de port, în

viale vor fi esercitate de supt-inspectorii și de căpitani de port, fie-care în domeniul său de supraveghiare.

și apelurile vor fi duse înaintea „comisiunii micste,, care va judeca în cel din urmă resort.

viale vor fi esercitate de supt-inspectorii și de căpitani de porturi, fie-care în domeniul „resortului său.»

„Acești agenți vor judeca, în prima instanță, contravențiunile la regulamentul de față, și vor aplica amendele prevădute de ȃisul regulament. Sentințele lor se vor da în numele suveranului țerei ce-î va fi numit.»

Apelurile în contra acestor sentințe vor fi duse, după alegerea părții interesate, fie naintea comisiunii de supraveghiare, fie naintea curții de apel în resortul căreia e coprinsă secțiunea al căreia supt-inspectore a judecat în prima instanță. Pe ȃermul stâng, cea d'ânteiu secțiune e coprinsă în juricțiunea curții de la Craiova, a dua ș'a treia în juricțiunea curții din Bucuresci, ș'a patra în juricțiunea curții din Focșani său a tribunalului de la Galatz.

Art. 108.

Art. 108.

Comisiunea *micstă* va Comisiunea de *suprave-*
avea reședința la Giurgiu. *ghiere* va avea reședința la
Giurgiu.

(*Urmez semnăturile comisarilor, afară de a Repre-*
sentantelui României).

Elaborat la Galatzî, 2 iunie 1882.

Ca să rezumăm, în Comisiunea Mixtă, ținută mai sus
Propunerea franceză, Austro-Ungaria își însușește tot
guvernământul Dunărei de gios și ea exercită acest
guvernământ cu asistența delegaților Statelor rive-
rane și a unui delegat al Comisiunii Europene.

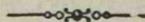
În Comisiunea de *Supra-veghiere*, ținută mai sus
Propunerea română, Austro-Ungaria e cu totul exclusă
din guvernământul Dunărei de gios unde nu este ri-
verană, și guvernământul este rezervat delegaților
singurelor State riverane, cu asistența a două delegați
ai Comisiunii Europene (1).

România nu înțelege a trage foloase particulare din-
tr'această combinațiune precum o probează cu prisos
la § 3 de la art. 97 prin care 'și împinge abnegațiunea
mai departe de cât se cuvine; dar ea 'și face uo da-
torie de a reduce puterile Comisiunii de *Supra-veghiere*,
la minimum din ce ar fi necesariu, cu înduocitul

(1) Trebuie a se observa cu toate acestea, că, mântinându-se or-
dinul alfabetic pentru nominațiunea celor două delagați ai Comi-
siunii Europene, în comisiunea de supraveghiere, proiectul cabi-
netului român nu înlătură presința simultaneă a Austro-Ungariei
și a Germaniei din comisiunea de supraveghiere în cursul celei
d'ânteiu sesiuni.

scop de a călca cât mai puțin posibil peste drepturile proprii ale suveranității teritoriale a fie-cărui Stat riveran.

Acum privește pe Europa de a se pronunța între această moderațiune a României și întreprinderea Austro-Ungariei. Este prea cu puțință ca România să-și însoțească apărarea sa cu multe demonstrațiuni; dar să-și amintească ori-și-cine că, un Stat intrat abia de erî în independința lui, este pornit într'un mod natural și legitim, a 'și exagera cele mai mici simptome de jicnire a acestei independințe, pentru care el a suferit și a luptat atîta, în curs de mai multe secole, și care 'l'a costat atît de scump! Europa va înțelege, o sperăm aceasta, chiar pentru respectul de sine, că n'are de loc a se mai ghîndi între apărarea legitimă a României, și politica acestei înalte și profunde Case a Austriei, care în adevăr, n'are nici un interes, în cele din urmă, de a neliniști ast-fel și de a împinge la culme paciența acestor State mici din regiunea dunăreană și balcanică.

PARTEA A IV

A P E N D I C E

DOCUMENT No. 1.

DECLARAȚIUNILE
DELEGATILOR ROMANI

INAINTEA
CONGRESULUI DE LA BERLIN.

CONGRESUL DE LA BERLIN

(PROTOCOLUL ȘEDINȚEI A X-a, 1 IULIE 1878)

PAGINEA 38.

Ordina ȃilei chiamă mai ănteu în audiență pe represintanții Romăniei. Președintele conformându-se cu deciziunea luată de Congres în cea din urmă ședință, a invitat pe Dd. Brătianu și Cogălniceanu, miniștri ai Principelui Carol al Romăniei, a face în ședința din acea ȃi, comunicațiunile cu care erau însărcinați.

Delegații români, DD. Brătianu și Cogălniceanu, sînt introduși și Președintele ei roagă să ia cuvântul ca să explice opiniunile și aprecierile guvernului lor asupra puncturilor din Tractatul de la St. Stefano carei privesc :

D. Cogălniceanu mulțumește Congresului că a binevoit să admită pe represintanții români, și dă citire Memorandului următor :

DOMNILOR PLENIPOTENCIARI,

«Mai ănteu ținem din inimă a mulțumi Congresului că bine-voesce să asculte pe delegații români în

momentul de a delibera asupra României. Acesta este un titlu nouă adeogat de Europa la acelea cari îi au câștigat de timp îndelungat recunoștința națiunei române, și acest gagiū de unanimă bună-voință, ni se pare de un bun augur pentru succesul cauzei ce suntem chemați a apăra înaintea Domniei-Voastre.

*Nu vom stēruī asupra evenimentelor în care am fost trași prin necesități de forță maioră. Vom trece asemenea sub tăcere atât acțiunea militară la care am participat, cât și acțiunea diplomatică la care nu ne-a fost dat a lua parte. Am avut ocaziune de a constata că, periodul negocierilor ne-a fost mai puțin favorabil de cât norocul armelor.

*Ne vom mărgini întru a espune drepturile și dorințele țerei noastre, pe baza rezumatului prezintat în memoriul ce am avut onoarea a supune de curēnd Congresului.

I

*Noi credem că, de pe toată dreptatea, nici uo parte din teritoriul actual, nu trebuie sē fie deslipită de România.

*Restituirea de către Tractatul din 1856 a unei părți a Basarabiei către principatul Moldovei, a fost un act de ecuitate din partea Europei. Desmembrarea de la 1812 nu se putea giustifica prin faptul său dreptul de cucerire.

*In 1812, Basarabia se ținea de un principat a că-

rui autonomie fusese atestată în mod solemn de toate tractatele anterioare încheiate între imperiile rus și otoman. Tratatul de la Kutchiuk-Kainardji mai cu ose-bire recunoștea domnilor Moldovei și Țerei românești calitatea de suverani, și stabilea că Basarabia făcea parte din Moldova.

« Aceasta era deci o țeară română cu instituțiuni și legi române, explicit menținute de Maiestatea Sa Imperatorele Alexandru I. Acest respect al vechei naționalități era formulat în rescriptul imperial care promulga organizațiunea administrativă și judiciară a acestei provincii, după încorporarea ei cu Rusia, fără să se fi făcut cea mai mică deosebire între Basarabia de jos și cea de sus.

« Din simplul fapt că otomanii ocupați aici trei fortărețe, uni se par că au voit a trage concluziunea cum că Basarabia ar fi o regiune turcă sau tartară.

« Istoria Valachiei prezintă în adevăr o asemenea anomalie. Au existat și acolo mult timp forterețe turcești; cu toate acestea nu rezultă de aici că Valachia să fi fost vre o dată țară turcăscă.

« În 1878, precum nici în 1812, Basarabia nu poate fi revendicată de la România în virtutea dreptului de cucerire. Ea aparține unui principat pe care Rusia însăși, în tot timpul resbelului său din urmă cu imperiul Otoman, l a considerat și tratat ca un Stat independent și aliat.

« Și apoi, de la intrarea sa în campanie, Rusia a subsemnat cu România o convențiune prin care a garantat expres *întregimea actuală a teritoriului Român.*

« Această garanție fusese cerută și acordată atunci

când nu era încă vorba de cât de trecerea armatelor imperiale prin România. Se părea că ea trebuia să se inducă energia sa din ținea în care, după apelul Rusiei chiar, concursul națiunii române devenea mai pozitiv și se transforma în cooperățiune militară efectivă, în completă alianță. Trupele noastre, întru adevăr, au combătut coastă la coastă cu armatele ruse. Dacă aceasta nu este un titru pentru a ne mări, apoi de sigur nu este un titru pentru a ne micșora. În lipsă de alte drepturi, convențiunea de la 4 (16) aprilie 1877, care poartă semnăturile și ratificările cabinetului imperial, ar fi de ajuns singură spre a ne conserva o regiune importantă despre Dunăre, de care este legată așa de strins prosperitatea comercială a României.

* S'a invocat, în sprijinul retrocesiunii Basarabiei, considerațiunii de recunoștință și amintiri de glorie și de vitejia militare. Dar, pe timpul unui lung șir de reșele, armele ruse s'au ilustrat pe multe câmpuri de bătăie, și au preumblat gloria lor până sub zidurile Adrianopolei. Aceasta însă nu este un titru de proprietate asupra regiunii Balcanilor.

* S'a invocat încă considerațiunii de recunoștință. România știe a practica datorii de grațitudine și a probat aceasta de mulțime de ori. Ea nu își uită datoria nici numele bine-făcătorilor săi; ea veneratează în Caterina cea Mare și în Nicolae I pe generoșii autori ai tractatelor de la Kainardji și de la Adrianopole.

* Dar ea păstrează de asemenea memoria sacrificiilor ce își a impus pentru mărirea, fericirea și gloria Rusiei. Ea își aduce aminte că, de la Petru cel Mare

și pînă în zilele noastre, ea a fost pe rînd saă tot de uo dată baza operațiunilor militare ale Rusiei, grēnarul unde se nutreău armatele sale, chiar cānd ele operaău dincolo de Dunăre, și teatru maă adese oră preferat al celor maă teribile încāereri.

« Ea își maă aduce aminte că, în 1812 a pierdut, în profilul Rusiei, jumătatea Moldovei, adică Basarabia de la Prut pînă la Nistru.

II

« Noă cerem ca pāmēntul romān sē nu fie supus la un drept de trecere cāt va ține ocuparea Bulgariei de trupele ruse. Dunărea și marea le oferează cāile de transport și de comunicațiune cele maă lesnicioase și maă puțin costētoare. Romānia, dupē toate suferințele sale, aspiră la un repaus absolut necesar pentru reparațiunea pagubelor cauzate de resbel; circulațiunea trupelor strēine ar fi uo condițiune rea, pentru îndeplinirea opereă reparatoare și pentru liniștea țērei noastre.

III

« Ni se pare drept ca Romānia, în virtutea titrurilor sale seculare, sē reintre în posesiunea insulelor și gurelor Dunărei, coprinđēnd și insula Șerpilor. Ar fi în această restituire uo reînturnare ecuitabilă la dispoșiunile originale prin care Puterile cele mară încerdinșaseră în 1856 principatelor dunărene paza libertătei Dunărei la îmbucătura sa.

IV

« Noi avem speranță tare că România va primi de la guvernul imperial al Rusiei o indemnitate de resbel în proporțiune cu forțele militare ce a pus în linie. Noi credem legitim, în toate privințele, ca despăgubirile stipulate și obținute de Rusia în numele diferitelor State aliate, să fie împărțite în proporție cu ajutorul militar al fie cărui din beligeranți. Guvernul imperial a recunoscut principiul acestei repartițiuni în favoarea Serbiei și Muntenegrului și stăruiește asupra aplicațiunei sale.

« România este în drept să ceară la rîndul ei beneficiul acestui princip. Intru adevăr, silită de a ține timp îndelungat armata sa mobilizată spre a face față unor eventualități iminente, — ea a avut sub drapeluri, atît ca armată activă, cât și ca armată de rezervă, preste 70,000 de oameni. Mai mult, ea a îndurat pierderi considerabile; urbele sale și tot malul său de la Dunăre au fost pustiite de bombardare, căile sale de comunicare stricate, materialul său de resbel prăpădit.

« Compensațiunile datorite pentru toate acestea, s'ar lua din indemnitatea totală alocată Guvernului imperial al Rusiei, și s'ar efectua în forma ce Congresul va judeca mai cu înlesnire.

V.

« România are încrederea că independența sa va fi definitiv și pe deplin recunoscută de Europa.

« La dreptul său primordial, al cărui princip fusese

falsificat prin ecuivoace istorice, se adaogă astă-dî tirurile a căror cucerire ea a regenerat'o sau mai bine a reîntinerit'o pe câmpii de bătae. Dece mîi de români au căduť înpregiurul Plevnei spre a face ca patria lor să merite libertatea și independența.

« Dar toate aceste sacrificii nu ar fi de agiuns spre a asigura Romăniei pacinica dispozițiune a sorților ei. Ea ar fi fericită și recunoscătoare cînd ar vedea sforțările sale, prin care 'și a manifestat individualitatea sa, încununate printr'uo bine-facere europeană: această bine-facere ar fi garanția reală a neutralității sale, care ar pune-o în stare de a aręta Europei că ea nu are altă ambițiune decăt aceea de a rămănea paznică credincioasă a libertății Dunărei la îmbucătura ei, și de a consacra la îmbunătățirea instituțiunilor sale și la desvoltarea resorgințelor sale.

« Acestea sunt, Domnilor Plenipotenciarî, pe scurt expuse, dorințele unui mic Stat care nu crede a fi demeritat întru ceva înaintea Europei, și care, prin organul nostru, face apel la justiția și la buna-voință a marelor Puteri ai căror sunteți eminenții represintanți. »

« Președintele ȃice că Congresul va examina cu conștiință observațiunile prezintate de către delegații Romăniei.

D. Brătianu citește apoi considerațiunile ce urmeză :

« Expunerea ce colegul meu, în numele său și în al meu, a făcut despre drepturile și interesele Romăniei, nu are nevoie de desvoltări mai largi.

« Inalta Adunare care are misiunea de a regula si-

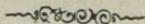
tuățiunea Orientului, posedă pe deplin toate datele necesare pentru îndeplinirea operei sale.

« Noi suntem încredințați că simțimintele de justiție și de bună-voință care ne-aș deschis uo apropiere de Domniile-Voastre, vor determina de asemenea adopțiunea hotărîrilor relative la România.

« Imi voi permite numai a adeoga că deposedarea de uo parte din patrimoniul nostru nu ar fi numai uo adencă durere pentru națiunea română: ea ar sfărma încrederea sa în eficacitatea tractatelor și 'n observațiunea atit a ecuităței absolute cât și a dreptului scris.

« Turburarea ce ar cerca credința sa în viitor, ar paraliza pacinica ei desvoltare și avântul său spre progres.

« Eaș, terminând, respectoasa libertate de a su-pune aceste reflecțiuni la înalta apreciere a marelui consiliu european și mă cu osebite ilustrilor reprezentanți ai Majestăței Sale Imperatorele tutor Rusielor, al cărui spirit înalt și animă mărinimoasă am avut ocaziunea de a le aprecia așa de des în timpul petrecerii sale printre noi. » (Protocolul No. X, pag. 162 —166 a Congresului).

DOCUMENT No. II.

(PAGINEA 49)

EMANÇIPAREA ISTRAELIȚILOR

EMANCIPAREA ISTRAELITLIOR

Chestiunea semitică ocupă un loc atât de mare în istoria timpului nostru, și mai cu osebire în aceea a țării noastre, încât ni s'a părut folositor a consacra aici câte-va pagine în privința emancipărei progresive a acestei ginte puternice din diferitele State ale Europei, și mai ales din Franța.

Ni s'a părut asemenea că nu va fi de prisos a face aici câte-va comparațiuni și de a arăta pe reprezentantele Franței la Congresul de la Berlin, cerând și obținând ca un ȋară de 5,500,000 de locuitori, România, să acorde *imediat* egalitate de drepturi la 400,000 Evrei risipiți pe teritoriul ei, pe când Franța, un Stat de 37,000,000 de suflete, a pus aproape un secol pînă să acorde definitiv aceeași egalitate, la 77,000 Istraeliți stabiliți pe pămîntul său.

În acest scop, am rugat pe unul din amicii noștri, un savant și specialist în materii de istorie religioasă, să ne trimită notițele ce va culege din documente

ce nu se găsesec decât numai în bibliotecile cele mari.

Bărbatul de talent la care ne-am adresat, ne-a trimis un rezumat al acestei chestiuni, atît de interesant și instructif, încât îl dăm aici neatins. — Dacă în giosul acestei Note nu se vede nici un nume propriu, aceasta provine din cauză că autorul ne-a rugat să 'i păstrăm anonimul.

SCUMPE PRINCIPE ,

.....

 În Franța, unde Domnia-Voastră și compatrioții Domniei-Voastre aveți atîți adevărați amici, s'a iscat uo mare mirare, și aceasta, chiar în locurile cele mai înalte, că România nu s'a grăbit îndestul, să cedeze la impunerile Congresului de la Berlin relative la partea israelită a populațiunei sale. «Vedeți», ne diceau toți, «vedeți pe Bulgari, pe Sêrbi, pe Montenegreni, pe Rumelioți; toți aceștia au fost supuși la aceeași condițiune de egalitate civilă și politică către Evrei. Aceste diverse nuoi State reclamat-au ele oare? Nu; toate au acceptat condițiunea egalității fără cea mai mică murmură. Și voi, Români, liberalii cei mari ai Orientului, doctorii liberalismului în Orient, ce n'ați făcut ca să vă sustrageți de la obligațiunea de a trata pe Evreii din țeara voastră ca pe niște compatrioți!

Câte-va luni încă de uo asemenea neînțelegere, care durase prea mult de la finele anului 1878 pînă în luna lui noembrie 1879! și România trecea cu drept cuvânt în Occident, ca cel după urmă *Ghetto* al creștinătăței, ea a cărei ospitalitate, seminția lui Is-

rael a preferit' o tot d'auna pe lêngă aceea a orî cărei alte națiuni, și probă despre aceasta, este că, aceea rasă s'a tras mereu în țeara voastră, ceea ce n'a făcut și nu face încă în nici uo altă parte a lumii. România a devenit uo Judeă.

Cu toate acestea guvernul din București avea un cuvânt de a nu se supune de îndată la obligațiunea de a aplica art. 44 al Tractatului de la Berlin. Acest cuvânt n'are nici un amestec cu antipatiile religioase său de rasă, care nu există, cu vre un refuz de a recunoaște principul libertăței de conștiință, și încă mai puțin, cu acele simțiminte de invidie său de ură în contra unor oameni foarte îndemânateci de a se îmbogăți, este adevărat, dar earășî, foarte recomandabili prin virtuțile lor casnice, prin forța lor de a păstra și a munci, atâtea calități care fac dintr'inșii niște precioase elemente sociale. Rezistența ce și a împus România, vine mai cu seamă dintr'un mare fapt, său mai bine, din duoë mari fapturi. Cel d'ânteiu este numărul însemnat al Israelitilor aflați în România, număr mai mare de cât acela din toate cele lalte țeri. Așa, între Statele de care s'a ocupat Congresul de la Berlin, Evrei sunt împărțiți în proporțiunile următoare: In Turcia din Europa și Bulgaria sunt 100.000 Israeliti la uo populațiune de 10.000.000 locuitori; său, 1 Israelit la 100 locuitori. In Serbia sunt 1.200 de Israeliti la 1.200.000 locuitori; său, 1 Israelit la 1000 locuitori. In Montenegro sunt abia căți-va indiviți, un număr ce nici merită a se lua în seamă. In România însă, la 5.000.000 de locuitori sunt mai mult de 400.000 de Evrei, adică, un Evreu pentru 12 locuitori. Și, In Montenegro, în

Serbia, în Bulgaria și în Turcia din Europa, Israeliiți ce se află aci, sunt mai toți indigeni, obișnuiți cu țeara și asimilați cu moravurile ei, pe când în România, în Moldova mai ales, Evrei în majoritate sunt de curând veniți, fugiți de prin țări mai puțin generoase, spre a se sustrage de la obligațiunea serviciului militar, nealipiți încă de țară unde s'au refugiat, ducându'si ici și colea industria lor, neguțători ambulanti etc. fără să 'și fi manifestat încă dorința de a avea o locuință stabilă; acesta este al doilea fapt important care a motivat acea legitimă rezistență, sau mai bine zis, aceea legitimă nehotărîre din partea Statului român. Este foarte firesc lucru în adevăr, ca Montenegrul, Serbia, Bulgaria, Turcia din Europa să fi admis fără multă gîndire între naționalii lor un număr mai mult sau mai puțin însemnător de străini, de alt mintrelea, mai toți născuți și domiciliați în acele țări; dar este tot atîta de natural ca România, în fața numărului excepțional de Evrei ce i se impunea de a 'i incorpora cu populațiunea sa, cu toată deosebirea cea mare ce exista chiar între Israeliiți, ca element străin, să fi cerut un termen ca să aibă timpul a deosebi între acești streini, pe aceia pe care ar fi putut de îndată să 'i admită ca indigeni, și aceia a căror primire trebuia să fie amînată cu oare-care condițiunii; apoi timpul de a pregăti pe popor la o măsură ce 'i era foarte neplăcută, ori cît de necesară și legitimă ar fi putut părea.

Acest soroc al cărui beneficiu Romăniil il reclămau în numele celor mai imperioase necesități practice, avea el oare în sine ceva covîrșitor sau neobișnuit? — Judece ori-cine.

EMANCIPAREA IN FRANȚA.

REZISTENȚA ADUNĂRILOR REVOLUȚIONARE

Numai cu incepere de la finele celui din urmă secol, la uo sănătoasă filosofie socială a pus la ordinea zilei a națiunilor civilizate, emanciparea acestei mari rase, atât de solid constituite, în cât a rezistat la toate încercările, a tocit toate persecuțiunile, și a adus în lumea întreagă cu acele idei esențiale ale adevărului religios al cărui depozitar neperitor era chiar ea, deprinderi de economie, de muncă, sorgniți nesecabile și productive ale adevăratei puteri de bogăție, putere mai mare de cât a orî cărui imperiū fondate cu fer și foc, în sângele națiunilor. Ce era de făcut cu această misterioasă rasă pe care nu mai era speranță de a o sdrobi, uo amică, saū uo inamică? Giustiția și rațiunea răspund în unanimitate; uo amică!

Aceasta a și fost hotărîrea dată de acea sănătoasă filosofie socială, care în Franța, patria tuturor inițiativelor generoase, încă din timpul lui Ludovic al XVI-lea făcu să se institue prin virtuosul Malesherbes, un *Comitet de studii* care să cerceteze îmbunătățirile ce s'ar putea aduce stărei Evreilor, siliți fiind atunci de a forma în Franța ca pretutindenî, un fel de societate *a parte*, retrasă și foarte supraveghiată.

Convocarea Statelor generale transportă spiritele într'uo sferă de reforme mai largi, prin care Evrei trebuiau să se găsească și ei un loc ca toți aceia care sufereau din cauza abaterilor giustiției sociale.

Dar, spre marea mirare a filantropilor și revolu-

ționarilor naivî (pe atunci erau și de aceștia), reforma condițiunei Evreilor întârșia foarte mult sã apare. Erau chiar semne de oare-care dispozițiunii puțin favorabile, ce mulți erau departe de a prevedea. Nu'mî propuiũ de a mẽ întinde asupra acestei istorii a emancipațiunei poporului lui Israel; în acea țarã care cea d'ânteiũ a luat inițiativa unei asemenea reforme; cu toate acestea, este bine de a se ști, din oare-care fapturi, cãtã sfiãlã și cãte tãrãgãiri s'au pus de cãtre acești reformatori giganți, când a fost vorba pentru dãnșii, de a emancipa pe Israelitiĩ rãspãndiți, cu toate acestea, în așea mic numãr pe teritoriul franțez. — Eatã cãte-va din aceste fapturi.

La 3 august 1789, abatele Gregoriũ, chiamã atențiunea Adunãrii Generale asupra stãrii Ebreilor din Franța; se depune pe Tribunã un memoriũ în sprijinires moțiunei sale. Nicĩ un rãspuns.

La 3 și la 28 septembrie 1789 aceeași moțiune este de duoẽ orĩ re'noitã. — Nicĩ un rãspuns.

La 14 octombrie 1789 uo deputațiune de Evrei se prezintã la bara Adunãrii și cere dreptate.

Nu se putea a nu 'ĩ se respunde; — 'I se declarã cã Adunarea se va ocupa de această petițiune care s'a luat în discuțiune cãt a stat puținã mãi tãrșiu, abia la 21, 23 și 24 decembrie 1789. Dar cu toate elocuențele silințe ale lui Barnav, Mirabeau și alți apãrãtori ai Evreilor, nu se iea nicĩ uo hotãrire.

În fine, la 28 ianuariũ 1790, Adunarea dã un decret *în favoarea* Evreilor, a celor de la meadã și a Franței, uo singurã categorie numai, numiți Portughezi, Espanioli, Avignonezi, singurii care nu erau priviți atãt de rãu. Cãt pentru cei lãlți Evrei cei de la Nord,

din Alsacia, din Metz, etc., aceeași tăcere. Și ce cuprindea acel Decret dat în favoarea Evreilor de la Meađa-đi ? foarte puțin lucru, în adevăr : Evrei erau în acel moment într'uo pozițiune ciudată, între vechiul lor regim special ce nu se mai ținea, și cel nouă care încă nu se instituisse. De aceea Decretul de la 28 ianuarie 1790 cu toate că acorda Evreilor de la Meađa-đi drepturi de cetățeni *activi*, ceea-ce, în starea de atunci, era un ce iluzoriu pentru dinșii, se mărginea a le lăsa vechile lor privilegii, ceea ce era mai real, dar din nenorocire contradictoriu.

La 9 februarie 1790, o Deputațiune a municipalității Parisului veni să ceae de la Adunarea Națională, estinderea decretului precedent, și în favoarea Evreilor din *Paris*. Dar nici un răspuns.

La 26 Mai 1790, aceeași deputațiune a orașului Paris, se întoarce din nouă la bara Adunărei, dar eărăși fără rezultat.

A trebuit să treacă 1790, și nouă luni din 1791, doi ani și giuimătate, în acele timpuri când oamenii trăiau atât de iute, spre a se obține un decret de emancipare. Se proclamase atunci noua constituțiune de la septembrie 1791, eră de o lume nouă ! Se proclamaseră toate libertățile, a conștiinței, a religiunilor mai cu seamă; dar se uitase libertatea Evreilor. Duport, un puternic doctrinar al Revoluțiunei, făcu să se observe anomalia, și ceru de a se pune un termin la amânarea ce se făcea legitimelor revendicațiunii ale Israeliților. Rewbel, un alt doctrinar al Revoluțiunei, dar plin de rea-voință pentru Evrei, se cercă să mai aște încă o dată încăpăținatele antipatii al căror organ fusese el însuși pînă atunci în contra lor; el poate că încă ar fi

isbutit, când fu sdrobot printr'un singur cuvânt : unul dintre represintanți, Regnault (de Saint-Jean d'Angely), îl *rechemă la ordine*, cuvânt greu și foarte amenințător pe atunci.

Decretul de emancipare trecu, prin surprindere, surprinderea friceii, la 27 septembrie 1791.

Dar chiar a doua-zi, la 28, un nou decret, corectif al celui d'ânteiu, apăru, acordând soroace și *reducțiuni* de creanțe în favorul debitorilor către Evrei, din nordul și estul Franței. Uo mare întêritare coprins pe Evrei, întêritare ce nu se domoli, când vădură că decretul de la 27 septembrie 1791 prin care se emancipau și care le acorda « *drepturi de cetățeni activi* », adică, egalitatea politică, nu'i scutea cu indestulare, de pedicele vechiei lor servitudinî, și nu le da puterea ce așteptau de la nuouele libertăți ; că acest decret n'avea decât uo valoare teoretică și de simplă speranță ⁽¹⁾, și că ei se aflau încă, între regimul ce nu mai exista și acela care nu sosise încă pentru dinșii.

ADEVĚRATUL EMANCIPATOR

Evreii rêmaseră ast-fel, fôră nici uo condițiune proprie, protegiați numai de obiceiurile timpului, pînă la 1806, când veni adevêratul lor liberator. Napoleon I, cu puternicul sêu geniù de organizațiune, înțelese

(1) « Binefaeerea (decretului din 27 septembrie 1791) nu fu decât uo simplă teorie... Așea dar numai la această epocă (la data decretului din 17 martiù 1806), s'a fixat în mod definitiv soarta Israeliților și s'aù consolidat bazele regenerațiunei lor... » *Rapartul consistoriului*, de la 23 iunie 1808.

câte operațiuni intermediare și pregătitoare cerea marea operă a emancipărei rasei Israelite, și hotări s'o întreprindă. El convocă pe Israeliții notabili din Franța, din Italia, din Germania, din Holanda⁽¹⁾, și propuse în Adunarea Generală a acestor Notabili, puncturile asupra cărora era trebuință a se stabili un acord perfect între legea civilă a Franței și prescripțiunile talmudice după care se chirmueau atunci Evreii. Dobândind asigurarea, în prezinte și viitor, despre acest acord necesariu, el convocă uo altă Adunare, marele Sanhedrin, care nu se mai strinsese din timpul dărâmărei Templului de la Ierusalim ș'al răsipirei Poporului Iudeu; și ceru marelui Sanhedrin⁽²⁾ de a pune sub consecrațiunea religioasă, cele două-spre-zece puncturi de concordanță hotărite între comisarii împărătești și Adunarea Generală a Notabililor lui Israël. După ce se dete această înaltă

(1) Decretul de la 30 maiu 1806. — Antêia ședință a acestei Adunări a Notabililor Israeliți, se ținu la 26 iulie 1806, la Paris, într'uo sală a Castelului orașului; erau prezinți 111 rabini, neguțetori, proprietari, deputați ai diferitelor orașe sau centruri de populațiuni din Franța, din Germania, din Italia, etc. Cea din urmă ședință a ultimei sesiuni a Adunărei Notabililor Israeliți, se ținu la 5 februarie 1807.

(2) Marele Sanhedrin era compus din 71 membri, dintre care, 46 rabini, adică, două treimi, și cea laltă treime, de 25 laici. Afară de aceștia, mai erau 10 supleanți, dintre care, 3 rabini, 7 laici și 2 scribi. Această înaltă Adunare ținu opt ședințe, de la 9 februarie 1807, când se pronunță închiderea ei. Marele Sanhedrin terminându'si lucrările, Adunarea Generală a Notabililor, care nu era decât suspensă, și le reluă earăși la 25 martie 1807; aceasta fu a doua și cea din urmă a sa sesiune. Ea mai ținu încă două ședințe și se despărți la 6 aprilie 1807.

sanctiune, el totuși nu se odichni; el se îndeletnici cu uo altă parte a sarcinei ce luase asupra'și, cea mai aspră și cea mai ingrată. Israeliții erau agiunși în stare de a face parte din cetatea franțeză; cel puțin, nu mai era obstacol pentru această admisiune în corpul legilor; dar rămânea de a'i face să fie priimiți și de compatrioții lor creștini, și aci era marele și adevăratul obstacol. Atunci apărură decrete, unul după altul, spre a se dejuca, a se desarma vechile urî, de mai multe ori seculare, care, pe d'asupra legilor, se opunea în introducerea Jidovilor în regimul egalității drepturilor. Reviziune, desființare de creanțe, restricțiune, câte uo dată chiar suprimare de dobândi; termine și păsuiri acordate debitorilor, interdicțiune pentru Evrei a face comerci în unele localități pe unde înverșunarea în contra lor era mai crâncenă; supunerea Evreilor la necesitatea de a cere autorizațiuni prealabile, revocabile și re'noite în toți anii, spre a putea face ori ce act de comerci; obligațiune pentru Evrei de a lua și a purta nume de familie de pe care se poată fi cunoscuți și deosebiți⁽¹⁾. Uo mulțime de alte măsuri încă, tot atât de arbitrare, și toate, din norocire timporare, îndulciră greoaia tranzițiune și o făcură să devie posibilă. Această luptă în contra pregiudecăților, a obiceiurilor inveterate, a ne'mpăcateilor urî din partea debitorilor apăsați, a mântuitorilor de bani deposedați, se părea a nu mai avea sfârșit, Jidani se plângeau mult. Cu toate acestea bunul lor

(1) Decretul din 17 martie 1880, rezumă într'însul toate aceste restricțiuni timporare la care fu supusă admisiunea Evreilor la egalitatea civilă și politică. La acest decret trebuie să se adauge și cel de la 20 iulie 1808.

simț practic îi făceau să înțeleagă că mâna care îi trata cu această asprime nu era o mână inamică. Pretutindenii ei se arătau alipiți de cauza îngrozitorului inițiator al emancipării lor. Li se părea că revădă într'ênsul ceva din cel lalt șef sublim ce mai avuseseră o dinioară, care-i consdituise și-i condusesese, cu aceeași asprime, peste pustie. Ei simțeau că mergeau la cucerirea stimei, a încrederii și a simpatiei nuoilor lor compatrioți; și aceasta era adevărata lor desrobire.

După trecere de două ani, de la 1806, data convocării Notabililor lui Israel, pînă la 1808⁽¹⁾, data nuoelor măsuri excepționale, opera emancipării fu asigurată; dar nu era încă terminată.

ULTIMILE REZISTENȚE

Restorațiunea, guvernul de la 1830 ținea la opera începută. Dar un fanatism pe care cu desgust l'aș putea numi religios, revenea din nou în spiritul popoului, unele localități ridicau reclamațiunii în contra « leprei de cămătari »; populațiunii întregi se plîngeau că erau despoete de bandele acestor cămătari Jidovi; opera emancipării, însă, era așa de bine întemeată încât ea rezistă la toate încercările de reacțiune. Gu-

(1) Actul definitiv al emancipării Israelitilor este cu data de la 17 martie 1808, după cum am mai spus-o; acest decret sancționează regulamentul organic de la 10 decembrie 1808. Alte două decrete cu data de la 17 martie 1808, conțin, unul, un supliment al actului de emancipare, cel lalt, restricțiunile provizorii și timporare de care s'a vorbit mai sus.

vernele care succedară Imperiului, nu lipsiră, pe lângă acestea, la datoria de a o apăra și a o desvolta. Cu toate acestea, la 1870, se găsiră încă în Africa franțeză mai mult de 30,000 Israeliti care din timpul concuistei, de patru-șeci de ani, nu erau admiși încă la egalitatea drepturilor. Guvernul Apărării Naționale, grație D-lui Cremieux, nu stătu la îndoeală, cu toate împregiurările de atunci, spre a decreta ca Israeliti din Africa septentrională să se bucure de drepturile celor lalți locuitori franțezi ai coloniei. Acest decret care displăcu cu totul Arabilor, era să coste scump pe Franța, și D. Thiers, al cărui liberalism nu se poate suspecta, făcu a se propune Camerei un proiect de lege prin care să se desființeze decretul guvernului provizoriu. Dar nu se făcu nimic.

CONCLUZIUNE

Ast-fel națiunea cea mai novatrice, care nu s'a dat înapoi la nici uo reformă, cea d'ânteiu și singură care a desrobit cu totul la dânsa pe Istraeliti, și care le a asigurat egalitatea drepturilor, a pus, după cum o vădurăm, cincî-spre-șeci ani ca să se obicînească cu ideea admiterei Jidovilor în sinul societăței franțeze, de la 1791 pînă la 1806, duoi ani pentru ca să poată pune acest princip în aplicațiune, de la 1806 pînă la 1808, și mai mult de șase-șeci de ani spre a proba ca ea el înscrisese cu desăvârșire în pactul său esențial și fundamental.

Și cu toate acestea, fiii și nepoții acestor prudinți emancipatori, prudinți, pentru că ei erau rezoluți și perseverenți, franțezi sunt aceia care s'a u mirat mai

mult când România a cerut o amânare pentru ca să aducă pe Israeliții așezați pe teritoriul său, cea mai mare parte străini, din condițiunea lor de străini la aceea de concetățeni.

Și cu toate acestea Franța n'a avut a face nici udată de cât cu un număr mic de Israeliți, relativ vorbind, care toți, mai toți erau indigeni; în 1808, la epoca când fruntariile sale debordau pe teritoriile vecine ale Italiei, Elveției, Germaniei, Țărilor-de-gios, abia număra 77,162 de Evrei la o populațiune de 40 milioane de locuitori⁽¹⁾; mai târziu 45,000; pe când România, cu 5.000.000 locuitori, număra mai mult de 400.000 Evrei.

Franțezi de astăzi să fi uitat ei oare istoria țării lor, chiar și cea mai glorioasă, aceea în care au arătat atita statornicie și atita putere de voință spre a repara o îndelungă nedreptate, și a asigura unul din cele mai mari progrese pentru cauza genului uman?

ISRAELIȚII ÎN EUROPA

Voiu adeoga terminând, că exemplul atât de meritoriu al Franței, nu a fost imitat de restul Europei, cu

(1) Decretul din 11 decembrie 1808, stabilind în Imperiū trei-spre-zece sinagoge și tot atitea consistorii alipite la fie care dintr'insele, în urmarea unui Raport al consistoriului central, adresat ministrului de interne, asupra situațiunei generale a Israeliților din Imperiū, 13 iuniū 1810, găsim că la această epocă, 1810, se aflau:

In Franța, pe vechiul teritoriū.	14,007	Israeliți
— în țările anexate.	63,155	"
	<hr/>	
	77,162	"

atita grabă cum ne am putea închipui, dacă am giudeca după insistențele ce au pus reprezentanții săi la Congresul de la Berlin, în favorul Israelitelor din regiunea dunăreană și Balcanică. Moravurile, fără îndoială, și ideile au fost modificate pretutindenți în această privință. Evreii, cu începere de la emanciparea lor în Franța, nu mai suferiră pe nicăirea, uo agravare la pozițiunea ce le făcuseră legile cele vechi. Dar au trebuit nenorocirile resbelor cu Rusia și Germania, din 1812 și 1813, coalițiunea Europei întregi în contra lui Napoleon I, interesul ce se avea de Evrei în aceste lupte supreme, pentru ca Statele Germaniei, mai cu seamă, să facă oare care schimbări în legile lor cele vechi, asupra sa mai bine țin, contra Evreilor. Concesiuni amăgitoare! căci, abia se obținuse biruința, și aceste drepturi fură ear retrase. Evreii aruncați din nou în condițiunea lor de mai înainte, reclamară în van la Congresul de la Viena din 1815. Nu le rămase decât un mijloc de a se apăra, acela de a îmbrățișa partidul Revoluțiunei. Ei, care de la Titus nu mai făcuseră politică, luară uo parte foarte distinsă și foarte activă la acea lucrare subterană, care, din toate părțile, pregătea lupta contra absolutismului triumfător și contra pseudo-Sânței-Alianțe.

Cu toate astea, ei nu dobândiră emanciparea lor de îndată de la prima exploziune a acestei mari mișcări revoluționare din 1830; dar o dobândiră cu începere de la a doua mișcare din 1848.

Mai sunt însă și alte țării unde Evreii sunt numai tolerați, precum în Sveția și în Portugalia. Moravurile câte uo-dată prețuese mai mult de cât legile.

În Englitera, D. Lionel de Rothschild a fost de 11

ori d'arëndul ales deputat al cetăței Londri, înainte de a putea să ea loc în parlament, ca orî care supus al Grațioasei Sale Majestăți, Reginei regatului-unit al marei Britanii. (1)

Puținî ani în urma silințelor ce 'și a dat Europa la Congresul de la Berlin în favoarea Evreilor din țeara Românească, am vădut, nu fôră spaimă, isbucnind în Germania, într'uo parte a Austriei și mai ales în Rusia merdională, una din cele mai îngrozitoare reacțiunii în contra Evreilor, de care omenirea și civilizatiunea s'e fi avut a roși mai mult vre-uo-dată. Uo singură putere, pre cât știm, nu s'a oprit de a apăra cauza umanității; dar este earășî adevărat că acea putere nu ocupa nicî un loc printre virtuoșii emancipatori ai Israeliiților la Congresul de la Berlin (2).

(1) Imprumut acest fapt, alt mintrelea foarte cunoscut, din tr'uo escelentă lucrare a D-lui Emanuel Cretzulescu, vechiū a-ginte diplomatic al României la Paris. Această broșură scrisă cu uo emoțiune patriotică, este plină de învățăminte curioaze. Regret că ea coprinde niște aprecieri neexacte asupra istoriei emancipărei Israeliiților în Franța. Cu toate acestea "*Israeliiții în România* „ sunt un document de consultat.

(2) Iată ce citim în organul cel mai acreditat al S-tului Scaun din peninsula italică. Lăsăm să vorbească "*Unitatea Catolică* „ din Turin.

PAPII ȘI EVREII

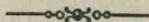
„*Standard* „ din Londra, „ a publicat uo telegramă din Roma care s'a reprodus de toate jurnalele din Europa, care anunță că S' Părinte Leon al XIII-lea, a adresat uo Inciclică către Episcopii catolici din țările unde astă-đi sunt persecutați Evreii, îndemnând pe acești Episcopi să pună în lucrare toată influența lor, ca să aducă pe persecutori la niște simțiminte mai ome-nești; saū, cel puțin, să îngrijească că nicî un catolic s'e nu ea

România, permiteți 'mă a spera, scumpul meu Principe, România, atit de ospitalieră pentru Israeliți, nu le va ține seamă de violența nedemnă ce a suferit din cauza lor, ea nu va înceta de a 'i priimi cu a ei vechie și tradițională bună-voința; și pentru aceasta, ea n'are trebuință să se inspire de la politica ce s'a pretins a 'i se impune; ea se va inspira din ale ei simțimente atit de statornice pentru respectul libertății de conștiință. Ea e demnă de a se lepăda încă și mai repede de cât noi, de acea grămadă de prejudecăți, de inicități și de rătăcirii care ne-au făcut să tratăm într'un timp atit de lung, ca cum ar fi fost atinse de ciumă, fragmentele împrăștiate pe fața globului, ale acestui mare popor, ântâiul-născut al omenirei.

Bine-voiți, Scumpe Principe, a primi vechiele simțimente de înaltă considerațiune și de cordial devotament ce am pentru voi și pentru toți ai voștri.

Paris, noembrie 1882.

* * *

parte la această nedemnă și crudă persecuțiune. „ Telegrama *Standardului* adaogă că Suveranul Pontifice a scris în același senț uo scrisoare la cei trei Impărați, al Rusiei, Germaniei și Austriei, recomandându-le cu căldură de a protege pe Evrei și să nu îngădue de a li se mai face neagiunsurile de pînă acum. Textul acestor prețioase documente n'a fost dat în cunoștința publicului pînă astă-zi; dar de sigur, Leon XIII scriindule, a urmat nobilelor tradițiuni ale predecesorilor săi. „ (*Unita Cattolica* „ din 13 maiu 1882).

DOCUMENT No. III.

(PAGINEA 112)

ASEDIUL SILISTREI

DE LA 1854

DE

D. CAMILLE RUSSET

din Academia franceză.

ASEDIUL SILISTREI

de la 1854

(din luna lui aprilie pînă la 23 iunie 1854).

Am arătat în opera noastră (nota de la pagina 112), serviciul adus armatelor aliate de energica și frumoasa rezistență a Silistrei, la 1854. Eată narațiunea acestui asediū memorabil ; o împrumutăm, după cum am spus'o, de la cel mai bun scriitor politic și militar de astă-dî, al Franței, D. Camille Rousset, din Academia Franțeză.

« La 25 iunie, mareșalul de Saint-Arnaud, (comandant-cap al armatei franțeze), se întorcea de la Constantinopol la Varna... Desbarcând, el află uo nuoutate ce sosise în ajun și « la care, în ceea ce mă privește, dicea el, eram departe de a mă aștepta ». În noaptea de la 22 spre 23, Rușii ridicaseră asediul, dezarmaseră bateriile, arseseră baracele, părăsiseră pozițiunile și trecuseră pe țărmul stîng al Dunărei. Indată ce fu înștiințat, Omer Pașa, însoțit de colonelul Dieu, alergă la Silistra. Prin aceasta se putu dobîndi în curînd amănunte asupra unui șir de evenimente care, pînă aci, nu se cunoscuseră decăt după șgote și informațiuni puțin sigure,

Fortificațiunile Silistrei, fiind vechi, prețuiaș prea puțin prin ele însele; la 1829, ele nu ținură în loc pe Ruși mult timp; nu mult mai puțin însă, decât cele de la Varna; dar la 1853 se adeogase un lanț de forturi separate, din care cel mai de căpetenie ocupa pozițiunea de unde comitele Diebitsch bătuse și făcuse să capituleze cetatea. Garnizona se compunea de un regiment din gardă, de un regiment egiptean, de o altă infanterie, de un regiment de sapieri, de 1200 tunuri, sașu, un total de 11 la 12.000 oameni. În data ce se vedu că această garnizonă era în rizic de a fi atacată, unul dintre ofițerii turci cei mai distinși, directorul general al artileriei, Musa-Pașa, veni să se pue în fruntea ei. Mai ântêiu blocată, pe la finele lui aprilie, apoi împresurată în regulă, cetatea a fost bombardată prin șalupe canoniere și baterii aședate în insule și pe țărmul sting al Dunărei. Dar ea rezistând acestei somațiuni mai mult sgomotoasă decât îngrozitoare, Principele Pasckiewitch fu silit să o atace după reguli, începând a face lucreri înaintate. Duoș diviziuni formară corpul asiederei; prisosul celor 45.000 de oameni adunați în acest punct, formă corpul de observaținne. Direcțiunea lucrărilor de apropiere fu dată generarului Schilders.

Lucreri începură la 29 maiu, înaintea a duoș forturi, Arab-Tabia și Plané-Tabia; Rușii aveau mai mult pe cel d'ântêiu ca obiectiv. Aceste întăiri de pământ, având numai profiluri de fortificațiune pasageră, erau legate între dênsele și cu cetatea, printr'un sistem de șanțuri. Bateriile rușilor, afară de acelea ce aveau pe Dunăre, erau armate cu 34 de tunuri de asediu și de un mai mare număr âncă de tunuri de

câmp. La focul lor răspundea cu foarte mare activitate acela al Turcilor, subțiscusita direcțiune a lui Moussa-Pașa. În toate nopțile erau isbirii la capetele săpăturilor. În seara de 28 maiu, la sfirșitul uneia din aceste mici lupte, Rușii voră să profite de retragerea inamicilor ca să se arunce după dênșii în interiorul fortului Arab-Tabia și să o ea printr'uo isbire neașteptată. Duoë din batalioanele lor intrară în adevăr prin surprindere; respinși mai ânteu, rușii se întoarseră și mai numeroși; ținuu în loc printr'uo apărare crîncenă din partea turcilor, respinși cu totul și de astă dată, și luați în goană la rîndul lor, ei lăsară pe câmp, în șanțuri și pe glaciuri, după cum singuri au mărturisit, mai mult de 700 de cadavere. În noaptea de la 2 spre 3 iuniu se mai făcu un noou atac important și glorios pentru asediați; A duoa-đi, din nenorocire, Moussa-pașa peri lovit de uo sburătură de obus. Colonelul de geniu Mehemet-Bey îi succede în comandă despre partea apărerei. 1800 de oameni din infanterie, trimeși de Omer pașa, isbutiră a trece printre linia de încongiurare și intrară în cetate. Pe lângă acțiunea bateriilor lor, Rușii adeogaseră și lucreri de mine. Exploziunea furnezelor aședate de dînșii pînă sub parapetele Arab-Tabiei, îi dërimase pământul din pregiur. Pe când se petreceau acestea, Mareșalul Paschievitch care suferea de urmările unei contuziuni, pãresi armata a cãrei comandă o încredința Principelui Gortschakoff. Nici acesta nu fu mai norocit; încercãrile sale de atac din 13 și 19 iunie nu isbutiră; el pregãtea, după cum se đicea, altele mai serioase pentru una din nopțile viitoare când priimi printr'un curier al Mareșalului Co-

mandant-Cap, ordinul de a ridica asediul și de a trece pe marginea stîngă a Dunărei. La 23, dimineața, numai rămănea împregiurul Silistrei, drept amintiri ale acestui asediu memorabil, de cât urmele trecătoare ale lucrărilor de pământ sfărămăte, și semnele neșterse a acelor șanțuri în care zăceaă grămadă leșiurile a 2500 de Ruși. Perderile turcilor erau tot așa de mari, dar ei aveau cel puțin onorea și mângăerea succesului.

Turcia, bine meritase din nuou din partea Europei. În anul precedente, inteligența ministrilor săi, rezistând la Conferința de la Viena, scăpase de ridicol și de cursă pe autorii faimoase. Note; ținând cap armatei rusești, dând armatelor Franței și Engliterei timpul de a se forma, îndirjita rezistență a Silistrei, scutise pe aceste armate de provocațiunile unui inamic bine pregătit pentru luptă, de umilința de a fi silite să rămăe într'uo atitudine defensivă, și poate chiar de pericolul unei retrageri. Ea n'a meritat poate mai puțin și din partea Austriei. . . .

(Paginile 125—128, tomul I-iu din istoria resbelului Crimei, de D. Camille Rousset din Academia franțeză; 2 vol. in 8°, a 2-ua edițiune, Paris, la Hachette, 1878).

DOCUMENTELE N^{le} IV și V

(PAGINILE 62 ȘI 74)

TRASEURILE DE FRUNTARII

ALE

COMISIUNILOR EUROPENE

DE

DELIMITARE

TRASEURILE DE FRUNTARII
ALE
COMISIUNILOR EUROPENE
DE
DELIMITARE

**Delimitarea, de către Comisiunea Europeană,
a frontariei româno-bulgară.**

(CARTEA VERDE ITALIANA, paginile 462—469).

« In virtutea articolului XLVI al Tractatului încheiat la Berlin la 13 (1-iă julie) 1878, Prințipatul României urmând a primi teritoriul situat la sud de Dobrogea, pînă în linia care începe la est de Silistra, și răspunzînd la marea Neagră spre sud de Mangalia:

« Și traseul frontariei celei noi urmând a fi fixat la fața locului de către Comisiunea Europeană întocmită de art. XI al ăisului tractat pentru delimitarea Bulgariei;

« M.M. L.L. Impăratul Germaniei, Impăratul Austro-Ungariei, Domnul Președinte al Republicii Franței; M.M. L.L. Regina Marei Britanii și Irlandei Im-

părăteasa Indiilor, regele Italiei, Impăratul tuturor Rusiilor, și Sultanul Impăratul Otomanilor, au numit pe comisarii lor, însă :

« M. S. Impăratul Germaniei : pe Wilhelm-Frederic Carol-Gustav Ion de Scherf, colonel comandant din al 13-lea regiment de infanterie de la Rhin N° 29 ;

« M. S. Impăratul Austro-Ungariei : pe Baronul Carol Christian-Henric de Ripp colonel de Stat-major ;

« D. Președinte al Republicei Franțeze : pe Jules-Victor Lemoyne șef de escadron de Stat-major ;

« M. S. Regina regatului unit al mării Britaniî și Irlandei Impărăteasa Indiilor : pe Robert Home major în corpul de geniu și colonel în armată ;

« M. S. Regele Italiei : pe Baltazar Alexandru O-rero locotenent-colonel de Stat-major ;

« M. S. Impăratul Rusiei : pe Andrei Bogolubow, colonel de Stat-major adjutant al M. S. Impăratului.

« M. S. Sultanul Impăratul Otomanilor : pe Mehemmed-Tahir-Pașa general de brigadă din Statul-major.

Aceștia . după ce 'și au depus actele de împuternicire, s'au constituit la Constantinopol în comisiune de delimitare a Bulgariei, la 23 (11) octombrie 1878.

« Dișii comisari ai celor șapte puteri semnătoare Tractatului de la Berlin, după ce s'au transportat la Silistra și au străbătut țeara între Silistra și Mangalia, ca să studieze localitățile și să adune cunoștințele necesarii ; după ce au ascultat explicările ce li s'au dat de delegații numiți pentru acest sfirșit de guvernul A. S. R. Principele Romăniei.

« Declar traseul fruntariei fixat după principiile și în condițiunile următoare :

« ARTICOLUL ÎNTEIŪ. — În conformitate cu inten-

inile Puterilor semnatoare ale Tractatului de la Berlin, și spre a da Guvernului Român putința de a stabili uo comunicațiune între ambele țărmuri ale Dunărei pe locul recunoscut cel mai potrivit în sus și în apropiere de Silistra, punctul de plecare al nouei frontarii despre Est de Silistra, este fixat pe țărmul drept al riului, în față de Deirmeu-Tabiassi la 800 de metre de bastionul Nord-Est al orașului (Itch-Tchenguel-Tabiassi).

« ART. 2. — Locul exact al acestui punct este dat într'un plan regulat pe scara $\frac{1}{3000}$, anexat la prezentul act, cu uo notiță care fixează latitudinea și longitudoinea sa, precum și pozițiunea sa marcată pe punctele cele mai însemnate ale orașului și pe cele din pregiurul său.

« ART. 3. — Punctul de legătură al nouei frontarii pe marea Neagră, la Sud de Mangalia, este însemnat prin movila cea mai mare din cele trei situate la 1300 metre aproape, spre Sud de moara lui Ilanlik.

« ART. 4. — Latitudinea și longitudoinea acestui punct au fost luate precum mai gios se arată, de pe harta de marină engleză a mării Negre :

« Latitudine: $53^{\circ}, 45', 15''$ nord.

« Longitudine: $28^{\circ}, 32', 20''$ Est de pe meridianul de la Greenwich.

« ART. 5. — Între cele duoë puncturi de legătură determinate în articolile precedente, traseul liniei de frontieră este, în princip, stabilit după accidentele naturale ale pământului, lesne de recunoscut și abătându-se cât mai puțin de linia dreaptă care unește cele duoë puncte extreme.

ART. 6. — Linia de demarcare este îndicată pe un

plan topografic pe scara $\frac{1}{30.000}$ întocmit de pe planurile expediate și executate la fața locului, și este descrisă cu amănuntul într'un caiet în care sunt specificate punctele ce s'au marcat și care au fost alese pe tărâmu.

« Asemenea s'a făcut și o Schiță pe aceeași scară, pe care sunt indicate numai linia cu punctele sale marcate, talvegurile principale și localitățile fruntariilor.

« ART. 7. — Linia de frontieră, pornind de la Dunăre, se îndreptează în linie dreaptă către Sud-sud-vest, traversează reduta Deirmen-Tabiassi, care va trebui să fie dărâmată, lasă spre Vest cimitirile orașului, și merge să se împreune cu puntea așezată la capul talvegului care desparte contra forturile pe care se ridică întăririle de la Medjidie și Ordu-Tabiassi.

« Incepând de la acest punct, ea urmează în direcțiunea sudului, talvegul mai sus indicat, pînă la confluențele unui talveg secundariu însemnat printr'un loc pe care se cultivă zarzavaturî; se apleacă apoi spre Sud-Sud-Vest, și urmează urcându-se în sus prin fundul valei, pînă la o rovină care se coboară perpendicular de la contra-fortul Ordu-Tabiassi.

« Din acest punct (No. 4) frontaria se ridică în linie dreaptă spre Est, și se prelungește pînă ce ajunge la punctul talvegului care se află între contra-forturile Ordu-Tabiassi și Arab-Tabiassi.

« Intinđându-se de aci, în aceeași direcțiune peste șeș, ea se formează prin liniile drepte care unesc strimtoarea precedentă cu o mare movilă izolată, și pe aceasta, cu un arbore vecin cu birfucațiunea drumurilor de la Almalı către Karaorman și către Esenkeui.

« Intre acest arbore și un grup de două movile ce se înalță spre Est de drumul de la Varna și de movila de la Karaorman, direcțiunea generală este Sud-Sud-Est; linia trece peste pârîul Kulhora la 1,050 metre, spre Est de puntea acestui pârîu peste care trece drumul de la Varna.

« Incepînd de la aceste movile, de care am vorbit mai sus, fruntaria urmează direcțiunea despre Sud-Est, între drumul de la Karaorman la Essenkeui, și drumul cel mare; trece peste o rovină care se coboară de la Sud-Vest iezerul de de la Ghîrlitza, și ajunge la o movilă (No. 9) situată la nordul drumului, aproape de colțul cel mare al acestui drum, și la Sud de Essenkeui.

Intre această movilă și semnul de triangulațiune (No. 10) pus la Est de Essenkeui, fruntaria se întoarce spre Nord și trece pe la izvorul talvegului care, îndreptându-se spre Est de Essenkeui, dă în iezerul Ghîrlitza, chiar la Ghîrlitza.

« La Nord de partea de fruntarie trasă ast-fel, despre partea României, se află satele Almaly, Essenkeui și Ghîrlitza; la Sud, și despre partea Bulgariei, satele Bartchewan, Karaorman, Tchatalarma, Yenikeui, Alifakilar, Kutchuk și Buyuk-Kainardgi.

« Intre semnul de triangulațiune arătat mai sus, și o movilă (No. 11) situată la Vest de Kranova, direcțiunea este cu puțină diferență, de la Vest spre Est; linia trece peste un riuleț care se unește cu cel de sus la Ghîrlitza, după ce a descris ca un semicerc, a cărui convexitate este întoarsă către Est, apoi un alt talveg care se coboară spre satul Kawan și atinge la iezerul Ghîrlitza; în această întindere, fruntaria lasă

la Nord, Romăniei, satele Kuyudjuk, Kutchuk și Buyuk Karvan; la Sud, Bulgariei, satul Kutuclu.

« In punctul de recunoaștere (repere No. 11), linia de demarcațiune se întoarce repede spre Nord-Nord-Est ca să se unească în linie dreaptă, cu o stincă ripoasă situată în fața unui talveg secundariu, în valea ce servă de comunicațiune între satul Kranova și lacul de la Holtena; se îndreptează apoi la Est-Sud-Est către un vîrf vecin cu încrucișarea drumurilor Kranova-Kalaidji și Velikeui-Redtcheb Kujussu; apoi spre Sud-Est, către un vîrf situat la un kilometru spre Vest de Redtcheb-Kujussu, drumul de la Cranova la acest din urmă sat; ea lasă ast-fel la Sud, Bulgariei, satul Kranova: la Est, Romăniei, localitățile Kalaidji, Redtcheb-Kujussu și Teke-Deressi.

« Incepînd de la vîrf arătat mai sus (No. 14), linia se împreună la Est-Sud-Est, prin valea Terzhundu cu confluențele rovinei care se coboară de la Teke-Deressi, și urmează talvegul acestei văi pînă la $2\frac{1}{2}$ kilometre spre Vest de Terzkundu; lasă atunci valea ca să se întinză mai spre Nord și sîta drumul de la Terzcudu la Yukari-Mahale (Dobrimir-izir) la jumătate distanță între aceste două sate: urmînd aceeași direcțiune Est, ajunge la o încrucișare importantă de mai multe drumuri, aproape jumătate distanță între Ketchi-Deressi și Hissarlik. La Sudul liniei, satele Terzkundu și Ketchi-Deressi rămîn ale Bulgariei; la Nord, satele Ashagha și Jukari-Mahale (Dobrimir) rămîn ale Romăniei.

« De la încrucișarea drumurilor indicate mai sus (No. 18) fruntaria, îndreptîndu-se spre Est-Nord-Est trece în linie dreaptă între Hissarlik și Yemshinli lăsate

Romăniei, pe de o parte, și Deli-Yussuf-Kujussu, de altă parte, și merge să se împreune cu un semnal de triangulațiune situat la 5 kilometre spre Nord de acest din urmă sat.

« Intre semnalele de triangulațiune (No. 19 și 25) aședate, unul între Yemshinli și Sevendik, cel alt la Sud-Est de Doku-Sagatch, direcțiunea generală este Sud-Sud-Est, aproape paralelă cu a căiei de la Yemshinli la Dokusagatch, pe care o lasă alternativ la dreapta și la stînga cu ușurele întreruperi între punctele de recunoaștere (repère) intermediare; în această întindere, linia se prelungește pe un șet cu niște slabe undulațiuni și străbătut numai de două mîncături peste care trece; cea d'ânteu la Sud și aproape de satul în ruină numit Armutly, și cea d'a doua la 2,000 metre, spre Sud de Dokusagatch; ea tae calea de la Medjidie la Hadgi-Oglu-Bazardjik prin Musabey la 2,000 metre Sud-Vest de Dokusagatch. La nordul acestei părți a fruntariei și despre partea Romăniei, se aflu satele Suvindik, Skender, Hairant, Keui și Dokusagatch; la Sud, și despre partea Bulgariei, satele Dell-Yussuf-Kujussu, Hassantchi, (ruinat) Sariditcha, Durasi, Yeniditche-Dzedid și Poiras (ruinat).

« Plecând din semnalul de triangulațiune (No. 25), linia de demarcațiune trece între Derekeui și Haisarlik peste o noă crepătură îndreptată de la Nord spre Sud; și agiungînd la șetul înalt ale căru ape au făcut niște mîncături însemnate la Nord către rovină și spre portul Mangalia, la Sud către basinul Arandchi și lacul Kartali, ea se prelungește din movilă în movilă aproape în linie dreaptă și într'uo direcțiune generală, de la Vest spre Est, până în punctul de hotar fixat pe

Marea Neagră la Sud de Ilaulik. In această întindere, ea lasă la Nord, României, satele Derekeui, Karaorman, Kauli-Tehukuv, Daulikeui, Valali, Hoshkadim, Kadikeui, Hadjilar și Ilanlik ; la Sud, Bulgariei, satele Hais-sarlik, Tchifut-Kujussu, Moraatche, Hussein-Tchekeui și Karadjilar.

« ART. 1. — Este lăsat în voea celor duce state limi-trofe, ca daca vor crede de cuviință, să ridice un plan regulat și triangonometric al zonei-fruntarie, și să ia, într'uo comună înțelegere, ori-ce măsură vor crede necesarii ca să pue semne de hotare, conform tra-seului aprobat de comisiune.

« ART. 9. — Patru din cele cinci documente despre care se face mențiune la art. 2 și 6, adică, planul re-gulat și notița privitoare la punctul de legătură al frun-tariei la Est de Silistra, schița de $\frac{1}{30000}$ și caietul des-criptiv al punctelor de recunoaștere pentru linia frun-tarii, care sunt întocmite în șapte exemplare identice, câte unul de fiă-care Putere represintată în comisiu-nea de delimitare. Ele sunt investite cu semnăturile comisarilor și anexate la prezentul act, cu care au aceeași putere și valoare.

« Duoă copii după planul original de $\frac{1}{30000}$ și după caietul descriptiv se vor înființa, prin îngrijirea se-cretariatului, spre a se transmite guvernului otoman (1) și guvernului român, după ce vor fi aprobate de Puteri.

« ART. 10. — Actul de față, coprinđend ęece arti-

(1) Sic In textu. După sens se înțelege bulgar.

cole în șapte copii, s'a subscris de toți comisarii în virtutea puterilor cu care au fost investiți (1).

« El se va supune îndată la aprobarea guvernelor Germaniei, Austro-Ungariei, Franței, Marei-Britanii, Italiei, Rusiei și Turciei de către Comisarii lor respectivi. Afară de această aprobare, prezentul act este declarat cu anexele despre care se vorbește la art. 9, singurul document autentic, privitor la noua fruntarie.

« Făcut la Constantinopol, șapte-spre-șapte septembrie, una-mie-opt-sute-șapte-șeci și opt.

(EXTRACT)

(CARTEA VERDE ITALIANA, paginile 502—510)

Act care fixează :

1° Fruntaria dunăreană a Bulgariei.

« Congresul de la Berlin a stipulat prin art. 11 al tratatului încheiat la 13 (1 iuliu 1878), ca fruntariile noului Principat al Bulgariei, să vor fixa la fața locului de o comisiune Europeană în care, Puterile semnatare vor fi represintate. »

(Urmez numele comisarilor precum s'aū indicat în caietul precedent, pagina 249).

(1) In scrisoarea de avizare a colonelului Orero, se arată că semnătura comisarului rus lipsea după prezentul act.

(Cartea verde No. 282. Scrisoarea colonelului Orero către ministrul afacerilor streine al Italiei. Constantinopol 17 decembrie 1878).

« Care comisarî, investiți cu puterile și instrucțiunile lor, și adunați în comisiune,

« Aă fixat în condițiunile următore, părțile fruntariei Principatului Bulgariei care nu aă făcut până aci obiectul altor acte speciale.

« I. — Fruntaria dunăreană a Bulgariei.

« ARTICOLUL ANTEIŪ. — La Nord, între vechia fruntarie a Serbiei și fruntaria provinciei celei nooue a Dobrogelei, fruntaria urmează talvegul Dunărei ast-fel după cum se va recunoaște și se va determina la cea d'ânteiŪ înțelegere între cele duoë state interesate și în mod succesiv prin verificațiuni periodice.

« ART. II. — Talvegul Dunării este linia care trece prin cele mai mari adâncimi, și răspunde în genere cu calea cea mai favorabilă navigațiunei în giosul fluviului, pe timpul celor mai mari scăderi ordinare ale apelor. In cazul când fluviul ar forma duoë linii navigabile, aceea din amëndouë, care, în cursul talvegului sêŪ particular, va avea fundul cel mai puțin adinc, nu se va putea privi ca braț al talvegului riului.

« Cu toate acestea, ca sê nu se aducă nici uo atingere unor drepturi stabilite mai dinainte, toate insulile situate la dreapta talvegului, care, aă delimitarea executată în virtutea tractatului special de la Andrianopol, cu data de la $\frac{2}{14}$ Septembrie 1829, relativ la Principatele Moldovei și Valahiei, s'aă dat acestor Principate, vor remânea coprinse în hotarul României; toate cele lalte ce sunt situate la stînga talvegului și care aă fost date provinciilor după țermul drept al Dunărei, vor face parte din Bulgaria.

« ART. III. — Un stat anexat pe lângă acest act, arată numele insulilor date celor duoë părți intere-

sate cu delimitarea sus citată; el este conform cu indicările după harta făcută în anul 1830 pentru înțelegerea țărilor operațiunii, și al cărui original s'a depus la Sublima-Poartă.

* ART. IV. — Talvegul Dunării uo dată recunoscut, după cum se rostește la art. I și II, și cu restricțiunile arătate la art. II, va forma limita stăpînirii, pînă la inspecția ce va urma a se face, orî-care ar fi schimbările ce talvegul cel adevărat ar putea să priimească în intervalul de la uo inspecție pînă la alta.

* ART. V. — Cât pentru drepturile de proprietate, de folosință și de uzare de către particulari, de către comune sau de către State, asupra insulilor sau apelor fluviului, acestea vor trebui să facă obiectul unei convențiunii speciale între ambele guverne țermurene, foră prejudiciul celor stipulate la art. LV, din Tractatul de la Berlin, care încredințează comisiunei Europene a Dunării, asistate de delegații Statelor țermurene, elaborarea reglementelor de navigație, de poliție fluvială și de supraveghiere de la Porțile-de-Fer pînă la Galați.

« Această convențiune va determina principiile pe care se va baza în viitor proprietatea prunturilor și a insulilor ce se vor putea forma în albia fluviului.

« Va enumera lucrările ce sunt de făcut în matcă sau pe țermurile fluviului, care, fiind de natură a aduce uo strămutare ulterioară a talvegului, nu vor putea fi executate de cât cu consimțimîntul unanim al celor două guverne țermurene.

* ART. VI. — Marea Neagră formează hotarul despre Est al Bulgariei. »

Urmează articolele VII - VIII cu privire la *fruntaria*

dintre Bulgaria și Turcia (Macedonia) și articolele IX—XI cu privire la fruntaria dintre Bulgaria și Serbia.

Articolele XII—XIV pe care le vom raporta aci, sunt comune celor trei fruntariî

“ ART. XIII. — Depinde asemenea de dênsele de a regula d'a dreptul său prin înțelegere reciprocă, menținerea saŭ transformarea, prin compensațiunii ecuivalente, a drepturilor de pășunare saŭ de tăere de lemne în pădurile ce ar putea să aibă, prin înscris, prin posesiune saŭ prin prescripțiune unele comune de la fruntariî pe pământurile date prin actul de față vre unui Stat, unui Principat saŭ provincie vecină.

“ De altmintrelea, se va prevedea în legile și reglementele de vame ce se vor face, toate măsurile ce se vor socoti de natură a ocroti interesele economice ale populațiunilor de pe fruntariî.

Conform cu stipulațiunile precise ale Tractatului de la Berlin, drepturile de proprietate ale particularilor asupra imobilelor situate într'un Stat, un principat saŭ provincie alta de cât acela saŭ aceea a reședinței lor, rămân neatinse.

“ Art. XV — Actul de față coprinđend patru-spredece articole și întocmit cu schița anexă indicată la articolul VIII, în șapte copii recunoscute identice, câte una pentru fie-care putere represintată în comisiunea de delimitare, s'a sub-semnat de toți comisariî, în virtutea puterilor și instrucțiunilor ce aŭ.

“ Se va supune foră întârđiere la aprobarea Guvernelor Germaniei, Austro-Ungariî, Franței, marei Britaniî, Italiei, Rusiei și Turciei, de către comisariî

lor respectiv, și se va aduce apoi la cunoștința părților interesate ca să'l pună în lucrare.

« Făcut la Constantinopol, la două-spre-zece septembrie una mie opt sute șapte-zeci și nouă.

« *Aș subsemnat* : B. ORERO, V. WEDEL, C. RIPP,
J. V. LEMOYNE, H. B. HAMLEY,
A. BOGOLUBOW, M. TAHIR. »

ANEX LA ACTUL PRECEDENT (EXTRACT)

INSULE ROMÂNE

Insulele recunoscute că aparțin... pe țărmul drept al Dunărei... Principatulul Valachiei, de către protocolul Comisiunii însărcinată de a determina, conform Tractatului de la Andrianopol, fruntaria Principatelor Moldovei și Valachiei prin șenalul fluviului :

8	Insula Ghîrla.	26	"	Kurte.
9	" Cetatea.	27	"	Pavel (Paulo Adasi).
10	" Cochava cu uo insuliță fără nume.	28	"	Burdgina.
		29	"	Luta.
11	" Golia.	30	Insulița	Dehli Mustafa.
12	" Kalafatu cu trei insulițe fără nume.	31	"	Ostrovu Mare.
		32	"	Batun.
13	" Kinapul.	33	"	Ieni-Kama.
14	" Ak Kale.	34	Insula	Georgea N° 1.
15	" Lom.	35	"	" N° 2.
16	" Licova.	36	"	Mocan Ooluh.
17	" Aliman.	37	"	Dalian Dorogu.
18	" Kapantcha.	38	"	Flămunda.
19	Insulița Draktchni.	39	"	Ghiuzel-Dgelere.
20	" Kom saŭ Pentegal.	40	Insulița	Kanli Bogas-Adasi.
21	" fără nume.	41	Insula	Turtukai.
22	Cele două insulițe Bechlikeuy.	42	"	Vitrenea saŭ Parlipu.
23	Insula Chelei saŭ Iskra.	43	"	Hissarli saŭ Hieulu Ghiumruk (Ostrovul de sus).
24	" Islaz.			
25	" Mahale Komu.			

NOTIȚĂ

CARE FIXEAZA PUNCTUL DE LEGATURA AL FRUNTARIEI
ROMANO-BULGARA LA EST DE SILISTRA.

Latitudine . . . 44°, 7', 20" nord.

Longitudine. . . 27°, 17', 30" est de la Greenwich.

*Tabloă de unghiurile măsurate la 6 și 7 noembrie 1878
de DD. Ardagh și Chermside ofițeri ai statului ma-
jor englez.*

PUNCTELE VIZATE	Din stația după bastio- nul Itch- Tchenguel.			Din punctul de plecare pe Dunăre.		
	"	0	"	0	"	"
	"	0	"	0	"	"
Nordul magnetic	0	0	0	0	0	0
Căminul la vest de Călărași . . .	35	11	"	30	29	20
Fereastra vest a bisericii de la Călărași	37	15	"	32	63	30
Movila nord, dincolo de insula Hoppa.	81	52	"
Casă (un post de pază) pe un deal	103	35	"
Partea nord a colibeii cărămidăriei.	104	"	"	167	"	"
Stîlp vecin de această colibă . .	113	57	"	235	"	"
Prăjina pavilionului Yilanli-Tabia.	154	"	"	181	38	"
Movila dincolo de valea de la sud .	188	"	"
Moschea cenușie	193	45	"	233	18	20
Moschea albă	202	14	"	245	35	"
Crucea bisericii celei mari. . . .	215	27	"	267	8	"
Altă moscheă cenușie	217	23	"
Fereastra bisericii celei mari. . .	229	4	"	270	40	40
Clopotnița moscheii celei mari . .	230	21	"	268	21	30
Altă moscheă albă	236	3	"
Movile în sus de Dunăre	280	15	"
Virful pantei bastionului de la Itch-Tchenguel	6	—	"	279	43	30

Observațiuni. — 1° Distanța din punctul de observațiune pe bastionul Itch-Tchenghuel pînă la partea proeminentă a escarpei de pe acelaș bastion, este de 20 metre.

2° Distanța din punctul de plecare pe Dunăre, la unghiul cel mai învecinat de coliba cărămidării este de 50,7 metre.

3° Distanța între partea proeminentă a bastionului Isch-Tchenguel și punctul de plecare, este de 800 metre.

4° Punctul de plecare era, la 7 noembrie 1878 la două metre de marginea apei și la 10 centimetre mai sus de nivelul fluviului.

5° Nuoua fruntarie se îndreptează către uo direcțiune Sud-vest 220° aproape, ca să ajungă la puntea așezată la înbucătura văii între Medjidie-Tabiassi și Ordu-Tabiassi, ca la 1650 metre din punctul de plecare.

6° Declinarea busolei teodolitului cu care s'aū ridicat unghiurile la Silistra, este de 4°,37',0

7° Declinarea la Mangalia este aproape de 5°,30' după harta de marină engleză.

8° Direcțiunea de mijloc a liniei trasă din punctul de plecare la Silistra pênă în punctul de sosire la Ilanlik este de 112°,52',32".

ANEXE

PUNCTELE DE RECUNOAȘTERE ALE LINIEI-FRUNTARIE

NUMERE	DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Distanța în hectometre la punctul precedent	Unghiri aproximative formate de Direcția precedentă	
			Cu nordul magnetic	Cu răsuna direcțiune
		Ectom.	o	o
1	Punct hotar pe Dunăre, la Est de Silistra la 800 metri de Ith-Tchenghuel Tabiassi
2	Podul de la vîrsătura thalvegului care desparte întăririle pe care se ridică Medjidie Tabiassi și Ordu-Tabiassi	17	220	...
3	Câmp cultivat la confluențele celor două rovine ce formează thalvegul precedentă . . .	25
4	Grupul de 8 arbori la confluențele unei mici rovine ce se coboară de la fortificațiunea Ordu-Tabiassi	20
5	Arbore în capul rovinei care se prelungește între Ordu-Tabiassi și Arab-Tabiassi d'alungul drumului vechi al Silistrei la Varna și la bifurcarea drumurilor	17	122	...
6	Movilă izolată H la Sud-Vest de Almanly	15	120	178
7	Arbore la Est de ambrășamentul căilor ferate de la Almanly la Karaorman și de la Almanly la Esenkeui.	375	115	175
8	Movila B la Est de moara de la Karaorman și la Nord de drumul cel mare	31	157	222
9	Movila C vecină cu drumul de la Varna la Sud de moara de la Esenkeui.	40	152	175
10	Movila D cu semnul de triangulațiã la Est de Esenkeui și la Sud-Vest de Ghîrlitza . . .	575	78	106

PUNCTELE ȘI LOCALITĂȚILE APROPIATE DE LINIE		
DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Unghiuri formate cu nordul magnetic de către linia care le împreună cu punctele de reînnoșare.	OBSERVAȚIUNI ȘI EXPLICAȚIUNI
Linia frontăriă străbate Deirmen-Tabiassi	o	Pozițiunea esactă a acestui punct este fixată prin uo măsurătoare specială. Este a doua punte mergând în susul gîrlei.
.	Frontaria urmează traseul curb al thalvegului între punctele No. 2 și 4.
Piatra în vîrfu unei movile la 1,400 metri.	84	
.	
Pod pe drumul cel mare în fundul văii Kulhora la 1,050 metri	175	
Movila dincolo de drumul cel mare la 1,350 metri	272	Semnul No. 8 aparține unui grup de 2 movile; este cel mai la Sud din amînduoe.
Moara de la Karaorman la 2,000 metri.		
Mica movilă spre Nord la 250 metri.		
Movila la Sud-Vest de Esenkeui la 3,600 metri	5	
Moara de vînt de la Esenkeui la 2,400 metri.		
Drumul cel mare de la Varna la 180 metri		
Moara de vînt de la Esenkeui la 4.150 metri	279	
Hotar la jumătate drum de calea de la Esenkeui, la Ghîrlitza la confluintele văilor la 3,300 metri	350	

PUNCTELE DE RECUNOAȘTERE ALE LINIEI-FRUNTĂRIE

NUMERE	DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Distanța în hectometre la punctul precedent	Unghiuri aproximative formate de direcția precedente.	
			Cu nordul magnetic	Cu noua direcțiune
11	Movila E la Vest de Kranova și pe drumul de la Kranova la Buyuk Kravan.	Ectom. 104	o 104	o 206
12	Stânca pe linia dreaptă dusă din movila E la locul cel mai central al stâncilor isolate, situate la șase kilometri la Nord de Kranova în valea care se scoboară la Sud-Nord de sat și aproape de un cot care se întoarce spre Vest. . .	48	48	113
13	Virful învecinat de încrucișarea drumurilor Kranova, Kalaidji și Velikeui-Redtcheb-Kujussu.	36	137	280
14	Virful la un kilometru și jumătate la Sud-Vest de Teke Deressi.	66	175	118
15	Confluentele rovinei Teke-Deressi și al văie celor mari, trecând prin Terskundu și Ketchi-Deressi.	18	112	117
16	Punct al văii la două kilometre și jumătate aproape, la Vest de Terskundu.	40	109	117
17	Punct pe drumul de la Yukari Makale la Terzcundu la jumătate drumul între cele două sate.	30	85	156
18	Incrucișarea drumurilor Yukari-Makale-Sariditcha și Ketchi-Deressi-Kissarlik	52	85	180
19	Movila L cu un semnal de triangulațiune la jumătate distanță între Yemshinli și Sevindik.	61	61	256
20	Semnal de triangulațiune spre Sud de Sevindik.	36	145	210
21	Movila M la un kilometru spre Sud-Est de Hassanchi	48	175	169
22	Movila N la Est de drumul Hassanchi-Armutly la 6 kilometre de Hassantchi și la 3 kilometre de Armutly	48	164	184
23	Arbure la Sud de la satul Armutly	63,5	170	116

PUNCTELE ȘI LOCALITAȚILE VECINE DE LINIA

DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Unghiuri formate cu nordul magnetic prin linia care le leagă la punctele de recunoaștere	OBSERVAȚIUNI ȘI EXPLICAȚIUNI
Mica movilă la Nord de Kronova la 1,000 de metri	737	o
Cimitirul la împreunarea drumurilor la 600 de metri	348
Moara cea mai aproape de Karaidji la 2500 metri	53	Imediat dincolo de punctul de recunoaștere No. 12 linia-fruntărească străbate valea Kronovei și se înalță pe o colină.
.	Notițele relative la punctele de recunoaștere No. 14-18 sunt datorite unei cercetări foarte repezi asupra tărâmului, făcută de oficerii români.
Moara Sevindik la 1750 metre . . .	15	
Moara de la Armutly la 3100 metre.	11	

PUNCTELE DE RECUNOAȘTERE ALE LINIEI-FRUNTARIE

NUMERE	DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Distanța în hectometre la punctele precedente	Unghiuri aproximative formate prin direcțiunea precedentă.	
			Cu nordul magnetic	cu noua direcțiune
		Ectom.	o	o
24	Movila O la Vest de Dokusagatch	20	106	193
25	Movila P cu semnal de triangulație la Sud-Est de Docusagatch	41	119	186
26	Movila Q la Sud-Est de Derekeui-Tchifut-Kujussu	50	126	172
27	Movila R la Sud de Kauli-Tchukur la Nord-Vest de Muraatche	100	117	171
28	Un punct la jumătate distanță între movila S la Est de Kussein-Tchekeui și movila T (cea mai la Sud din cele două movile) la Vest de Hoskadim.	94	108	180
29	Movila U aproape de un sat în ruină la Sud de satul ruinat Almaly	78	108	161
30	Movila V la Nord de Karadjilar (cea mai la Nord de cele două movile).	47	99	184
31	Movila X la 1,330 metre de moara Ilanlik, punct hotar pe marea Neagră	54	93	...

PUNCTELE ȘI LOCALITĂȚILE VECINE DE LINIE		
DENUMIRE ȘI INDICAȚIUNE	Unghiuri formate cu nordul magnetic prin linia care le leagă la punctele de recunoaștere	OBSERVAȚIUNI
Movila spre Nord-Vest de Dokusagatch, la 3,000 de metre	0 54	
Moară de vînt la Dokusagatch la 1950 metre.	76	
Moară de vînt de la Dokusagatch la 2,700 metre.	331	
Moară de vînt de la Haisarlik la 1,700 metre.	226	Punctul de recunoaștere No. 26 este cel mai la Sud de cele două movile situate între Derekeui și Tchifut-Kujussu.
Debușeul Sud al satului Kanli-Tchukur la 3,700 metre	45	
Casa cea mai aproape de Muraatche, la 2,900 metre.	141	
La 1,200 metre de movilele S și T.	8.188	Fruntaria taie drumul Hussein la Tchekeui Daulakeui la 700 metre Nord de chimitirul Hussein Tchekeui.
Movilă la 2,700 metre	49	Fruntaria trece la 900 metre Sud de moara S de la Kadikeui și străbate uo linie telegrafică între satul ruinat și movila V.
Linia telegrafică la 800 de metre spre Vest		Fruntaria la 3,100 metre de movila V trece la 10 metre nord de ou altă movilă; la 4,600 metre aproape, ea trece la uo distanță egală de movila cea nouă.
Moară la Est de Karadjilar la 2,000 metre.	10	
Movila vecină la 230 metre.	152	
Movila cu semnul de triangulație la Vest de Karadjilar la 2,100 metre	223	
Altă movilă la 3,600 metre	332	
.		Movila X este la 180 metre de uo altă movilă mai mică situată la Sud. Plagina este la 200 metre de movila X.

TABLA MATERIILOR

PARTEA ANTEIA

Congresul de la Berlin

	pagina
ROMANIA LA SAN STEFANO	11
Independența Română stipulată fără condițiune îndată după armistițiu și în Preliminările de Pace. — Tratatul de la San-Stefano. — Articolele acestui tractat privitoare la România, la independența ei fără condițiune, la neutralitatea fruntariei sale Danubiane, la garanția liberei navigațiunii pe Dunărea-de-gios, la tărîmurile ca i s'aũ adăogat ca despăgubire pentru cele 'i se hrăpise. — Efectul tratatului de la San-Stefano asupra puterii otomane și echilibrului european. — Temerile cabinetului Englesũ ș'ale cabinetelorũ europene. — Circulara Foreign-Oficiului. — Pro-Memoria cancelariei din Petersburg. — Cum s'aũ motivat în acest din urmă document, proiectele Rusiei în privința României.	
ROMANIA LA CONGRESUL DE LA BERLIN	21
Compunerea și constituirea Congresului. — Chestiunea română este introdusă pe neașteptate. — Discuțiune asupra cererei de admitere a delegațiilor române. — Prima condițiune pusă pentru recunoașterea independenței României: consimțirea ei la retrocesiunea Basarabiei. — Cuvinte remarcabile ale primului plenipotenciar al Marelui-Britanii, lordul Beaconsfield: interesul libertății Dunării interdice retrocesiunea Basarabiei. — Răspunsurile plenipotenciarilor ruși, principele Gortschakow și co-	

mitile Schuvalof; ei se silesc să probeze că România este desdaunată de retrocesiunea Basarabiei, și că libertatea Dunării nu este amenințată prin această retrocesiune. — Prevederi amenințătoare ale plenipotențiarilor Rusiei și Germaniei în caș de retrocesiune a Basarabiei. — Introducerea delegașilor români, memoriul d-lui Cogălniceanu și declarașiiunea d-lui Brătianu. — Altă condișiiune pusă la recunoașterea independenșei României: egalitatea civilă și politică a Israeliișilor din Principat. — Chestiunea retrocesiunii Basarabiei revine în discușiiune subț uo altă formă: stăruinșă pentru ca România să accepte formal Dobrogea în schimb cu Basarabia; aceasta e încă uo condișiiune la care este subordonată independenșă nuoului Stat. — Dispoșiiuni fășise ale Congresului, favorabile pentru România; ceș duoi plenipotențiarș, ai Franșei și Italiei d-nii Waddington și Corti, cer pentru România uo linie de fruntarie pe Dunăre, coprinșend Silistra și Mangalia. — Concesiuni făcute de plenipotențiarș Rusiei. — Reflecșiiuni asupra nesuficienșei acestor concesiuni și asupra seriei de condișiiuni făcute independenșei României. — Diversitatea subiectelor tractate la Congres. — Propunerea Comisiunii de Delimitare, prezidată de principele de Hohenlohe, relativă la fruntaria României pe Dunăre: *o linie nestrategică*. — Tot în consecinșă pentru traseul acestei fruntari pe Dunăre. — Reflecșiiuni asupra Tractatului de la Berlin.

PARTEA A DUOA

Comisiunile

Mediașiiunea de la Viena și Cabinetul Român

I. COMISIUNEA EUROPEANA DE DELIMITARE	57
<i>Antea sesiune. (De la 23 octombrie până la 23 decembrie 1878)</i>	75
Comisiunea Europeană de Delimitare: instituirea ei, convocarea ei, membri cari uo compun. — Așitudine de comisarului rus; propunerea sa. — Sosirea delegașilor români; propunerea lor; lauda ce se face acestei propuneri, impresiunea ce produse. — Verificarea la fașă locului a ambelor propuneri rusă și română. — Propunerea română este adoptată. — Reflecșiiunea	

comisarului italian asupra necesităţii de a coprinde Silistria în fruntaria română ; altă observaţiune a sa asupra dispoziţiunilor în favoarea României, din partea Musulmanilor care locuiesc acolo.

A doua sesiune 63

Opoziţiunea guvernului rus la decisiunea Comisiunei privitoare la fixarea fruntariei bulgaro-romane. — Nuoii membri ai Comisiunei; reluarea lucrărilor sale; ea agiunge la uo concluziune pentru toate fruntariile, şi numai asupra fruntariei care trebuie să despartă Bulgaria de România ea nu isbuteşte. — Planul opoziţiunei ruse; scopul la care voeşte să agiuncă. — Puterile cosemnatoare mai ântâi contrariii intenţiunilor cabinetului rus. — Instrucţiuni remarcabile ale cabinetului italian. — Comisarul rus rămâne neapropiat, rezistă la avansele ce i se fac şi nu priimeşte nici uo invoială. — Descuragiarea comisiunei de delimitare, care se simte părăsită de guvern. — Altă Comisiune aproape de a o înlocui în urma reclamaţiunilor Rusiei. — Puterile co-semnatare se înduplec la opoziţiunea cabinetului de la Petersburg. — Intervenţiunea cabinetului din Viena. — Sfirşitul lucrărilor comisiunei de delimitare. — Insulele romane ale Dunărei conservate României, mulţumită iniaţiativei comisarului italian. — Incidentul ocupaţiunei Arab-Tabiei de către trupele romane.

II. COMISIUNEA EUROPEANA TECHNICA. (De la 27 octombrie, până la 11 noembrie 1879 77

Nume diferite date nuouei Comisiuni: compunerea ei. — Delegaţii români; delegaţii Bulgari. — Chestiunea de rezolvat redusă la un singur punct: indicarea locului pentru aşedarea podului lângă Silistra. — Duoë propunerii ruse. — Propunerea română. — Verificarea tustrelelor propunerii la faţa locului. — Una din cele duoë propunerii ruse este retrasă. — Solemnitatea cu care se procede la vot, care trebuie să fie *verbal* mai ântâi, şi apoi *scris* şi *motivat*. — Propunerea rusă nu este admisă; propunerea română este aprobată. — Mărturisiri remarcabile ale comisarului rus asupra adevăratului loc pentru clădirea podului pe Dunăre din sus de Silistra.

- III. MEDIATIUNEA DE LA VIENA. 85
 Cabinetul austro-ungar dă urmare intervențiunei sale. — Elă se lovește de pretențiunii escesive din partea guvernului rus. — Dispozițiunile guvernului Bulgar, formând alte pretențiunii. — Propunerea de mijlocire a guvernului austro-ungar către Puterile co-semnătore. — Această propunere se notifică cabinetului Princiari din București printr'uo scrisoare a ministrului afacerilor străine. Aceptațiunea din partea tuturor cabinetelor a propunerii de mediațiune de la Viena.
- IV. CABINETUL ROMAN ȘI MEDIATIUNEA DE LA VIENA 101
 Graba Cabinetului din București de a răspunde la propunerea de la Viena. — Președintele consiliului, d. Brătianu ea act de traseul propus spre a declara că podul ce urma să se zidească pe cele două latură ale Dunărei, nu este obligatoriu pentru România. — Răspunsul d-lui Boerescu la comunicațiunea Austro-ungară. — Inconvenientele traseului propus se semnalează în acest răspuns. — Ministrul afacerilor străine al României își rezervă acceptațiunea sa în privința traseului vienez.

PARTEA A TREIA

Situațiunea României pe Dunăre

Expunere topografică și concluziune

- SILISTRA ȘI POZIȚIUNILE SALE DIN PREGIUR 111
 Fortificațiunile Silistrei. — Înălțimile ce o încongiură. — Arab-Tabia, Ordo-Tabia. — Medgidie-Tabia; această înălțime domină pe cele lalte. — De unde vine prestigiul legendar al Arab-Tabiei; faptele de arme ce o însoțesc.
- EUROPA N'A VOIT ACEST REZULTAT. 123
 Intențiunile Europei la Berlin, ne'nțelese. Partea ce 'și au făcut Rusia și Austro-Ungaria din această derogatiune de la deciziunile Congresului de Berlin.
- POSESIUNEA DOBROGELEI ESTE UN PERICOL 127
 Lucrări mari, dificile și costătore, necesari în Dobrogea. —

Imposibilitatea d'a o apăra la caz de atac, în starea fruntariei sale dunărene.

CONJECTURI 131

Ceea ce ar fi putut să facă guvernul român, dacă nu spre a scăpa Basarabia, cel puțin spre a dobândi Silistra care era necesară pentru fruntaria României pe Dunăre.

PUNCTUL DE PLECARE AL GREȘALELOR COMISE . . 137

Condițiunea strategică refuzată României pe Dunăre; acordată fruntariilor bulgare, rumeliote, serbe, montenegrine.

CONCLUZIUNE 141

Interese diverse și toate de întâiul ordin, reclam pentru România uo fruntarie certă și sigură pe Dunăre. — Uo aruncătură de ochiū asupra istoriei României. Uo ultimă dorință.

DUNAREA ȘI ROMANIA 155

Pentru ce autorul adaogă acest Epilog în opera sa. — I. Marșul Rusiei asupra Dunărei, ea ocupă succesif gurile ei, de la 1812 pînă la 1829. — Art. 3 al tractatului de la Adrianopol; efectul lui sdrobitor pentru navigațiunea Dunării: el o face să devie impracticabilă la gurile ei în marea Neagră. — Europa se îngrijește de aceasta, dar târziū, în 1853. — Dreptul edictat de Congresul de la Viena la 1815, asupra cursurilor apelor internaționale. — Aplicațiunea acestui drept asupra Dunării, de Congresul de la Paris, în 1856; această aplicațiune determină neutralizarea mării Negre, restituțiunea Basarabiei către Moldova și instituțiunea celor două Comisiuni însărcinate cu lucrările și reglementele necesari, în numele Europei și al Statelor riverane, ca consecință a susțisei aplicațiunii. — II. Starea lucrărilor *Comisiunei Europene* la finitul anului 1865; prelungirea puterilor ei în 1866; inerția Comisiunei Riverane. — Simptomele unor dispozițiuni puțin asigurătoare la 1866, în ultima conferință a reprezentanților Puterilor la Congresul de la Paris. — III. Resbelul din 1870—1871. — Rusia profită de densus spre a cere să se pue capăt neutralizării mării Negre. — Conferința de la Londra din februarie - martie 1871. — Rusia face să se primească

reclamațiunea sa. — Austria investită cu puteri rău definite, dar superioare, asupra Comisiunei Riverane. — Nouă prelungire a puterilor Comisiunei Europene. — Simptome de dispozițiuni favorabile pentru ambițiunile particulare ale Rusiei ș'ale Austro-Ungariei asupra Dunărei. — IV. Resbelul din 1877 — 1878. — Congresul de la Berlin. — Rusia ia 'napoi Basarabia. — V. Dunărea la Congresul de la Berlin, seanțele lui memorabile; prima propunere a Austro-Ungariei cu totul favorabilă dreptului și libertăței Dunării de gios; reaoa primire ce s'a făcut acestei propunerii măi cu seamă din partea Rusiei, recunoscută din nooi ca riverană în urma retrocesiunei Basarabiei. — Totuși, România este admisă la dreptul de a fi reprezentată printr'un delegat în Comisiunea Europeană. — Contra-propunere rusească asupra navigațiunei pe Dunărea de gios. — Austro-Ungaria consimte a'și modifica prima ei propunere. — Un Comitet a-parte în timpul suspendărei unei ședințe, spre a pune în acord cele două propunerii rusească și austro-ungară. Acest acord se efectuează în Comitet, conform cu vederile Rusiei. Pentru ce Austro-Ungaria și-a apărât cu moliciune propunerea sa. — Totuși, Congresul de la Berlin confirmă, în princip, aplicațiunea la Dunărea de gios, a dreptului edictat în 1815 de către Congresul de la Viena, în 1856 de către Congresul de la Paris, în 1871 de către Conferința de la Londra. — VI. Idee nouă despre o Comisiune executivă șiă *Mixtă*, introdusă de Austro-Ungaria în Comisiunea Europeană; respinsă măi întâi, Austro-Ungaria revine earăș asupra ei și obține aprobațiunea majorității Comisiunei Europene. — Întăritarea opiniunei publice în România. — Cuvintele Regelui Carol în Parlamentul român. — Efectul acestui discurs în Europa, și măi cu seamă la Viena. — Propunerea privitoare la o Comisiune *Mixtă*, se modifică, în urma unui amendament prezintat Comisiunei Europene de către delegătul Franței. Desvoltarea acestui amendament, în seanța de la 27 maiu 1882. — Observațiunii făcute drept răspuns, de către delegatul României. — Asupra votulni, delegații Germaniei, al Austro-Ungariei, al Engliterei, al Serbiei, primesc concluziunile expuse de delegatul franțez; primirea lor se face cu rezerve de către delegații Italiei, al Turciei, al Bulgariei, al Rusiei. — Re-

flecțiunea autorului asupra acestui vot. — Textele comparate, al propunerii franceze și al contra-propunerii române. — Concluziune.

PARTEA A PATRA

Apendice

DOCUMENT N° I.	213
DECLARAȚIUNILE DELEGATILOR ROMANI ÎNAINTEA CONGRESULUI DE LA BERLIN	213
DOCUMENT N° II	223
EMANCIPAREA ISRAELIȚILOR	223
DOCUMENT N° III	241
ASEDIUL SILISTREI DE LA 1854, extras din <i>Resbe-</i> <i>lul Crimeiei</i> DE D. CAMILLE ROUSSET, DIN ACA-	
DEMIA FRANȚEA.	241
DOCUMENTELE N° IV ȘI V	247
TRASEURILE DE FRUNTĂRII ALE COMISIUNILOR EU-	
ROPEANE DE DELIMITARE	247

FINITUL TABLEI MATERIILOR

VERIFICAT
2017

